

This is a digital copy of a book that was preserved for generations on library shelves before it was carefully scanned by Google as part of a project to make the world's books discoverable online.

It has survived long enough for the copyright to expire and the book to enter the public domain. A public domain book is one that was never subject to copyright or whose legal copyright term has expired. Whether a book is in the public domain may vary country to country. Public domain books are our gateways to the past, representing a wealth of history, culture and knowledge that's often difficult to discover.

Marks, notations and other marginalia present in the original volume will appear in this file - a reminder of this book's long journey from the publisher to a library and finally to you.

Usage guidelines

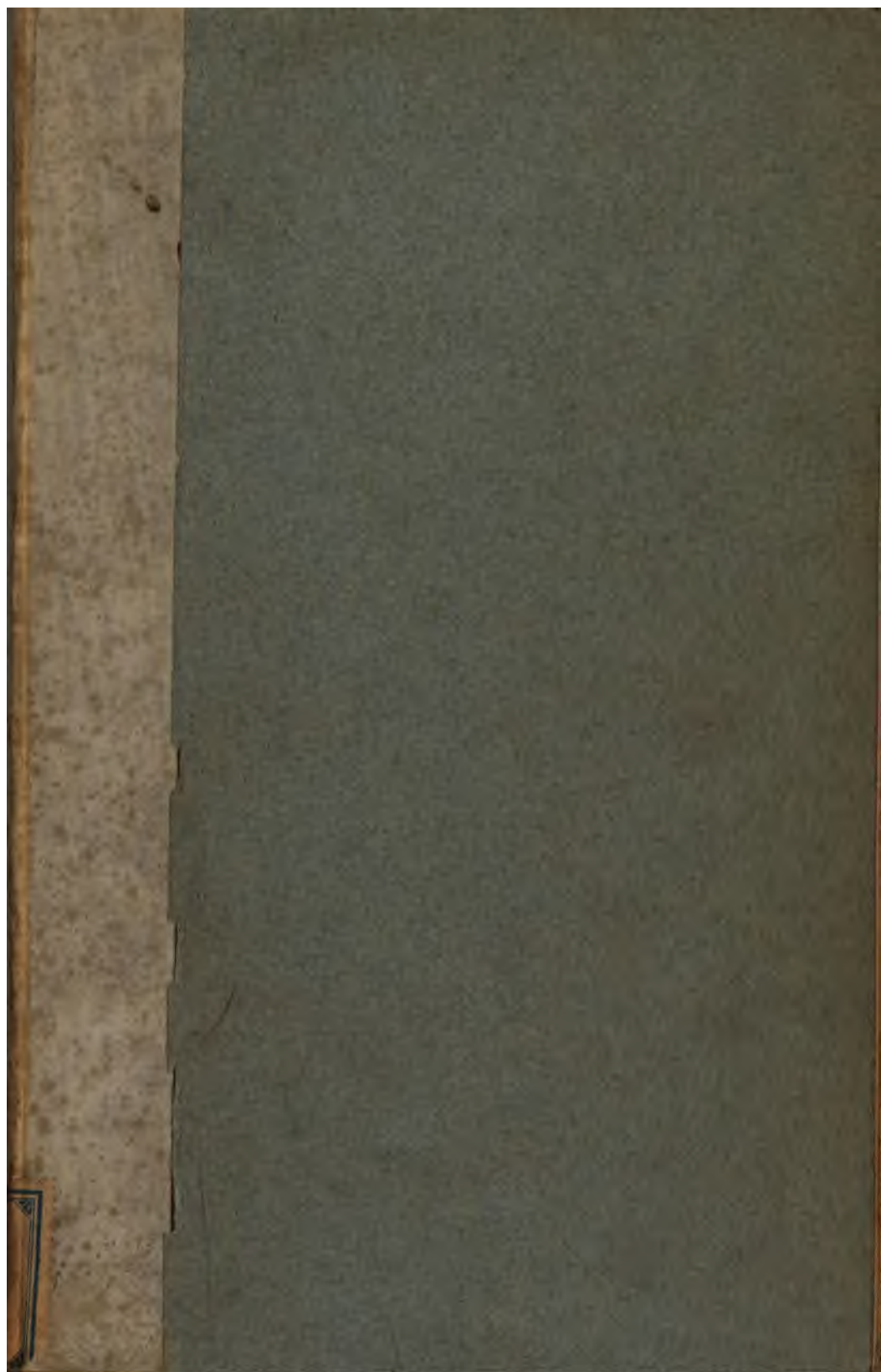
Google is proud to partner with libraries to digitize public domain materials and make them widely accessible. Public domain books belong to the public and we are merely their custodians. Nevertheless, this work is expensive, so in order to keep providing this resource, we have taken steps to prevent abuse by commercial parties, including placing technical restrictions on automated querying.

We also ask that you:

- + *Make non-commercial use of the files* We designed Google Book Search for use by individuals, and we request that you use these files for personal, non-commercial purposes.
- + *Refrain from automated querying* Do not send automated queries of any sort to Google's system: If you are conducting research on machine translation, optical character recognition or other areas where access to a large amount of text is helpful, please contact us. We encourage the use of public domain materials for these purposes and may be able to help.
- + *Maintain attribution* The Google "watermark" you see on each file is essential for informing people about this project and helping them find additional materials through Google Book Search. Please do not remove it.
- + *Keep it legal* Whatever your use, remember that you are responsible for ensuring that what you are doing is legal. Do not assume that just because we believe a book is in the public domain for users in the United States, that the work is also in the public domain for users in other countries. Whether a book is still in copyright varies from country to country, and we can't offer guidance on whether any specific use of any specific book is allowed. Please do not assume that a book's appearance in Google Book Search means it can be used in any manner anywhere in the world. Copyright infringement liability can be quite severe.

About Google Book Search

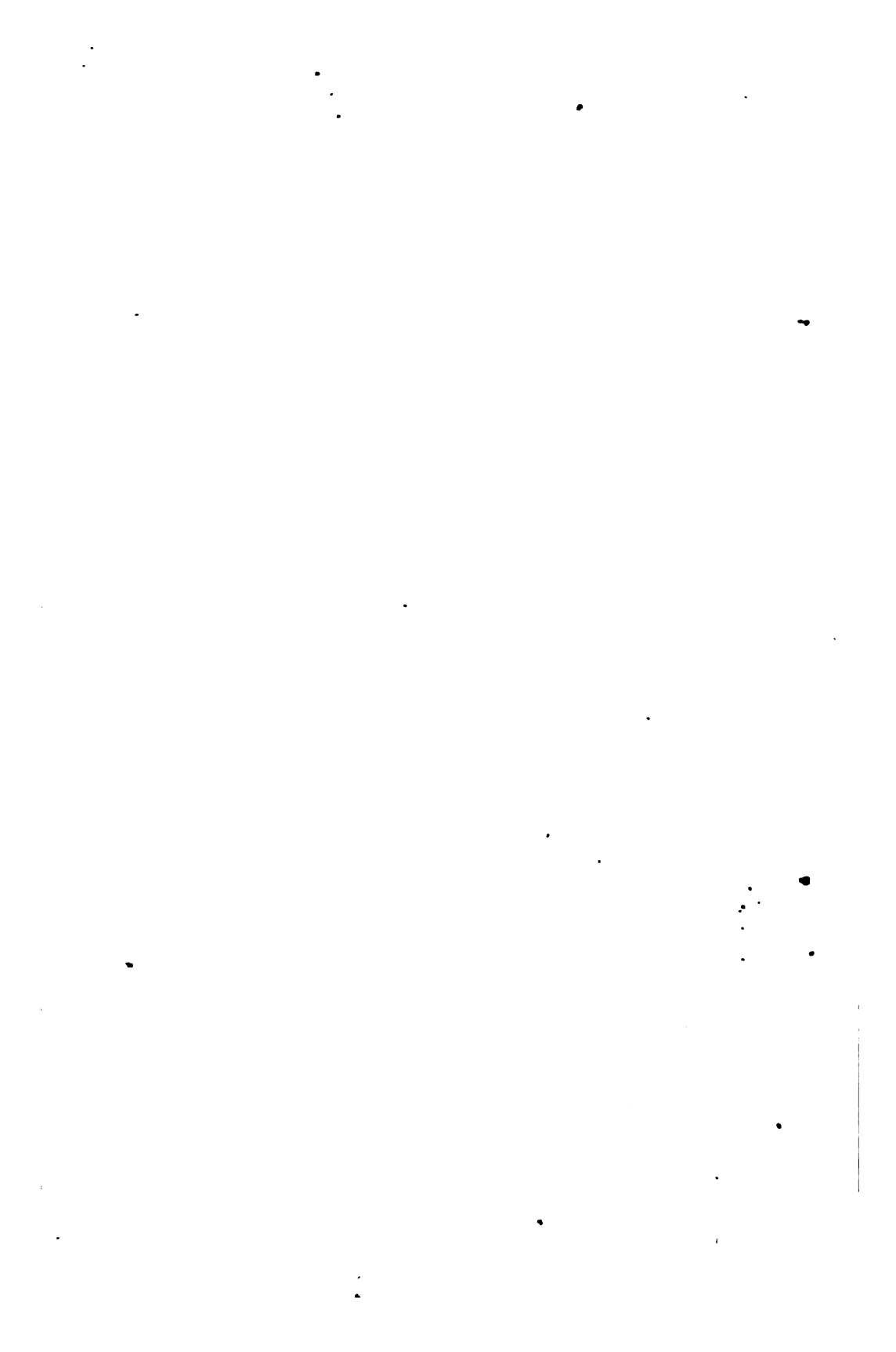
Google's mission is to organize the world's information and to make it universally accessible and useful. Google Book Search helps readers discover the world's books while helping authors and publishers reach new audiences. You can search through the full text of this book on the web at <http://books.google.com/>

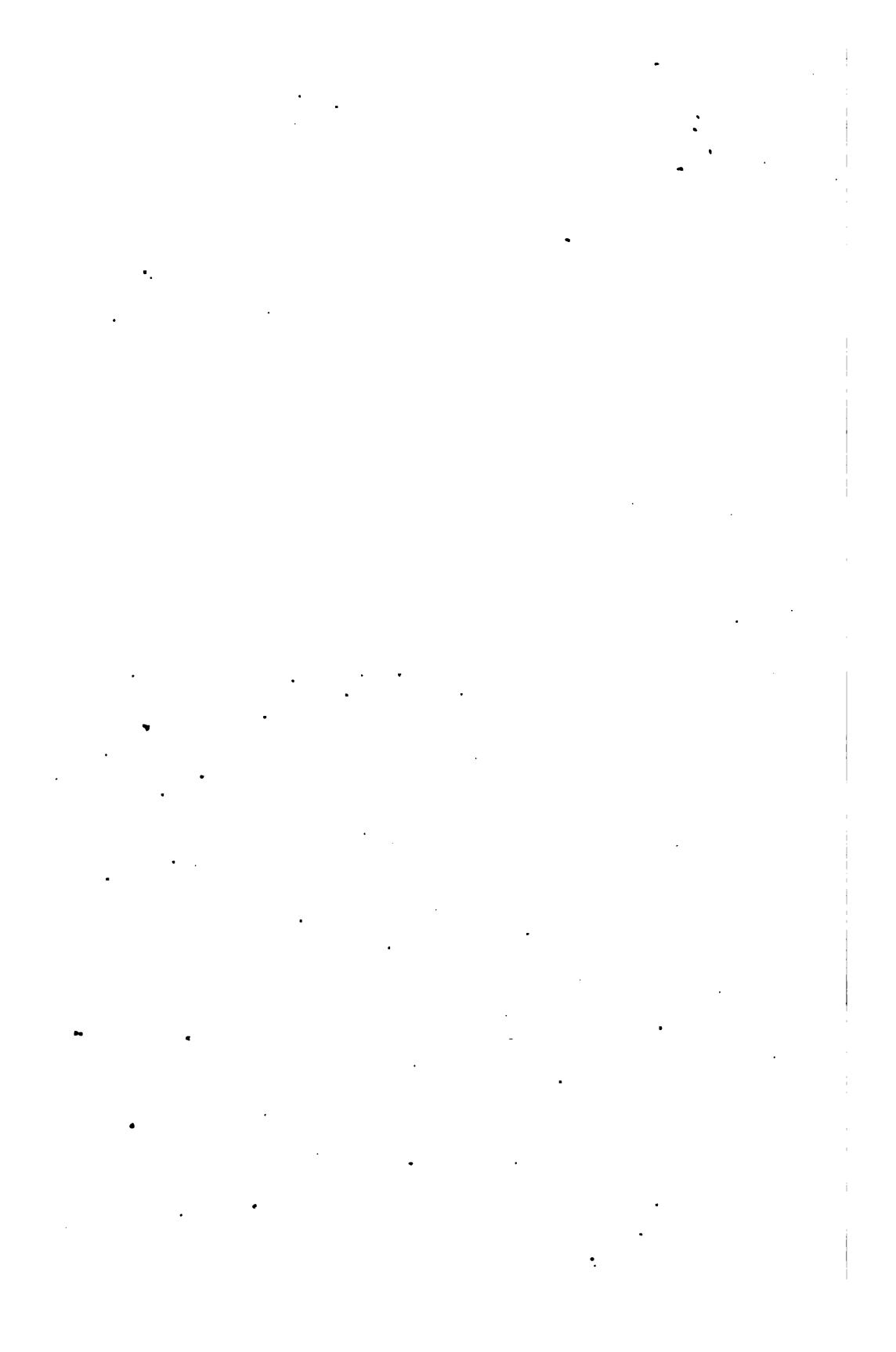

600039062Q

DE
PROSERPINAE RAPTO
ET REDITU
FABULAS VARIAS

INTER SE COMPARAVIT

PROGRAMMATI GYMNASII GEORGIANI LINGENSIS

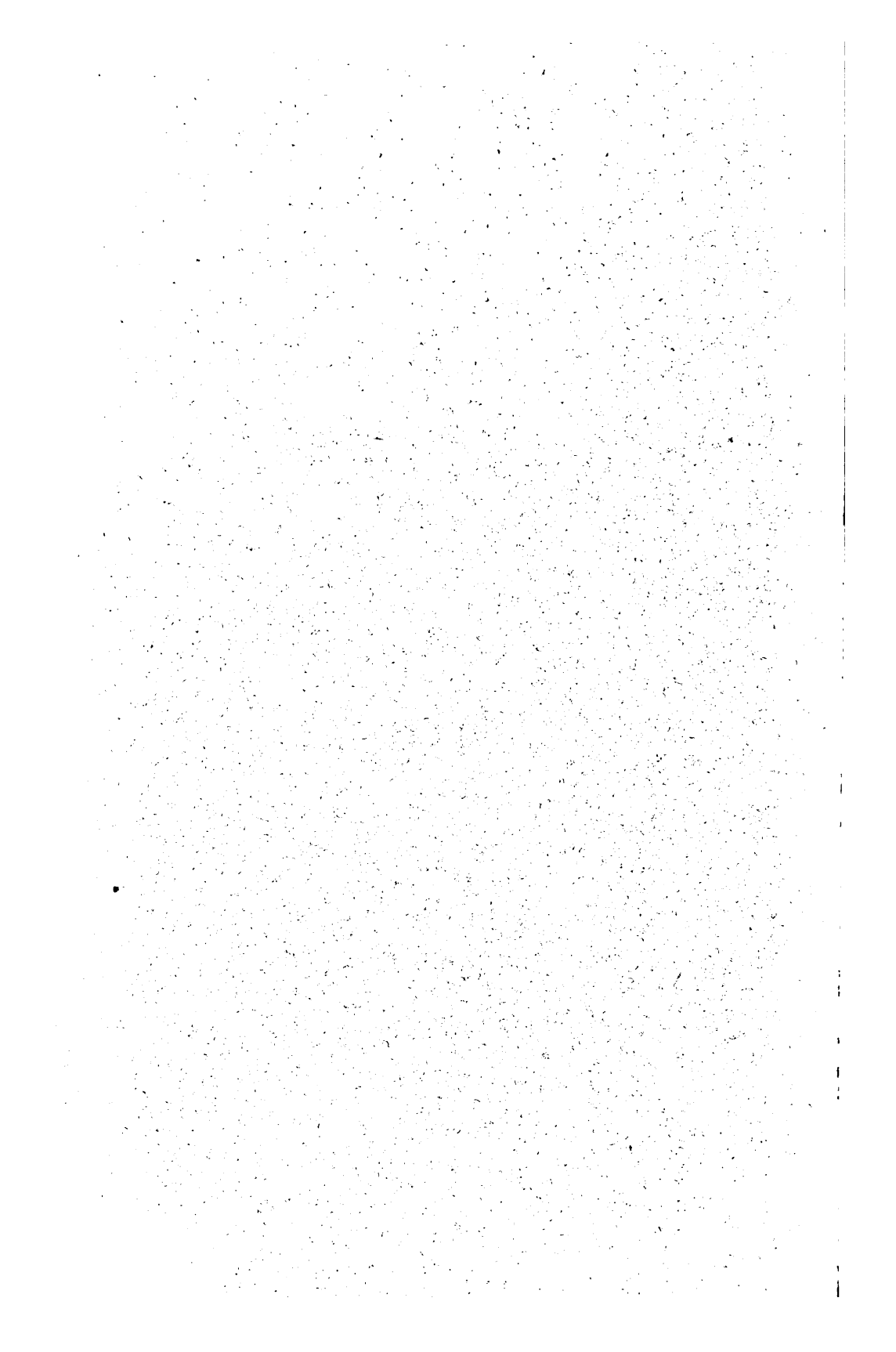
ADIUNXIT

ALB. ZIMMERMANN.

LINGAE.

R. VAN ACKEN.

1882.

DE PROSERPINAE RAPTO ET REDITU

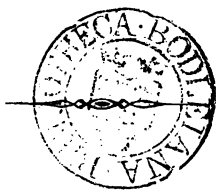
FABULAS VARIAS

INTER SE COMPARAVIT

PROGRAMMATI GYMNASII GEORGIANI LINGENSIS

ADIUNXIT

ALB. ZIMMERMANN.

LINGAE.

TYPIS DESCRIPSIT R. VAN ACKEN.

1882.

1882. Progr. Nr 278.

221. e. 590.

Inter omnes, quas antiquitas procreavit, fabulas paucae tam saepe a scriptoribus commemoratae, paucae tam saepe imaginibus illustratae occurrunt, quam ea quae narratur de Proserpinae raptu et reditu. quorum testimoniorum magnam partem ii viri doctissimi, qui in enarrandis illorum scriptorum operibus operam locarunt¹, pro re nata diligenter in medium protulerunt. deinde ii, qui de mythologia tractanda optime sunt meriti, ad hanc quoque fabulam animos attenderunt, ita tamen ut principibus solis varietatibus electis atque expositis id potissimum agerent, ut rationem symbolicam fabulae explicarent. inter hos igitur 10 ne Prellerus² quidem, cum alia consilia sequeretur, pleno testimoniorum numero usus est. quem numerum ut expleret, primus Foersterus³ operae non pepercit, qui, cum sibi proposuisset, ut ipsius verbis utar, *dies Gewimmel von Sagen, welches sich im 'fabelseligen Hellas' um den Mythos gebildet hat, zu ordnen, den* 15 *Knäuel von Vorstellungen, der sich im Lauf der Jahrhunderte um ihn geschlungen hat, zu entwirren, mit andern Worten, die Geschichte dieses Mythos in religiöser, litterarischer und künstlerischer Hinsicht*, tam eximie expedivit atque absolvit quaestionem, ut hoc solum dubitemus, utrum sagacitatis viri doctissimi magis an industriae et diligentiae adhibitae imbuamur admiratione. instituta videlicet operis ratione ille facere non potuit quin fabulam, vetustissima eius specie exposita, ut tempore procedente a diversis scriptoribus est narrata, totam identidem repeteret, quo factum est, ut singulae varietates haud raro aut parum emineant aut per totum 25 librum sint dispersae. reliquum est igitur ut hae varietates vel minutissimae, quarum partem Foersterus neglexit, collectae et ita uti rerum ordo postulat dispositae inter se conferantur. qua in re efficienda verba scriptorum et graecorum et romanorum, quantum pro brevitate fieri potest, servanda videntur, quo maiorem rebus attribuant auctoritatem. quod si cui forte legenti hoc modo opus quasi musivum potius quam Musis gratum prodisse interdum videbitur, consideret rogo eo consilio hoc opusculum

¹) Imprimis ad Homericum, quem dicunt, hymnum in Cererem, ad Eur. Hel. 1301 sq. Callim. hymn. in Cer. 1—22. Apollod. bibl. I, 5. Diod. Sic. bibl. V, 1—5. Hygin. fab. 146. 147. Ov. Fast. IV, 419 sq. Met. V, 341 sq. Claudian. de raptu Pros. I—III (IV). ²) *Demeter und Persephone. Hamburg. 1837.* ³) *Der Raub und die Rückkehr der Persephone. Stuttgart 1874.*

esse conscriptum, ut et iis qui in illustrandis illorum scriptorum operibus et qui in fontibus eorum anquirendis ad hanc fabulam essent accessuri, apparatus in promptu esset quam uberrimus simul et quam habilissimus.

Priusquam hanc fabulam ipsam pertractemus, pauca de Cereris progenie et de Cereris Proserpinae Plutonis condicione ab Euhemeristis, quos vocant, inventa praemittenda videntur.

Cum praeter Proserpinam complures Cereris filii filiaeque
 10 a scriptoribus commemorantur¹ — Plutus ex patre Jasione sive Jasio², Philomelus eius frater³, Eubulus sive Eubuleus ex Dysaule⁴, Eubulus ex Carmanore⁵, Carneus⁶, Jacchus sive Dionysus⁷, Diana⁸, Hecate⁹, Καλλιγένεια¹⁰ (de Hera et de Arione v. *Additam.* 1, de Amphittheo v. *Additam.* 2) — aliis locis unica
 15 Cereris filia vocatur Proserpina¹¹. quam Orphici, qui dicuntur, poetae sordido indulgentes ingenio narraverunt, antequam a Plutone raperetur, a Jove ipso patre incestatam filium Zagreum (sive Dionysum, Jacchum, Eubuleum, Sabazium, Liberum) enixam esse¹².

20 Euhemeristae, qui quantum in quaque fabula incesset veri investigare omniaque ad res humanas referre solebant, ubi de noto illo Thesei Pirithoique rapiendae Proserpinae conatu agunt,

¹) Complures tangit Methapus ap. Paus. IV, 1, (5) 8 verbis προτογόνου Κούρας. ²) Schol. ad Od. ε, 125. Eustath. ad h. l. p. 1528.

Hes. Theog. 969. Schol. ad Theocr. III, 50. Diod. V, 49. 77. Cornut. 28. Hermipp. et Petellid. ap. Hyg. P. A. II, 4. Eudoc. s. v. Δημήτηρ p. 112.

s. v. *Ιασίων* p. 233. 234. Leont. ap. Bocat. de gen. VIII, 4 p. 202. 203 (ubi per errorem filius Pluto nominatur). cf. Preller, Dem. p. 285 n. 7. Pauly, Encycl. IV, 26.

³) Petellid. l. l. ⁴) Orph. hymn. XLI (40), 6 sq. Foerster p. 287. cf. *Additam.* 3. ⁵) Diod. V, 76 coll. Paus. II, 30, 3. ⁶) Schol. ad Theocr. V, 83. ⁷) Orph. h. XLII (41), 6. fr. 16, 2 Herm. ex Clem. Al. Protr. II p. 18 Potter (= Euseb. Pr. ev. II, 3, 34). Arnob. adv. gent. V, 26. cf. Foerster p. 282 sq. Lucr. IV, 1160. Schol. ad Aristoph. Ran. 324. ad Aristid. ὑπὲρ τῶν τεττ. 213, 18 (III p. 648 Ddf). Diod. III, 62. 64. cf. *Additam.* 4. ⁸) Aesch. fil. Euph. ap. Paus. VIII, 37, (3) 6. ⁹) Orph. fr. ap. Schol. ad Apollon. Rh. III, 467. Schol. ad Theocr. II, 12. cf. Lobeck, Agl. p. 548 sq. et *Additam.* 5. ¹⁰) Phot. Lex. s. v. cf. Hesych. s. v. ¹¹) Cornut. 28. Nonn. VI, 31. 58. Claud. I, 122 sq. Firm. Mat. de err. 7, 1. Eudoc. s. v. Δημήτηρ p. 110. Procl. in Tim. II, 139. ¹²) Callim. fr. 105 (Bergk, Anthol. = fr. 171 Sch.) Cic. de nat. deor. III, 23, 58. Hyg. f. 167. Diod. III, 64. IV, 4. Orph. h. XXIX (28), 8. XXX (29), 6 H. Nonn. V, 566 sq. VI, 163 sq. Procl. in Plat. Alc. (Creuzer, Init. phil. I p. 55) et in Cratyl. 170 p. 100 B. Euseb. Pr. ev. II, 2, 6. Nonn. ad. Greg. inv. II, 29 p. 170 (Westermann, *Μυθολογάρου* p. 368). Athenag. 16, 5 p. 121 Lind. Schol. ad Pind. Isthm. VI, 3. ad Eur. Or. 964. ad Aristoph. Ran. 324. Hesych. Phot. Suid. Etym. M. s. v. Ζαγρεὺς. Eudoc. s. v. *Λιδόνσος* p. 124. Tzetz. ad Lycophr. 355. cf. Ov. Met. VI, 114. Philostrat. Ep. XXX p. 328 W. Clem. Pr. II p. 14 Potter (= Euseb. Pr. ev. II, 3, 19 sq.) Tatian. adv. Gr. 8. 10. Theodoret. III p. 53 Sylb. Firm. Mat. 12, 4. Arnob. V, 21. Epiphan. in Philol. XVI p. 355. Procl. Theol. Plat. VI, 11 p. 371. in Tim. V, 307 D. Lobeck, Agl. p. 547 sq.

mira quadam mutatione Plutonium (sive *Αἰδωνεύς* sive *Αἰδης* vocatur), regem Molossorum, non coniugem sed patrem Proserpinae constituunt¹⁾, cuius uxori nomen *Σημήνη*²⁾ sive *Περσεφόνη*³⁾ sive *Μελινδία*⁴⁾ datur. ad filiae nomen explicandum quidam addunt Molossorum morem fuisse omnes formosas mulieres *Κόρας*⁵⁾ nominare. quae fabula ut cum nostra conveniat, narrant Pirithoum et Proserpinam, cum iam in eo esset ut virgo abduceretur, Tricerbero regis cane dilaceratos simul vitam decessisse. quare Plutonium, hoc enim nomine Pirithoum ob divitias significari, cum rapta Proserpina dici ad inferos descendisse⁶⁾. Item in nostra quoque fabula tractanda Euhemeristae Proserpinam fingunt virginem fuisse mortalem⁷⁾, vel mulieris cuiusdam Cereris⁸⁾ vel Sicani regis uxorisque Cereris⁹⁾ filiam, et raptorem filiae vel regem Molossorum¹⁰⁾ nomine Aidoneum¹¹⁾ (Plutonium, Orcum¹²⁾), vel divitem quendam rusticum praeposteri amoris incendiis coctum¹³⁾ fuisse tradunt. quod si Marafiotus¹⁴⁾ de Procli epitome de oraculis approbare studet Proserpinam Hermippi regis Hipponii et Calais uxoris filiam a Plutone Siculo pirata cum plurimis mulieribus raptam esse, Foersterus haec Procli verba ab Italo illo ficta esse comprobavit. quod autem hic falso testimonio nobis vult persuadere, Hipponenses, ut matris dolor quiesceret, tamquam in deae sortem mutatae filiae templum erexisse, hoc eodem spectat quo Firmici Materni¹⁵⁾ similis narratio: uterque enim hac explanatione veram fabulae pervulgatae originem invenisse sibi videtur. Sed haec hactenus, nunc ad fabulam ipsam aggrediamur.

Hymni Homericus auctor, cum exordium ducat ab anthologia¹⁶⁾, in medias res auditorem rapit, aliis autem quibusdam poetis principia fabulae multo longius repetenda sunt visa.

¹⁾ Plut. Thes. 31. Tzetz. Chil. II, 748 sq. IV, 910. Palaeph. ap. Joann. Ant. Chron. III p. 62 Ddf. (fr. 13, 3 Müller, fr. hist. IV p. 547). Cedren. I p. 143 Bkk. Suid. s. v. *Κόρη*. ²⁾ Tzetz. Ch. II, 748 sq. et ap. Natal. Com. III, 16 p. 252. ³⁾ Plut. l. l. ⁴⁾ Cedren. l. l. ⁵⁾ Suid. l. l. Tzetz. ad Lyc. 851 et Chil. II, 748 sq. (ubi invita Minerva Natal. l. l. vertit *Proserpinas*). ⁶⁾ Cedren. l. l. de hac re lucem praebet Joanni Ant. et Suidae ll. ll. ⁷⁾ Euseb. Chron. p. 36 Sch. (Philoch. fr. 46 Müller, fr. hist. I, 391. 392). ⁸⁾ Serv. ad Georg. I, 38 (not 38 Lion). Firm. 7.1. ⁹⁾ Eus. et Theod. ap. Boc. VIII, 4 p. 203. 6 p. 206. X, 62 p. 265. XI, 6 p. 273. ¹⁰⁾ Serv. ad Georg. I, 38 (n. 38 L.). ¹¹⁾ Euseb. Chron. l. l. Bocat. VIII, 4 p. 203 coll. 6 p. 206. ¹²⁾ Theodont. ap. Boc. II. l. Philoch. ap. Boc. XI, 6, ubi nomen *Cudonius*, *Agesilaus* variatur nempe ex *Αἰδωνεύς* et *Αἰδης* corruptum. ¹³⁾ Firmic. 7.1. ¹⁴⁾ Girol. Marafioti da Polistena, Cron. ed ant. di Calab. Pad. MDCL. fol. 132 cf. Foerster p. 272. ¹⁵⁾ de err. 7, 4: *Hennenses ut possent matris luctibus ex aliqua parte invenire solatium, inferorum regem virginem rapuisse finxerunt . . . templum sane et raptori et virgini faciunt et annua in templo vota decernunt*. Add. 7, 5: *Syracusani liberalitate mulieris provocati raptum virginis consecrant et mitigantes dolorem matris pompam miseri funeris excolunt honore templorum*. ¹⁶⁾ cf. infra p. 11, 1. sq.

itaque narrant multos deos¹ amore captos Proserpinam in matrimonium petisse. ac Claudianus² quidem ex eorum numero Martem et Phoebum producit, quorum alter ei Rhodopen, alter *Amyclas Et Delon Clariosque lares* donat, Nonnus³ vero omnes affirmat caelicolas, haud minime Jovem ipsum amore virginis exarasisse et spretis suis uxoribus⁴, ut illam sibi conciliarent, munera pretiosissima, Mercurium caduceum, Apollinem lyram, Martem arma, Vulcanum monile pulcherrimum ei largitos esse. secundum Firmicum Cereri hic tantus procorum numerus displicere non videtur, nam *mater sollicite de singulorum meritis iudicabat*, male autem cum Cereris gaudio et Claudianus⁵ Martem et Apollinem et Nonnus⁶ omnes deos, pessime Vulcanum rem facit gerentes, ita tamen ut matri metum afferant. itaque ad Astraenum se confert, qui studiis astronomis intermissis benigne in domum eam introducit. ubi postquam condescendit, Ventis Astraeni filii nectar ministrantibus Ceres sollicitudine cruciata bibere primo recusat, Astraenus autem non hoc solum ei persuadet, sed etiam, ut eam exhilaret, epulas iubet apparari, quas Eurys et Notus et Boreas ministrant, Zephyrus musica, Hesperus coronis et face inflammata saltationibus ornant. tum demum Cereri fit potestas oraculi ab Astraeno petendi. qui astronomicis observationibus eventu exquisito cavendum quidem esse Cereri canit clandestinum filiae *νυμφίον ἀρπακτῆρα*, sed iam ante matrimonium initum eam improvise deprehensuram filiae *νόθον λαθραῖον ἀκοίτην* *Θηρομυγῇ δολόμην*. beatam simul eam praedicat, quae terrae fruges sit donatura. quo oraculo metu⁷ pariter atque gaudio affecta Ceres domum revertitur. Claudianus⁸ simpliciter pergit: *Aethera deseruit: furtim sua pignora terris Commendat fides* *Siculasque relegat in oras*, pluribus verbis Nonnus⁹ rem persequitur: curru serpentibus iuncto Ceres cum Proserpina nube circumfusa Cretam praetervecta per aera in Siciliam contendit et ad Pelorum promunturium descendit, unde ad Cyanen fontem¹⁰ perveniunt.

¹) homines suo more dicit Firm. 7, 1, inter quos Plutonem divitem rusticum. ²) I, 133 sq. cf. III, 412. Foerster p. 42. ³) V, 571 sq. VI, 1 sq. ⁴) V, 574 sq. 619 sq. ⁵) I, 137. cf. tamen III, 408: *sed vota mihi communia matrum Et thalami festaeque faces caeloque canendus Ante oculos Hymenaeus erat.* ⁶) VI, 4 sq. Nonni est ea quae sequitur narratio. quam a fabula proposita prorsus esse alienam, uti censet Foersterus (p. 96 n. 3), ego concedere non possum. quamquam enim Nonnus ad insidias a Jove Proserpinae paratas rem deducit, Prellerus (Dem. p. 139) recte intellexit hic *νυμφίον ἀρπακτῆρα* (Plutonem) plane distingui ab illo, quem Nonnus vocat *νόθον λαθραῖον ἀκοίτην* (cf. infra p. 8, 9), quo accedit vaticinatio frugum futurarum. ⁷) Claud. I, 138 Cererem raptus quidem timentem sed caecam futuri facit, quibus ex verbis Nonnus causam sumpsisse videtur vaticinationis insuper inveniendae. ⁸) I, 139 sq. ⁹) VI, 109 sq. ¹⁰) cf. *Additum*. 6.

Hac occasione data pauca de Cereris curru liceat repetere¹, quippe cuius procedente opusculo nonnunquam mentio futura sit². ac longe quidem saepissime hic currus duobus draconibus iunctus effingitur sive alatis sive non alatis³, *volucris qui pervia nubila tractu Signant et placidis umectant frena venenis. Frontem crista tegit, pingunt maculosa virentes Terga notae, rutilum squamis intermicat aurum*⁴. ipsi quoque currui interdum alae tribuuntur serpentibus sive additis⁵ sive mente supplendis⁶. in quibusdam imaginibus equi draconum partibus funguntur⁷. tali vehiculo proficiscentibus iter facile esse et per terram et⁸ per mare et per aera per se liquet⁹. quocunque autem currus

¹) cf. Voss, Myth. Briefe 53 (II p. 143 sq.) ²) cf. *Additam.* 7.
³) Simpliciter *dracones*: Soph. Tript. fr. 536 (Nauck p. 209). Ov. Fast. IV, 497. Met. V, 642. 661 (cf. 511). VIII, 795. Orph. h. XXXIX (38), 14. Hyg. f. 147. P. A. II, 14. Florus (Verg. or. an poet.) p. 107, 25 Halm. Paus. VII, 18, (2) 3. Schol. Bern. ad Verg. Georg. I, 19. [Lact.] Narr. fab. V, 11. ad Stat. Theb. II, 382. Greg. Naz. V, 81 p. 704. XXXIX, 4 p. 337 Migne. Bocat. VIII, 4 p. 202. apud Eur. Hel. 1310 *Ἰήρεος* aut dracones aut leones esse possunt (cf. Foerster p. 52 n. 2). in mysteriis Eleusiniis *Ceres serpente circumdata Liberam vestigat*, ut ait Minuc. Fel. 22, 2. *Dracones alati*: Apollod. I, 5, 2. Cornut 28. Amm. Marc. XXII, 2, 3. Claud. I, 12. III, 139. Schol. ad Aristid. Pan. 105, 12 (III p. 54 Ddf). Nonn. ad Greg. inv. I, 67 (II p. 1020 Migne = Westerm. *Mvθ.* 31 p. 367). Suid. s. v. *Παριάς*. Eudoc. s. v. *γεωργία* p. 97. s. v. *Ἀημήτηρ* p. 109. 110. 111. s. v. *Τριπτόλεμος* p. 397. Tzet. ad Hes. Opp. 32. Natal. Com. V, 14 p. 516. In sarcophagis et in nummis dracones ad currum Cereris errantis iuncti paucis exceptis ficti sunt alati: cf. Foerster p. 257 c. not. §. 31 p. 122. §. 36, 8 p. 140. 9—10 p. 142. 11—12 p. 143. 13 p. 146. 15 p. 148. 16 p. 149. 17 p. 151. 18 p. 152. 26 p. 155. (cf. p. 158). §. 37, 28 p. 159. 29 p. 164. 30 p. 165. 32 p. 168. 33 p. 171. 35 p. 174. §. 40, 53 p. 202. 54 p. 205. 55 p. 206. 56 p. 208. 57 p. 210. cf. §. 41, 1 p. 212. 3 p. 215. 4 pag. 216. 5 pag. 218. §. 46 p. 250. 255 sq. §. 47, 1—3 p. 256. Alarum expertes sunt in uno sarcophago §. 36, 14 p. 147 (cf. p. 257 n. 1) et in nummis §. 46 p. 253 extr. sq. ⁴) Claud. I, 181 sq. adde III, 52 *caerulei*. Nonn. XIII, 190 *σινκὰ νῶτα*. ⁵) Ceres ipsa hoc curru vecta draconibus non alatis: Ov. F. IV, 561 sq. Triptolemus: Aristid. Eleus. p. 417 Ddf. Schol. ad Aristid. Pan. 105, 11 (III p. 53 Ddf). Nonn. ad Greg. XXXIX, 2 (II p. 1066 Migne). Eudoc. s. v. *Περσεφόνη* p. 337. in nummis: Foerster p. 250 n. 4. Voss, Myth. Br. 45 (II p. 73). Ceres et curru et draconibus alatis: Nonn. VI, 109 coll. 118 et 136. ⁶) Prob. ad Verg. Georg. I, 19. Aristid. Pan. p. 167 Ddf. (cf. Voss l. l. p. 72). ⁷) Duo equi: Foerster §. 38, 36 p. 178. 37 p. 179. 38 p. 182. 40 p. 185. 41 p. 187. p. 298. §. 39, 44 p. 191. 45 p. 194. 46 p. 196. 47 p. 197. 48 p. 199. (cf. §. 41, 2 p. 214). §. 46 p. 251. quattuor equi: §. 38, 39 p. 184. §. 46 p. 251. ⁸) Cererem iter per aera fecisse aperte narrant Ov. F. IV, 562. 568. 569. 575 sq. M. V, 511. Claud. I, 185. Nonn. VI, 117. per maria: Ov. F. IV, 498. per terram: Claud. l. l. Gaea sub curru errantis subiecta non tam terram curru tactam quam universam pervestigatam significat (Foerster §. 36, 13 p. 146. 14 p. 147. §. 37, 28 p. 159. 32 p. 168. §. 38, 37 p. 179. 38 p. 182. 39 p. 184. 40 p. 185. 41 p. 188. p. 298. §. 39, 44 p. 192. 45 p. 194. 47 p. 197. 48 p. 199. 56 p. 209. cf. §. 41, 1 p. 212. 2 p. 214. 3 p. 215. 4 p. 216. 5 p. 218. p. 257. Triptolemus per aera vectum esse plane tradunt Ov. M. V, 644. 648. 660 (cf. VIII, 797. 814). Amm. Marc. XXII, 2, 3. Apollod. I, 5, 2. Himer.

fertur, fecunditatem affert, nam *surgentes condunt vestigia fruges*¹.

In cavam quandam rupem obscuram naturaque domui similem² aut in domum Cycloperum manibus ex aere et ferro et electro exstructam³ Ceres Proserpinam addit et draconibus curru solutis custodiendam committit⁴, currum ipsum Nympharum praesidio credit. quo facto apud Nonnum sola Calligenea nutrice apud filiam relictā Ceres pedibus per aera discedit, Juppiter autem serpentis forma indutus custodibus deceptis⁵ Proserpinae pudorem expugnat⁶. itaque hic longius intervallum interiectum esse videtur, ex quo abdita est Proserpina usque ad id tempus, quo a Plutone rapitur. apud Claudianum vero Ceres, postquam filiam praeceptis obstrinxit, ne domo exiret⁷, relictā Electra nutrice⁸ cum Naïdibus Siculis plurimis⁹ et cum Sirenibus¹⁰, curru in Phrygiam ad Cybelē contendit, quae libentissimo eam excipit animo¹¹. brevī autem tempore interiecto absente matre filia rapitur. Ovidius¹² deam ab Arethusa invitātā afuisse dicit, ceteri scriptores, qui de absentia Cereris omnes consentiunt, locum quo abierit non indicant. teste Diodoro¹³ Minerva et Diana, Porphyrio¹⁴ Nymphae una cum Proserpina educantur. ad Orphicum carmen referendi videntur Curetes et Corybantes Proserpinae custodes¹⁵, sive a Jovis sive ab ignoti raptoris insidiis dea defendenda iis tradita erat. alias Proserpinae familiares vide infra p. 10, 19 sq.

²⁵ Horas tarde labentes virgo conterit in texendo. erat enim in antro *λαῖνος ἱστός*¹⁶, et omnia quae ad lanificium opus erant mater reliquerat¹⁷. itaque Nonnus eam *φῶρος* sive *πέπλον* texentem et in texendo Minervam invocantem facit. *πέπλον* apud Diodorum¹⁸ quoque Proserpina textit una cum Minerva¹⁹ et Diana, quo dono Jovem patrem delectent. apud Claudianum²⁰

XV, 3. Claud. III, 53. Nonn. XIII, 191. Eudoc. s. v. *Δημήτηρ* p. 109. Tzetz. ad Hes. Opp. 32, per terram alius alio dilucidius omnes scriptores qui eius iter commemorant. (cf. infra.) ¹) Claud. I, 186 sq. apud Nonnum XIII, 190 Triptolemi *δράκοντες φερεστάχυνες* propterea videntur vocari, quod iis vectus Triptolemus frumentum distribuit. ²) Nonn. VI, 123. 130 sq. Porphyr. de antro 7: *ἀντρω τρέφει τὴν Κόριν*. ³) Claud. I, 236. III, 117. Orph. Arg. 1194: *δῶματα*. Procl. Theol. Plat. VI, 11 p. 371 Port: *οἴκοι ἐν ἀβάτοις ἐξηρημένοι τοῦ παντός*. ⁴) Nonn. VI, 136 sq. ⁵) cf. supra p. 4, 17. ⁶) Claud. II, 4. 265. III, 204. ⁷) III, 171 sq. cf. *Additum*. 8. de Hecate nutrice cf. *Additum*. 5. ⁸) II, 55 sq. III, 189. 230. ⁹) III, 190. 205. 254. de Sirenibus cf. *Additum*. 10. ¹⁰) I, 179. 200 sq. ¹¹) F. IV, 423. ¹²) V, 3. ¹³) de antr. 7. cf. Procl. in Crat. 53 p. 24: *πᾶς ἀντίς (Κόριν) ὁ χορός*. ¹⁴) Procl. Theol. Plat. V, 35 p. 322. VI, 13 p. 382. 383. in Crat. 105 p. 62 B. cf. Foerster p. 40 n. 2. 42 c. n. 4. 101. Paus. VIII, 37, (2) 3 sq. ¹⁵) Nonn. VI, 133. ¹⁶) ibid. v. 141 sq. ¹⁷) V, 3. cf. Procl. in Crat. 53. Epiphan. adv. haer. III, 10 (II p. 1092 Pet.) ¹⁸) I, 246 sq. III, 155. 204. Simile quoddam texturae argumentum hac data

Irrita texebat rediturae munera matri totam rerum universitatem pingens. nec deest omen venturae calamitatis: nam in pingendis rebus infernis virgini subito lacrimae prorumpunt¹. sed illa intra parietes manens² maerorem solitudinis sermonibus fallit et ludis³ et cantu non solum suo⁴ sed etiam Sirenium⁵. domo igitur eam exeuntem Claudianus non facit nisi hora fatali, apud Diodorum⁶ autem cum Minerva et Diana floribus legendis assuevisse videtur.

Neque vero sortem suam Proserpina effugere potest. namque *δαίμονος ἀλγῶν*⁷ aut Parcarum et Themidis voluntate⁸ iam¹⁰ pridem illa Plutoni uxor destinata erat, et secundum eas Jupiter, qui voluntaria fertilitate terram privaverat, precibus Naturae motus⁹ decreverat, ut longos post errores *natae laetata repertae Indicio* Ceres agriculturam homines doceret¹⁰. alii scriptores principium rapinae a Venere et a Cupidine ducunt¹¹. Venus enim imperium suum in Tartarum quoque rata proferendum¹² simulque indignata, quod e superiorum numero Minerva Diana Proserpina coniugia adhuc aspernentur¹³, aut ipsa¹⁴ aut per filium¹⁵ Plutoni aliam ob causam¹⁶ ad lucem emerso amorem Proserpinae incit, vel sua sponte Cupido iam in Tartaro dominum inferorum adeo stimulat, ut facere non possit quin ad lucem adscendat¹⁷. uberius hanc quoque rem Claudianus¹⁸ perscribit: Pluto ab Amore tandem flexus¹⁹ ira superiorum exardescit, quod solus caelebs vivat, et bellum facturum omnia Tartari monstra in arma concitat. sed Parcarum precibus mitior factus Mercurium, *qui fas per limen utrumque Solus habet geminoque facit commercia mundo*²⁰, ad Jovem mittit, cui minaci sermone denuntiet, ut uxorem sibi prospiciat. Jupiter postquam diligenter secum reputavit, *quae tale sequa-*

occasione in Orphico de raptu carmine descriptum fuisse et ex Claudiano et ex scriptis Platonicorum intellegi potest. Procl. in Crat. 53: Proserpina textit τὸν διάλοσμον τῆς ζωῆς. in Tim. V, 307 D: τ. δ. τῶν οὐρανίων. Porph. de antr. 14. Orph. ap. Tzetz. Exeg. II. p. 26. cf. Foerster p. 42 c. n. 6. Lobeck, Agl. p. 550 sq. add: infra p. 10, 13. ¹) Claud. I, 266 sq. cf. p. 10, 17, 12, 6. ²) III, 202 sq. ³) III, 205 sq. ⁴) I, 245. cf. *Ἐπιτάφ. Βίων*. (Mosch. III) 129. ⁵) Claud. III, 205. Apollon. Rh. IV, 896 c. Schol. cf. *Additam*. 10. ⁶) V, 3 (cf. supra p. 8, 19 et 29). cf. *Ἐπιτάφ. Βίων*. 128. ⁷) Orph. Arg. 1200. cf. Foerster p. 35 c. n. 1. ⁸) Claud. I, 216 sq. II, 6. ⁹) cf. Arethusam deprecantem (*Additam*. 11.) ¹⁰) Claud. III, 19 sq. praecipue 48 sq. cf. infra. ¹¹) cf. Foerster p. 85 c. n. 2. ¹²) Ov. M. V, 371 sq. cf. infra p. 10, 9. ¹³) ibid. 373 sq. Dianae et Proserpinae irata: [Lact.] Narr. fab. V, 6. Proserpinae soli: Myth. Vat. II, 93. Lact. ad Stat. Theb. V, 357. Bocat. VIII, 6 p. 204. XI, 6 p. 273 (ex Ovidio, sed priore loco addit Plutonium, ne caelebs viveret, uxorem sibi quaesivisse). ¹⁴) [Lact.] Narr. fab., ad Stat., M. Vat. II. II. ¹⁵) Ov. M. V, 363 sq. cf. X, 28. ¹⁶) cf. infra p. 12, 7 sq. ¹⁷) Sil. It. XIV, 242. cf. Sen. Herc. Oet. 562. ¹⁸) I, 32 sq. cuius auctoritate utitur Natal. II, 9 p. 177. ¹⁹) I, 26 sq. ²⁰) I, 89 sq.

*tur Coniugium Stygiosque velit pro sole recessus*¹, Proserpinam Plutoni decernit atque rationem rapiendi indicat². hic igitur Pluto inter ipsum demum raptum amore virginis incenditur³. Hygino⁴ autem teste ipsam Proserpinam a Jove petit et rapere⁵ iubetur. Hesiodus et hymni Homerici auctor Jovis consensum breviter perstringunt⁵, alii scriptores Jovis auctoris mentionem omnino non faciunt⁶.

Claudio etiam longius duce nos uti necesse est: Jupiter Venerem spe Tartari quoque in suam dicionem redigendi⁷ impellit, ut in Siciliam se conferat et Cereris filiam ad flores carpandos domo eliciat. Minerva et Diana fraudis ignarae⁸ Venerem, ne suspecta sit, iussu patris comitantur⁹, quas ubi Proserpina videt, imperfectam telam deserit¹⁰ gaudetque blandis verbis dearum matrem duram incusantium, epulis iocisque¹⁵ dies ducitur. postridie prima luce Venus dolosis verbis Proserpinae persuadet, ut secum campos petat floribus refertos¹¹. itaque neglectis Electrae precibus¹² malisque ominibus¹³ Proserpina cum familiaribus ad fatalem anthologiam proficiscitur.

In antiquissima fabula solae Oceanitides Proserpinae in²⁰ floribus legendis comites adiunguntur¹⁴, et posterioris quoque temporis nonnulli scriptores solas Nymphas illi aggregant¹⁵. alii vero Minervam et Dianam, alii Venerem insuper, alii Si-
renes in fabulam inducunt¹⁶.

¹) I, 118 sq. cf. II, 218 sq. hinc Natalis Com. II, 9 p. 177: *nulla dea illum ob deformitatem regni maritum esse suum pati poterat*. ²) Claud. I, 278. cf. infra p. 12, 14. ³) II, 274. cf. I, 225 sq. Natal. I. I. ⁴) f. 146. ⁵) Hes. Th. 914. Hom. 3. 30. 77. 414. (cf. infra p. 11, 4.) similiter Apollod. I, 5, 1: *Αἰὼς συνεργαῖντος*. cf. infra p. 14, 13. ⁶) Pluto amore captus eam rapit: Schol. ad Oppian. Hal. III, 486. ad Aristoph. Equ. 785. Firm. Mat. 7, 1. Nonn. ad Greg. Naz. XXXIX, 2 (II p. 1066 Migne). Zenob. I, 7. Eudoc. s. v. *Περσεφόνη* p. 336. cf. Carcin. ap. Diod. V, 5 (fr. 5 Nauck) et Theodot. ap. Bocat. VIII, 4 p. 208. ⁷) I, 214 sq. cf. II, 13 sq. et supra p. 9, 16. ⁸) II, 5. 10 sq. 154. 266. non poeta sed Electra (III, 198. 244) et Ceres (III, 279) has deas conscias facinoris vocant. cf. Foerster p. 280 sq. Orpheus conscias eas induxisse videtur: Arg. 1197 sq. ⁹) I, 228 sq. III, 208 sq. ¹⁰) I, 270. III, 155. Procl. ad Tim. V, 307 D. cf. Orph. ap. Tzetz. Exeg. II, p. 26 et supra p. 8, 25 sq. ¹¹) III, 210 sq. ¹²) III, 228 sq. cf. *Additam*. 8. ¹³) II, 6 sq. cf. supra p. 9, 2. infra p. 12, 6. ¹⁴) Hom. 5. 417. Paus. IV, 30, (3) 4. (Voss et Baumeist. ad Hom. 418 sq.) versus enim 424, quo Minerva et Diana Oceanitidibus adduntur, interpolatori tribuendus est, cf. Foerster p. 35 n. 3. Flander, de interpol. hymn. Cer. Parchim. 1879 p. 7. ¹⁵) *Nymphae*: Col. X, 268 sq. *Puellae*: Ov. F. IV, 425 (*comites 431. chorus aequalis, ministræ 451*). Firm. Mat. 7, 2. *Virgines*: Athen. XII, 79 (p. 554 b). Auson. ep. ad Theon. IV, 50. Bocat. VIII, 6 p. 204. Natal. Com. II, 9 p. 177 (hic quamquam Claudiani auctoritate utitur). ¹⁶) Minerva et Diana cum Naïdibus: Stat. Ach. II, 150 sq. cum *virginibus*: Eur. Hel. 1312 sq. Valer. Fl. V, 344 sq. solae: Diod. V, 3 (cf. supra p. 9, 7). [Lact.] Narr. fab. V, 6. Paus. VIII, 31, (1) 2. *συνόμαχοι* in Orph. Arg. 1197 sq. tres illae deae esse videntur, cf. Foerster p. 280 sq. Venus et Min. et Dian. (fraudis mentione non facta, cf. Foerster p. 68): Hyg. f. 146, cum

Cum his igitur familiaribus Proserpina more virginum pulchrarum¹ studio florum carpendorum totam se dedit², atque ut Attici narrare solebant, imprimis narcisso allicitur³, quem iussu Jovis Gaeta Plutoni gratificata procreaverat⁴. ii autem poetae, qui locum raptus in Sicilia ponunt, in narcissi locum⁵ aut violam aut lilium substituunt⁶ aut nullum florem praeter ceteros praedicant⁷. in his est Claudianus⁸, sed tamen aliqua ex parte hymni Homerici auctorem imitatur: Henna enim parens, ubi deas et Nymphas videt appropinquantes, gaudio ho-

Sirenibus: f. 141. Claudianus tres illas deas (II, 10 sq. 76. 119. 205. III, 229. 274 sq.) cum Sirenibus (III, 254) et Naidibus Siculis (II, 55 sq. *Nymphae*: II, 76. 204. III, 230) in medium profert, quarum *Cyane totum supereminet agmen* (II, 61, cf. Ov. M. V, 412 et *Additam*. 6), Electram quoque (*Oceani priscas inter notissima Nymphas* III, 172, cf. *Additam*. 8) adfuisse e narratione eius patet (III, 231 sq., impr. 241. 245). In Ovidi Met. (V, 554) Sirenes reperimus cum aliis comitibus (v. 394. 397), solas apud Apollon. Rh. IV, 896 et ap. Dosith. p. 72 Böcking. cf. Foerster. p. 66. 71 n. 1. *Additam*. 10. de comitibus v. praeterea p. 13. 24 sq. ¹) Athen. XII, 79 p. 554 b. cf. Preller, Dem. p. 83. Baumeister adh. in Cer. 6. ²) hortos floresque apud inferos quoque diligit, cf. *Additam*. 16. ³) Pamph. ap. Paus. IX, 31, (6) 9. Hom. 8 sq. 428. cf. Foerster p. 31. idem breviter tangit Soph. Oed. Col. 681 (674 Reis.) sq. narcissum vocans *μεγάλαιν θεαίν ἀρχαῖον στεφάνωμα*, ut exponit Scholiastes ad h. l. et ad 685 (678) addens inde ex eo tempore non solum ipsam Cererem et filiam florum corollas respuisse (cf. Claud. III, 439) et aut sertis spicis aut myrtho et smilace capita cinxisse, sed etiam in Thesmophoriis mulieres floribus uti vetari (Natal. Com. V, 14 p. 517 hunc locum non recte interpretatur). contra Hermionenses Cererem cum pompa deducentes coronas e cosmosandalo (i. e. hyacintho) contextas capitibus ferebant, ut ait Paus. II, 35, (4) 5, quamquam hyacinthum inter alios flores lectos reperimus ap. Hom. 7. 426. Ov. F. IV, 439. Firm. 7, 2. Claud. II, 92. 131. nullius momenti narcissus est ap. Firm. 7, 2 et ap. Claud. II, 132. de narcisso inferis sacro cf. Cornut. 35. Plut. Quaest. conv. III, 1, 3, 4. ⁴) Hom. 8 sq. 428 (cf. supra p. 9, 11 et 29 sq. 14, 13). hic igitur Gaeta Plutoni favet, in imaginibus autem (cf. *Additam*. 14) cum Cerere consentiens ficta esse videtur, cum aut ad Plutonem quasi obsecrans ut parcat raptae aut ad Cererem quasi misericordia mota dextram tollat. cf. Ov. M. V, 492: *Terra nihil meruit, patuitque invita rapinae*. ⁵) Hoc apparet ex Pampho ap. Paus. IX, 31, (6) 9 obloquente *ὄνκ ἰοῖς ἀπατηθεῖσαν ἀλλὰ ναρκίσσοις* et ex locis infra (*Additam*. 12) allatis nec minime ex Nicand. Georg. II ap. Athen. XV, 31 p. 684 c (fr. 74, 60 Sch. p. 93), qui Proserpinam ait violas odisse. *aut violas aut lilia carpit* ap. Ov. M. V, 392, contra in Fast. IV, 437 sq., dum comites aliae alios flores, in quibus violas, plurimas autem rosas carpunt, *Ipsa crocos tenues liliaque alba legit*, apud Colum. X, 270 sola lilia. ceterum rosae croci violae lilia ap. Hom. quoque (6 sq. 426 sq.) commemorantur. ⁶) Violas rosas lilia pariter atque alios flores afferunt Firm. 7, 2 et Claud. II, 92 sq. 128 sq. III, 223. simpliciter *flores legentem* Proserpinam raptam esse narrant Hyg. f. 146. Orph. Arg. 1197. App. b. civ. IV, 105. Athen. XII, 79 p. 554 b. Clem. Al. Pr. II p. 14 P. (= Eus. Pr. ev. II, 3, 22). Arnob. V, 24. 35. 37. [Lact.] Narr. fab. V, 6. ad Stat. Theb. V, 357. Myth. Vat. II, 93. Bocat. VIII, 6 p. 204. Natal. Com. II, 9 p. 177. V, 14 p. 517. cf. Auson. ep. ad Theon. IV, 49. Solin. 5, 14. Valer. Fl. V, 344. Cic. in Verr. IV, 48, 107. Natal. II, 2. p. 126. ⁷) II, 71 sq.

noris affecta a Zephyro petit, ut campos suos pulcherrimis floribus impleat, quibus illae decerptis ornari cupiant. Zephyrus oranti obsequitur. inter virgines floribus oblectatas paene certamen legendi exoritur, quo studio Proserpina omnibus praestat¹ modo calathos floribus implens² modo sese coronans, *Augurium fatale tori*³. ita floribus ludisque⁴ optime delectantur.

Quae dum geruntur, teste Ovidio⁵ Pluto consilio rapiendi nondum capto, cum Typhoeus Aetnam totamque Siciliam sibi impositam abiecturus suo more ingentibus viribus moveat, timore perterritus ne terra patefiat luxque diei immissa usque ad umbras penetret, e Tartaro emergit et Siciliam curru circumvehitur, ut exploret, num fundamenta insulae sint tuta. ita dum regno suo consulit, ipse vi amoris flectitur⁶. aliter Claudianus⁷ rem narrat: Pluto Jovis monitu iam noctu ipsius raptus causa⁸ iter parat ideoque Alecto Furia currum equis iungit.

Curru enim Proserpinam abductam esse inter omnes et scriptores et sculptores constat⁹. alii vehiculum ni-

¹) II, 122 sq. 137 sq. Ov. M. V, 394. ²) Ov. F. IV, 435 (comites implentes). M. V, 393. Claud. II, 139. Calathi floribus referti in permultis imaginibus reperiuntur: Foerster §. 24 p. 101. §. 28 p. 110. §. 29, 3 et 5 p. 116. §. 31 p. 121. §. 32, 4 p. 126. §. 36, 8 p. 138. 12 p. 143. 13 p. 146. 14 p. 147. 19 p. 153. p. 158. §. 37, 28—29 p. 164. p. 165. 30 p. 166. 33 p. 171. 35 p. 175. p. 176. §. 38, 36 p. 178. 37 p. 180. 38 p. 182. 39 p. 184. 40 p. 186. 41 p. 188. p. 189. §. 39, 44 p. 192. 45 p. 195. p. 196. 46 p. 196. 48 p. 199. 51 p. 200. 52 p. 201. §. 40, 53 p. 202. 54 p. 205. 55 p. 207. cf. §. 41, 1 p. 213. 2 p. 214. 215. §. 43 p. 229. 230. p. 298. Huius rei memoriam diebus festis calathi per pompam deducti revocabant: Callim. h. in Cer. I. 3. 121 c. Schol. ad I. cf. Clem. Pr. II p. 14, 18 P. (= Eus. Pr. ev. II, 3, 22. 35). Arnob. V, 26. Epiphan. adv. haer. III, 10 (II p. 1092 Pet.) Siculi *Ἀνθεσφόρια* (Poll. On. I, 37), Romani Florifertum (Fest. s. v. p. 91 M.) eandem ob causam celebrasse videntur. cf. Preller, Dem. p. 120 n. 110. Foerster p. 20. 23. 24. ³) Claud. II, 140 sq. (cf. supra p. 9, 2. 10, 17). coronis ornata in fragmento quodam Locrensi ficta est, cf. Foerster §. 27 p. 110. ⁴) *Ludii*: Pamph. ap. Paus. IX, 31, (6) 9. Hom. 5. 425 et ap. Paus. IV, 30, (3) 4. Ov. M. V, 392. cf. *Ἐπιτάφ. Βίων*. (Mosch. III) 126. *κῆλλοι χοροί*: Eur. Hel. 1310 sq. Colum. X, 269. Valer. Fl. V, 344. pila ludentes Colotes sive Parius Nymphas Proserpinae comites sculpsit in mensa Junoni Olympiae dedicata: Paus. V, 20, (1) 3. cf. Foerster p. 101 c. n. 1. ⁵) M. V, 352 sq. et hoc auctore Bocat. VIII, 6 p. 204. Myth. Vat. II, 93 et Lact. ad Stat. Theb. V, 357, quibus locis e [Lact.] Narr. fab. V, 6 pro *Typhoei evomentis Aetnam* scribendum est *moventis Aetnam*. (Narr. fab. *Typhonis* perperam pro *Typhoei*). ⁶) cf. supra p. 9, 19. ⁷) I, 275 sq. cf. supra p. 10, 2. ⁸) Hoc ipso consilio Plutonem ascendisse exceptis iis scriptoribus, quos not. 5 attulimus, omnes consentire videntur, etsi his ipsis verbis non utuntur. ⁹) Hom. 18 sq. 32. 81. 431. (cf. 375. 382). Orph. h. XVIII (17), 14. Arg. 1199. Cic. in Verr. IV, 48, 107. Ov. M. V, 360. 402 sq. 421. 424. F. IV, 446 sq. Hyg. f. 146. Sil. It. VII, 690. XIV, 244 sq. Diod. V, 3. 4. Appian. b. civ. IV, 105. Paus. IX, 23, (2) 4. Anthol. lat. 104, 7 Riese I p. 106. Firm. 7, 2. 3. Arnob. V, 37. Claud. I, 278 sq. II, 156 sq. 191 sq. 217. 227. 247. 306. 318 sq. III, 236 sq. 243. [Lact.] Narr. fab. V, 6, ad Stat. Theb. V, 357. Schol. ad II. E, 654. Etym. M. s. v. *κλυτός*. Bocat.

grum¹, alii aureum² fingunt, iunctis quattuor³, rarius tribus⁴, rarissime duobus⁵ equis immortalibus⁶ atro colore⁷ mortifero spiritu, quorum *infectae spumis vitiantur harenae*⁸. quibus Claudiano⁹ teste sunt nomina *Orphnaeus Aethon Nycteus Alastor*, quae temporum atque librariorum iniquitate foedissime vitata uno equo⁵ omisso Bocatius tradit *Amtheus Novius Abaster*. hi igitur equi immissis habenis aut aureis¹⁰ aut *obscura tinctis ferrugine*¹¹ currum et per terram et per aera rapere solent¹² in pulvere vastos sulcos relinquentes¹³.

Quo curru postero die Pluto e sede sua profectus, maximo¹⁰ cum fragore terraeque motu, cuius causam sola Venus cognoscit, sub terra iter quaerit equis frustra repugnantem calcantibus Enceladum Gigantem¹⁴, qui sub Aetna iacens *saucia terga revinctus Spirat inexhaustum flagranti vulnere sulphur*¹⁵. cum vero nulla ianua pateat sed rupes undique oppositae iter impedian¹⁵, ingenti cum fragore, quem Vulcanus Cyclopes incolae remotissimarum regionum audiunt obstupefacti, sceptro Pluto saxa diffindit, ut late terra dehiscat¹⁶. rege inferorum cum atrocibus quadrigis¹⁷ conspecto maximus terror rivos flores astra totam invadit naturam et tetrae subito tenebrae oboriuntur¹⁸. neque²⁰ vero minore terrore ipsi Plutonis equi percutiuntur insolito caeli lucisque adspectu consternati¹⁹, sed nihilo minus a rectore coacti prouunt, ut tota insula contremiscat²⁰.

Jam Proserpinam Pluto videt rapit abducit. comites utrum procul afuerint an ex media earum turba dea sit ab-²⁵repta, apud paucos scriptores diiudicari potest. apud alios²¹ carpendi studio impulsam virgo paulatim longius processerat *Et dominam casu nulla secuta comes*, apud alios ceteras familiares dispersas cum solis deabus sive forte sive ab illis plecta re-

VIII, 6 p. 204. Natal. II, 2 p. 126. II, 9 p. 177. de Plutonis epitheto *κλυτόπυλος* (II. E, 654. A, 445. II, 625) cf. Foerster p. 5. Vide omnes imagines a Foerster p. 99 sq. descriptas. (cf. p. 114 Pisidia).
¹) Claud. II, 227. Sil. It. VII, 690. ²) Hom. 19. 431. cf. 375.
³) Orph. h. XVIII (17), 14. Hyg. f. 146. Firm. 7, 3. Arnob. V, 37. Claud. I, 283 sq. passim in imaginibus. ⁴) Bocat. VIII. 6 p. 204 et in pictura quadam ap. Foersterum §. 43, 7 p. 230. ⁵) in sarcophago Berol. ap. Foersterum §. 37, 29 p. 165. ⁶) Hom. 18. 32. cf. 375. 382. ⁷) Ov. M. V, 360 et hoc auctore Natal. Com. II, 9 p. 177. *caerulei*: Ov. F. IV, 446. *κτανότριχες*: Orph. Arg. 1199. ⁸) Claud. II, 202 sq. ⁹) I, 283 sq. cf. Ov. M. V, 402: *nomine quemque vocat*. ¹⁰) Pausaniae IX, 23, (2) 4 quidem Pindarus (fr. 13 Bergk) nisi propter raptum Plutonium *χρυσάνιον* appellasse non videtur. cf. Foerster p. 5. ¹¹) Ov. M. V, 404. ¹²) cf. *Additum*. 13. ¹³) Stat. Theb. XII, 273. ¹⁴) Claud. II, 152 sq. ¹⁵) ibid. I, 154 sq. ¹⁶) ibid. II, 170 sq. Hom. 16: *χάνε χθών*. 429. hic specus multis locis ostendebatur (cf. infra), sed e ceterorum scriptorum verbis non satis apparet, num tunc primum ortus esse sit dictus. ¹⁷) cf. Ov. M. V, 421: *equi terribiles*. ¹⁸) Claud. II, 188. III, 235 sq. ¹⁹) ibid. II, 193 sq. Ov. F. IV, 449. Sil. It. XIV, 246. ²⁰) Claud. II, 197 sq. III, 235 sq. ²¹) Ov. Fast. IV, 443 sq. cf. Arnob. V, 24: *cum illam huc at-*

liquerat¹, alii Nymphas aut solas² aut deabus praesentibus³ spectantes terrore perculsas diffugientes faciunt. apud Claudianum⁴ comitibus propter tenebras obortas nec aurigam nec quae gerantur cognoscere licet. Cyane⁵ sola, quae *propior cladi steterat*, raptori obsistere videtur, sed *tacito laesa veneno*⁶, quo *caligantes marcebant fronte coronae*, priusquam quaerentibus ceteris comitibus raptorem elapsum indicare possit, *Solvitur in laticem*, ita ut fons oriatur⁷. deae quid fecerint, alii nonarrant⁸, alii et Venerem et Minervam et Dianam Plutoni faventes⁹ fingunt⁹, alii Venere aut absente¹⁰ aut praesente¹¹, dum haec *mixto metu perterrita gaudet*¹², Minervam et Dianam raptori obistentes armisque eum usque eo urgentes faciunt, quoad Juppiter misso fulmine impetum earum inhibet generumque

que illuc lectionis cupiditas avocaret. in hymno Homérico narcissi odore longius ut abscedat pellicis videtur, ita ut nemo eam clamantem audiat (v. 22 sq.). hic est floris δόλος (v. 8), hinc Pamphos ap. Paus. IX, 31, (6) 9 *ναρκίσσοις ἀπατηθεῖσαν* deam dicit, neque hanc rem attingit Plut. Qu. conv. III, 1, 3, 4. *τὸν νάρκισσον (οὕτως ὠνόμασαν) ὥς ἀμβλύνοντα τὰ νεῦρα καὶ βαρύτητας ἐμποιοῦντα ναρκώδεις* (cf. Voss ad Hom. 8). paucis in imaginibus Proserpinam solam a Plutone oppressam videmus: Foerster §. 43, 1 p. 224. 7 p. 230. §. 44, 1 p. 234. 2 p. 235. ¹) cf. Orph. Arg. 1198. Hyg. f. 146 rem dilucide non exponit. cf. Foerster p. 68 et imagines §. 37, 29 p. 164. 31 p. 167. 32 p. 169. 33 p. 171. §. 38, 36 p. 178. 40 p. 186. 41 p. 188 sq. p. 298. §. 39, 46 p. 196. 47 p. 198. 48 p. 199. 50 p. 200. §. 40, 53 p. 202 sq. 54 p. 206. 58 p. 210. ²) cf. Firm. 7, 2. Colum. X, 275. vide tabulam Colotae ap. Paus. V, 20, (1) 3. Foerster p. 101 et §. 29, 4 p. 116. §. 30 p. 119. §. 43, 6 p. 229. ³) Eur. Hel. 1312 sq. Hyg. f. 141 coll. 146 (Dosith. p. 72). Claud. II, 204. Cf. imagines oppressae Proserpinae ap. Foersterum p. 158. §. 37, 28 p. 159 sq. 30 p. 166. 35 p. 174 sq. §. 38, 37 p. 179 sq. 38 p. 182. 39 p. 184 sq. §. 39, 44 p. 192. 45 p. 195 sq. 51 p. 200. 52 p. 201. §. 40, 56 p. 208. cf. §. 41, 2 p. 214 sq. 3 p. 216. 4 p. 216 sq. 5 p. 218. abductae Pros: §. 30 p. 119. §. 36, 13 p. 146. 16 p. 149. 17 p. 150. 18 p. 152. 26 p. 155. §. 40, 55 p. 206 sq. cf. §. 41, 1 p. 213. ⁴) III, 235 sq. Electra Minervam et Dianam raptori obstitisse ignorat, ut apparet ex III, 198. 244. ⁵) cf. *Additam*. 6. ⁶) cf. supra p. 13, 2. ⁷) Claud. III, 245 sq. ab hoc igitur poeta sicut a Nonno VI, 128 fons ille prope Syracusas situs propius quam est re vera cum Henna raptus loco videtur esse coniunctus. ⁸) Ven. Min. Dian: Hyg. f. 146 cf. Foerster p. 68. Min. et Dian: Diod. V, 3. hymni Hom. v. 424 interpolatori tribuendus est, cf. supra p. 10 n. 4. ⁹) Orph. Arg. 1198, cf. Foerster p. 280 sq. et imagines §. 40, 54 p. 205. p. 298 sq. cf. §. 41, 5 p. 217 sq. Ven. et Min: §. 40, 53 p. 203. Min. et Dian: §. 34 p. 135. Min. sola: §. 40, 55 p. 207. 56 p. 209. Ven. sola: §. 30 p. 120 (?) ¹⁰) Eur. Hel. 1317 sq. cf. 1322. imagines: Foerster §. 36, 18 p. 152. 23 p. 154. §. 37, 30 p. 166. 31 p. 167. 35 p. 175. §. 39, 44 p. 192 sq. cf. §. 42 p. 222. Min. sola: §. 28 p. 110. Dian. sola: §. 30 p. 120 (?) ¹¹) Claud. II, 204 sq. imagines: Foerster §. 36, 8 p. 138 sq. 9—10 p. 142. 11—12 p. 143. 13 p. 146. 14 p. 147. 15 p. 148 (?) 16 p. 149. 17 p. 150. 19 p. 153. 25 p. 155. §. 37, 28 p. 160. 29 p. 165. 32 p. 169 sq. 33 p. 171. §. 38, 37 p. 180. 38 p. 182. 39 p. 184. 40 p. 186. 41 p. 189. §. 39, 47 p. 198. 48 p. 199. 49 p. 200. cf. §. 41, 1 p. 212. 2 p. 214. 3 p. 215 sq. 4 p. 216. Ven. et Min: §. 31 p. 121. §. 38, 36 p. 178. §. 39, 45 p. 195. ¹²) Claud. II, 155.

sancit¹. tum demum *reverentia patris*² motae desistunt, Pluto praedam abducit, *Nox sua prosequitur currum, lux redditur orbi, Persephone nusquam*³.

Hymenaeus raptori se favere eo ostendit, quod *nimbis hiulcis intonat*⁴. eundem sculptores quidam Plutoni comitem⁵ adiungunt⁶, quem locum plerique tribuunt Mercurio aut equis praecedenti⁶ aut eos regenti⁷ aut alia Plutoni officia praestanti⁸. similibus muneribus in aliis imaginibus Aleto Furia fungitur⁹. creberrimi Amores modo faces modo flammeum ferentes, equos regentes, currum supervolantes, floribus studentes, Proserpinam¹⁰ aut e comitibus quandam hic impellentes illic prohibentes¹⁰ aequae ac Pergae Enceladi Gaeae¹¹ Ascalaphi¹² Cerberi¹³ aliorum inferorum¹⁴ figurae legibus rationis plasticae attribuendae sunt, neque alio spectant Horae¹⁵ mortis genius¹⁶ Victoria¹⁷ Hercules¹⁸ aliae figurae symbolicae. poetae pauci Solem, *qui late facta*¹⁵ *diurna videt*, spectantem¹⁹ faciunt, audientem clamores virginis

¹) Eur. et Claud. II. II. cf. Apollod. I, 5, 1 *Αἰὼς συνεργοῦντος*. adde imagines ap. Foersterum §. 36, 8 p. 139. §. 38, 37 p. 180. 40 p. 186. §. 39, 47 p. 198. 51 p. 200. §. 41, 1 p. 213. §. 43, 4 p. 226. Jovem nonnullae imagines praesentem exhibent, cf. Foerster §. 30 p. 119 sq. (addita Junone). §. 31 p. 122. §. 38, 37 p. 180. 39 p. 184. 40 p. 186. §. 40, 56 p. 209 sq. §. 43, 4 p. 226. contra in hymno Hom. 27 sq. ne clamores virginis raptae audiat, Juppiter consulto procul se ab eo loco tenet. ²) Claud. II, 234. ³) ibid. III, 243 sq. ⁴) ibid. II, 230. ⁵) Foerster §. 43, 5 p. 227 sq. cf. §. 44, 4 p. 240. ⁶) ibid. §. 28 p. 111. 114. §. 29, 5 p. 116. §. 30 p. 119. §. 31 p. 122. §. 32, 2—3 p. 124. §. 33, 2—4 p. 130. §. 35, 1 p. 135. §. 36, 8 p. 138. 9—10 p. 142. 11—12 p. 143. 13—14 p. 146. 15 p. 148. 18 p. 152. 20 p. 153. 21—22 p. 154. 24 p. 155. p. 158. §. 37, 28 p. 160. 29 p. 165. 30 p. 166. (32 p. 170). 33 p. 171. 35 p. 175. §. 38, 36 p. 179. 37 p. 181. 38 p. 182. 39 p. 185. 40 p. 186. p. 299. §. 39, 44 p. 193. 45 p. 195. 47 p. 198. (49 p. 200). §. 40, 53 p. 203. 54 p. 205. 55 p. 207. 56 p. 209. cf. §. 41, 1 p. 213. 2 p. 215. 3 p. 216. 4 p. 217. 5 p. 218. §. 43, 2 p. 225. cf. §. 220 sq. ⁷) §. 43, 6 p. 229. ⁸) §. 32, 4 p. 126. §. 37, 29 p. 164. 33 p. 171. §. 38, 37 p. 179. 38 p. 182. 39 p. 184. 41 p. 190. §. 39, 44 p. 192. 45 p. 195. 46 p. 197. cf. §. 41, 2 p. 214 et supra p. 9, 26. ⁹) §. 30 p. 119. §. 33 (p. 128) 1 p. 129. 2 p. 130. §. 38 (2 p. 181). 38 p. 183. (40 p. 187). §. 44, 4 p. 241. 8 p. 244. cf. supra p. 12, 15. ¹⁰) §. 28 p. 111. 114. §. 29, 3—4 p. 116. §. 31 p. 122. §. 32 (p. 123). 2—3 p. 124. 7—8 p. 128. §. 36, 8 p. 138. 9—10 p. 142. 14 p. 147. 15 p. 148. 16—17 p. 149. 18 p. 152. p. 158. §. 37, 28 p. 160. 30 p. 166. 32 p. 169. 33 p. 171. 34 p. 173. 35 p. 175. 176. §. 38, 36 p. 178 sq. 37 p. 180. 38 p. 182. 39 p. 185. 40 p. 186. 41 p. 189 sq. p. 299. §. 39, 44 p. 192 sq. 45 p. 195. 47 p. 198. 48 p. 199. 51 p. 200. §. 40, 53 p. 202 sq. 54 p. 205. 55 p. 206 sq. 56 p. 208 sq. 58 p. 210. cf. §. 41, 1 p. 213. 2 p. 214. 3 p. 216. 4 p. 216 sq. 5 p. 218. cf. p. 220. §. 44, 6—7 p. 243. ¹¹) cf. *Additam.* 14. ¹²) cf. *Additam.* 15. ¹³) Foerster §. 37, 28 p. 162 sq. (32 p. 170). 35 p. 175. §. 38, 37 p. 181. 40 p. 186. 41 p. 190. §. 39, 44 p. 193. §. 40, 53 p. 204. 54 p. 205 (?) 55 p. 207. 56 p. 209. cf. §. 41, 2 p. 215. 4 p. 217. 5 p. 218. ¹⁴) §. 33 p. 128. 1 p. 129. 1 et 3 p. 130 (c. not.) ¹⁵) §. 36, 12 p. 143. 14 p. 147. 15 p. 148. 19—20 p. 153. 21—22 p. 154. cf. §. 41, 1 p. 213. ¹⁶) §. 39, 45 p. 195 sq. ¹⁷) §. 37, 28 p. 162 sq. ¹⁸) §. 37, 28 p. 162 sq. (cf. §. 36, 14—15 p. 148). ¹⁹) Hom. 26 (cf. 69 sq. 75 sq.). Ov. F. IV, 581 sq. Sol in monili quoque a Foerstero §. 30 p. 119 sq. descripto obvius fit.

Hecaten¹ in antro absconditam, neque enim placide se abripi Proserpina patitur, sed sicut *Palluit et viso pulsus decor omnis Averno*², ita rapta maxima voce exclamat³, ut montes mariaque voci respondeant⁴, auxilium comitum⁵, matris absentis⁶, Jovis patris⁷ implorat flagitatque, ipsa omnibus viribus repugnat⁸, ita ut vestis discindatur⁹ floresque amissi dolorem augeant¹⁰, crinibus passis¹¹ *planctu lacertos verberat*¹². simili igitur habitu plerumque imago Proserpinae a truci raptore arreptae facta est¹³, secundum hymni Homerici¹⁴ auctorem, quamdiu virgo terram caelumque videt, animus eius quamvis sollicitus spe auxilii erigitur, terram demum hiantem ingrediens de salute desperare videtur. apud Claudianum¹⁵ vero ex contrario initio quidem graves querelas in Jovem effundit, qui virginitatem simul cum caelo sibi eripi sinat, et *male dilectos flores*, *despecta matris consilia*, *Veneris deprensas serius artes* exsecratur, postea autem mitior facta consolatione Plutonis, qui non indignum se maritum et Elysium alteris sideribus pratis floribus lucis insigne potentiamque reginae futurae praedicat¹⁶, mutata mente insolitam sedem intrat. sed haec alii poetae missa faciunt. longe enim plurimi scriptores, quos enumerare longum est, simplicibus verbis Proserpinam a Plutone raptam esse memoriae produnt, atque inde ex Theocriti temporibus huius rei memoriae sollemnis omnibus poetis locus facta est¹⁷.

Quam memoriam festis quoque multis diebus servatam fuisse constat¹⁸, quibus inito autumno Proserpinae *ἡρόδος* celebrabatur. ex quo feriarum tempore cum etiam neglecta fabulae sententia symbolica¹⁹ concludendum videatur raptum ipsum autumnali tempori anni assignatum esse²⁰, non nimium pondus illis floribus vernis afferendum neque *serenus quidam veris dies* *circiter Martii mensis initium* ponendus est²¹. minime enim Siculorum fabula hanc sibi vim inferri patiatur, cum in eo

¹) Hom. 24 sq. 57 sq. cf. Apollon. Rh. I, 1213. Cf. *Additam.* 5.

²) Valer. Fl. V, 348. ³) Hom. 20. 67. 81. 432. Eur. Or. 963. Firm. 7, 2. de memoria diebus festis repetita v. Foerster p. 21.

⁴) Hom. 38 sq. ⁵) Ov. M. V, 397. ⁶) ibid. et F. IV, 447. Claud. II, 267. ⁷) Hom. 21. 27. ⁸) Firmic. Mat. 7, 2: *nec resecati unguis contra amatorem rusticum aliquid profuerunt.* ⁹) Ov. M. V, 398. F. IV, 448. Firm. 7, 2. ¹⁰) Ov. M. 399 sq. ¹¹) Firm. l. I. Claud. II, 248. 324.

¹²) Claud. II, 248. ¹³) cf. Preller, Dem. p. 86. Foerster passim inde a p. 99. ¹⁴) v. 33 sq. ¹⁵) II, 250 sq. ¹⁶) cf. Amores et Hymenaeum consolantes ap. Foersterum §. 40, 56 p. 209. §. 43, 5 p. 228. Cf. *Additam.* 9. ¹⁷) cf. Foerster p. 73 et epigrammata ab eodem (n. 3) collata, quibus virginum mortuarum sors cum Proserpinae sorte comparatur, et imagines §. 36 p. 157. §. 43 p. 231 sq. in nonnullis imaginibus Proserpinae veri cuiusdam virginis mortuae vultus tributi esse videntur, cf. Foerster §. 38, 36 p. 178. §. 40, 58 p. 210. ¹⁸) cf. Preller, Dem. p. 122. Foerster p. 18 sq. 104 n. 1. ¹⁹) Foerster p. 25 sq. ²⁰) cf. Orph. h. XXIX (28), 14: *Ἀρπαγμαῖα λέχη μετοικωρὶνα νυμφευθεῖσα.*

²¹) Voss ad h. in Cer. 5. cf. Preller, Dem. p. 80 n. 1.

glorientur, quod perpetuo vere illa regio fruatur¹, hoc autem et illa anthologia et Sol spectans impedit, ne cum Prellero² consentiamus caelo in imagine quadam³ stellis ornato raptum noctu factum designari. immo vero *Crimine nox vacua est*⁴, interdiu una omnium voce Proserpina oppressa esse traditur.⁵ Claudiano⁶ teste prima luce domo profecta, cum *Impulit Iovios praemisso lumine fluctus Nondum pura dies*, circiter meridiem⁶, teste Firmico⁷ *prope vesperam* rapitur. sacris veterum opinionibus totum hunc mythum antiquissimae et quasi opacae vetustati tributum esse optime Foersterus⁸ testimoniis diligentissime collectis comprobavit. itaque aut Pandione⁹ aut Erechtheo regnante¹⁰ Ceres Eleusinem venisse, temporibus Erechthei regis Atheniensium (anno XVIII regni¹¹) et Lyncei regis Argivorum¹² et Cadmi et Minois¹³ Proserpina rapta esse fertur. paucis tamen, qui Euhemeri rationem imitabantur, rem ad suum tempus propius admoveere libuit, ita ut temporibus aut Exodi Israelitarum¹⁴ aut Iudicum Judaeorum¹⁵ aut Jesu Christi¹⁶ raptum accidisse, Triptoleum autem multis saeculis post Cererem reginam fuisse¹⁷ narrarent.

Quae urbes omnia ea, quae fabula nostra narrantur, ad se traxerint, Foersterus¹⁸ summa diligentia exposuit. hic sola ea loca proferenda sunt, quibus Proserpina a Plutone improviso oppressa et rapta esse fertur. atque ut principium ducamus ab antiquissimo testimonio, secundum hymnum Homericum¹⁹ *Νύσιον πεδίον* est is locus, unde Proserpina rapta est. hunc campum floribus redundantem²⁰ haud procul a mari situm²¹ Foersterus optime probavit nomen duxisse a Nysa Cariae urbe, cui proximum erat pratum nomine *Λειμών, εἰς ὃν ἐξοδίδουσι πανηγυριοῦντες Νύσαις τε καὶ οἱ κύκλῳ πάντες*, et specus sacer Plutoni et Proserpinae, quos deos Nysaenses maxime venerabantur²² et aequae ac Cererem filiae vestigia sequentem in

¹) Cic. in Verr. IV, 48, 107. Ov. M. V, 391. Diod. V, 3. [Aristot.] Mir. ausc. LXXXII (83). Solin. 5, 14. Plut. Qu. nat. 23, 2. Firm. 7, 2. Claud. II, 73 sq. III, 221 sq. 231. ²) Dem. p. 90. ³) Foerster §. 44, 4 p. 239 sq. ⁴) Ov. M. V, 581. ⁵) II, 1 sq. 120 sq. I, 221 sq. III, 232 sq. ⁶) III, 234. cf. Ov. F. IV, 461 sq. ubi Ceres eodem die totam pererrat Siciliam. ⁷) 7, 2. ⁸) §. 1 p. 3 sq. ⁹) Apollod. III, 14, 7. ¹⁰) Marm. Par. (23) 12 (Müller fr. hist. I p. 544). Philoch. Atth. II ap. Euseb. chron. p. 36 Sch. Müller fr. I, 392. Diod. I, 29 cf. Justin. II, 6. Max. Tyr. XIII p. 133 (Lugd. 1614): Tript. post Erichthon. et Cecropem. ¹¹) Philoch. ap. Bocat. XI, 6 p. 273. ¹²) Euseb. ap. Boc. VIII, 6 p. 206. ¹³) Clem. Al. Strom. I p. 381 Potter. Tatian ad Gr. 39: Lync. Cadm. Min. ¹⁴) Cedren. I p. 143 Bkk. ¹⁵) Suid s. v. *Κόρη*. ¹⁶) Joann. Ant. Chron. fr. 13, 3 (Müller, fr. hist. IV p. 547 = III p. 62 Ddf). ¹⁷) Philoch. ap. Bocat. VIII, 4 p. 203. ¹⁸) p. 11 sq. ¹⁹) v. 17. ²⁰) v. 6 sq. 425 sq. *λειμῶνα* v. 7. 417. ²¹) v. 14. 34. 38. Oceanitides Proserpinae comites v. 5. 418. cf. Foerster p. 268 sq. ²²) Strab. XIV, 1, 43—45 p. 649 sq.

nummis exprimebant¹. Euripidem² locum raptus in Asia
posuisse ex verbis eius non satis elucet, cum nihil dicat nisi
Cererem multos post errores *Ἰδαῖν Νημφῶν σκοπιᾶς* pervasisse
maerentemque ibi humi se proiecissee. Cyzicum urbem, cuius
5 incolae Proserpinam cum Cerere matre summis caerimoniis
colebant³ easque in nummis effingere solebant⁴, solus Pro-
pertius⁵ significat. in Macedonia raptus effectus esse fereba-
tur prope Crenides (Philippos) urbem, ubi ad occidentem ver-
gens situm erat *πεδῖον εὐφορον πᾶν καὶ καλόν*⁶, quam regio-
nem omni florum genere maxime rosis abundasse constat⁷.
10 Athenienses e sua terra Proserpinam abductam esse conten-
debant⁸: narcissis quidem et crocis clarus erat demus Colonus⁹
et monstrabatur ibi introitus Tartari, vorago illa liminis ahe-
nei¹⁰, ubi Oedipus decessit, quam uberius describit Sophocles¹¹
15 cratera cavum memorans et monumentum foederis a Theseo
et Pirithoo in Orcum descensuris icti¹² et Thoricismum saxum
(quamvis longius remotum ad illum scilicet locum versus pro-
minens) et cavam pirum et saxeum sepulcrum (res sane inter
γνώριμα τοῖς ἑγχωρίοις referendas, sed nobis prorsus non co-
20 gnitas aliunde¹³) et collem *Ἀγμήτηρος εὐχλόου* propinquum. per
Hymetti florea iuga Proserpinam cum comitibus choros duxisse
(raptus mentione non facta) solus narrat Valerius Flaccus¹⁴
additis verbis *aut Sicula sub rupe*. Bacchylides¹⁵ ex Creta
raptam Proserpinam cecinit neque abest suspicio, quin hunc
25 quoque locum Gnosii sibi vindicaverint, qui *primum apud se*
fruges satas audacter cum Atticis contendebant et nummos capite
Cereris ornabant¹⁶. longe autem maximus testimoniorum nu-

¹) Spanh. ad Callim. h. in Cer. 9. Foerster p. 111. 253 sq. ²) Hel. 1324. cf. Foerster p. 52. ³) Appian. Mithr. 75. Plut. Luc. 10. Porphyr. de abst. I, 25. Inscr. ap. Welcker. Gr. Götterl. II p. 534. Marquardt, Cyz. p. 119 sq. Foerster p. 9 n. 9. cf. infra p. 24, 18. ⁴) Foerster p. 113. 253. ⁵) IV (III), 22, 4. parum potens est testimonium epigr. Anthol. lat. VI, 77, 13 (II p. 550 Burm. = II p. 244 n. 1690 Meyer): *raptam Cyzicos ostreosa divam sc. frequentat*. ⁶) Appian. b. civ. IV, 105. ⁷) Theophr. H. pl. VI, 6, 4. Plin. H. N. XXI, 17. cf. Nicand. ap. Athen. XV, 31 b (fr. 74 Sch.) v. 13 sq. *Midae horti* haud procul aberant: Her. VIII, 138 et Wessel. ad h. l. Tertull. de Coron. p. 110 A (ed. Rig.) cf. O. Müller, Maced. p. 51. Büttiger, Scr. min. III p. 160. Creuzer, Meletem. II p. 305. ⁸) Phanodem. ap. Schol. ad Hes. Th. 914 (Phan. fr. 6 Sieb. = fr. 20 Müller fr. hist. I p. 369). Schol. ad Soph. Oed. Col. 1590 (1582 Reis). cf. infra p. 21, 15. ⁹) Soph. Oed. Col. 681 sq. cf. supra p. 11, 3 c. n. 3. ¹⁰) Soph. O. C. 57: *χαλκίπους ὁδός* cf. 1590. *χαλκοῦς ὁδός* Istr. et Astydamos ap. Schol. ad Soph. l. l. cf. Hes. Th. 811 sq. *Χαλκοῦς* Schol. ad Soph. O. C. 1058 (1055 Reis). cf. Paus. I, 18, 7. ¹¹) O. C. 1590 sq. ¹²) Schol. ad Soph. O. C. 1593 (1585 R.) cf. Paus. I, 18, (4) 5. ¹³) Reisig. ad Soph. O. C. 1587. ¹⁴) V, 344. ¹⁵) ap. Schol. ad Hes. Th. 914 (Bacch. fr. 64 Bergk). Endoc. s. v. *Ἀγμήτηρ* p. 109. Tzetz. ad Hes. Opp. 32 p. 51 Gaisf. fortasse idem sensus latet sub verbis Diodori V, 77 et Etym. Gud. s. v. *Ἐλευσίς*. cf. Foerster p. 11 n. 6. p. 4 n. 15. *Additam*. 17. ¹⁶) Solin. 11, 10. Preller, Myth.² p. 594 c. n. 8.

merus locum raptus in Sicilia situm indicat¹⁾, ubi Ceres et Proserpina natae²⁾ et Proserpina una cum Minerva et Diana nutrita³⁾ et adulta aetate occultata esse ferebatur⁴⁾, quam insulam Cereri cum Vulcano certanti Aetna adiudicaverat⁵⁾ et deae praeter ceteras amabant et custodiebant⁶⁾ et primam agricultura⁷⁾ donaverant⁸⁾, unde his deabus sacram incolae insulam praedicabant atque templis festisque diebus eas colebant⁹⁾. quae hic de universa Sicilia diximus, imprimis ad Hennam urbem pertinent⁹⁾, quae campis circumiacentibus fructuosissimis praeter ceteras urbes florebat¹⁰⁾. ibi sub radicibus rupis perexelsae,¹⁰⁾ qua in summa urbs erat aedificata, iuxta Pergum lacum alii erant plurimi lacus lucique et fontes perennes et pratula laetissimis floribus referta, violis potissimum, qui omni tempore anni ita vigeabant, ut naturalem canum venantium odoratum impedire dicerentur¹¹⁾, et propinqua spelunca infinita altitudine,¹⁵⁾ locus ut ipse raptum illum virginis declarare videretur¹²⁾. cum

¹⁾ in Sicilia loco non accuratius distincto: Stat. Theb. VIII, 62. Plut. Timol. 8. Diod. V, 69. Arnob. V, 24 (I, 36). Schol. ad Hes. Theog. 914. ad Aristoph. Vesp. 1438. ad Aristid. Panath. 105, 11 p. 53 Ddf. Eudoc. s. v. *Ἀμφίτηρε* p. 109. Tzetz. ad Hes. Opp. 32. Natal. Com. (duce Claudiano) II, 9 p. 177. ²⁾ Ceres et Proserpina: Cic. in Verr. IV, 48, 106—108. Ceres: [Aristot.] Mir. ausc. 83. Arnob. I, 36. Proserpina Sicilia vocata: *Ἐνιτάπη. Βίτων.* (Mosch. III) 128. Sen. Herc. fur. 553. ³⁾ Diod. V, 3. cf. supra p. 8, 20 et 29. ⁴⁾ cf. supra p. 6, 29 sq. ⁵⁾ Silen. ap. Schol. ad Theocr. I, 65. cf. Nonn. XXX, 68 sq. et Preller, Dem. p. 181. Jovis voluntate iam *ἐξ ἀρχῆς* haec insula Cereris et Proserpinae erat: Schol. ad Pind. Nem. I, 16 et Thom. Tricl. ad I, 17. ⁶⁾ Ov. F. IV, 421. Cic. in Verr. IV, 49, 107. V, 72, 188. Diod. V, 3. 69. ⁷⁾ cf. infra. ⁸⁾ cf. Ebert *Σιελ.* p. 9 sq. et infra p. 24, 19. ⁹⁾ Ceres ibi nata: [Aristot.] Mir. ausc. LXXXII (83). Proserpina ibi nutrita: Schol. ad Lucan. VI, 739. hanc urbem sortita: Diod. V, 4. cum matre incolens: Cic. in Verr. V, 72, 188. Liv. XXIV, 38, 8. unde Hennaea dicta: Sil. It. I, 93 VII, 689. XIV, 238 sq. Lucan. VI, 740 (an solum propter raptum? cf. Schol. ad Lucan. I, 1.) Ceres Hennaea: Claud. I, 122. Hennensis: Cic. in Verr. IV, 49, 107. 50, 111 et saepius. cf. nummos ap. Foerster. p. 115. 251. ¹⁰⁾ Preller, Dem. p. 179 c. n. ¹¹⁾ Diod. V, 3. Plut. Qu. nat. 23, 2 (hic enim emendandum puto *Ἐνναν* pro *Ἀννῆν*. cf. infra p. 20 n. 1). Ps. Aristot. Mir. ausc. I, 1. Natal. II, 2 p. 126 (ex Diodoro). Plut. I, 1. addit hunc locum propter raptum Siculis instar asyli esse, ita ut animalibus ibi pascentibus non insidiantur. ¹²⁾ Cic. in Verr. IV, 48, 107. Locum uberius describunt Cic. I, 1. Ov. M. V, 385 sq. F. IV, 427. Diod. V, 3. Firm. 7, 1 sq. Claud. II, 101 sq. Natal. Com. II, 2 p. 126. Proserpinam inde raptam v. Cic. I, 1. IV, 106 sq. Ov. M. V, 391. F. IV, 427. Sil. It. XIV, 238. Solin. 5, 14. Schol. ad Lucan. VI, 739. 740. Firm. 7, 1. Arnob. V, 35. 37. [Lact.] Narr. fab. V, 6. Lact. Inst. div. II, 4, 28. Claud. II, 5. 118 sq. III, 231. Diodorus V, 3 pratum non sub montis radicibus sed summo in monte situm significare videtur, et Natalis, qui eius auctoritatem sequitur, initii insequentis capitis ratione non habita ultro addit per illam speluncam currum Plutonis cum rapta dea descendisse. cf. infra p. 22, 4. Bocatius VIII, 6 p. 204 Ovidi narrationem in medium proferens in eo auctorem suum per errorem deserit, quod Plutonium dicit haud longe a Syracusis Proserpinam vidisse et rapuisse (cf. infra p. 22, 7.)

Hennensibus Aetnae accolae de loco raptus certabant¹ et ipsi prata monstrantes, ubi Proserpina flores legisset, et specum, unde Pluto prorupisset, neque his ii cedebant, quorum per florida prata Halesus fluit². Hipponii autem, quo Proserpinam flores lectum venisse tradit Strabo, raptum effectum esse nullis testimoniis nisi infimae notae³ defenditur, quae optime Foersterus refutavit. Orphicis poetis locum fabulae idoneum visum est fingere, cum dicerent Proserpinam ἐκ τῶν περὶ τὸν Ὠκεανὸν τόπων abductam esse⁴, quem locum Argonauticorum auctor paulo accuratius describit in insula quadam secreta ἐπ' ἔσχαταις ἀκαλλαρόου Ὠκεανοῖο situm: ibi ait domum fuisse Cereris et locum, in quo filia flores legisset⁵. restat ut Demeae⁶ mentionem faciamus, qui Proserpinam ait ἐν νάπαις raptam esse⁷, quibus verbis non certum quendam locum sed omnino saltus pulchros significare videtur⁸, nec dubium est quin praeter ea loca quae enumeravimus multa alia, si modo floridis pratis gloriabantur, praesertim si montes cum specubus non procul aberant, raptum sibi vindicaverint⁹. quod si Welckerus affirmat in imaginibus raptum exhibentibus nullam loci minime Siciliae significationem reperiri¹⁰, hoc non concedendum est. serpens nimirum, terrae symbolum¹¹, non magis quam saxeum

¹) Hyg. f. 146. Myth. Vat. II, 93. III, 7, 2. Lact. ad Stat. Theb. V, 357. Oppian. Hal. III, 489. Auson. ep. ad Theon. IV, 49. Schol. ad Pind. Nem. I, 16 et Thom. Tricl. ad I, 17. Joann. Lyd. de mens. IV, 85. Stat. Achill. II, 150. Valer. Fl. V, 345. Philarg. ad Verg. Ecl. III, 106, quocum cf. Serv. et Schol. Bern. et cod. 165 (p. 988 Hagen) ad Verg. Ecl. III, 105 et Serv. ad Georg. I, 38 (n. 38 Lion). cf. Foerster p. 15 c. n. 7, cui uno loco Plut. Qu. nat. 23, 2 sq. non assentiendum puto sed scribendum περὶ τὴν Ἐνναν, quoniam Plutarchus hic Diodorum V, 3 (cf. supra p. 19 n. 11) sequi videtur. non recte Vossius (ad. h. in Cer. p. 7) scribit Hennae urbi post Hieronis mortem nomen Aetnae inditum esse, nimirum τὴν Κατάνην μετωνόμασεν Ἰέρων Αἵτην (Diod. XI, 49).

²) Colum. X, 268 sq. cf. Foerster p. 16 c. n. 1. ³) Natal. III, 16 p. 247. Marafiot. (cf. supra p. 5, 16) fol. 132. cf. Foerster p. 271 sq. Strab. VI, 1, 5 p. 256. ⁴) Schol. ad Hes. Th. 914. ⁵) Orph. Arg. 1192 sq. hymni XVIII (17), 13 auctor pratum memorat, Procl. Theol. Plat. VI, 11 οἴκους ἐν ἀβάτοις ἐξηρημένους τοῦ παντός, Porphy. de antr. 7 speluncam. cf. Strab. IV, 4, 6 p. 198, cui Artemidorus testis est de insula quadam πρὸς τῇ Βρετανικῇ, καὶ ἣν ὁμοία τοῖς ἐν Σαμοθράκῃ περὶ τὴν Δήμητρα καὶ τὴν Κόρην ἱεροποιεῖται, et Procl. in Tim. I, 54 F, qui testem citans Marcellum ἐν τοῖς Αἰθιοπικοῖς scribit septem insulas fuisse ἐν τῇ ἔξω θαλάττῃ Proserpinae sacras. cf. Foerster p. 16. 42. Preller, Dem. 132 n. 7. Lobeck, Agl. p. 546.

⁶) Sic Foersterus p. 17 n. 1 ex libris mss. pro vulgato Demade. ⁷) ap. Schol. ad Hes. Th. 914 (Müller fr. hist. IV p. 377). ⁸) Foerster p. 16 c. n. 8. ⁹) cf. Preller, Myth. I p. 469. Paus. II, 35, (2) 3: vicus Hermionae Λειμών nuncupatus, cf. infra p. 21, 11 sq. ¹⁰) Ztschr. für alte Kunst I, 1 p. 64 sq. c. n. 80 cf. p. 26 n. 38. ¹¹) Foerster §. 28 p. 111 §. 32 p. 124—128. §. 33, 2 p. 130. cum Gaea §. 37, 35 p. 176. §. 40, 56 p. 209.

solum¹, quo Pluto invehitur, certum locum indicat nihiloque magis Gaeae curruī suppositae figura², quamquam ceterarum figurarum ratione habita huic nomen Siciliae a Foersterō propositum concedere non dubitamus. certius enim Enceladus³ cognoscitur equorum ungulas a se defendens et Pergus sive sedens⁴ sive quadrigis Plutonis calcatus⁵. itaque arbores⁶ quoque et arae⁷ nemus Hennense Cereri et Proserpinae sacrum significare videntur, id quod pictura quadam confirmatur, in qua Proserpina in prato ante domum hortumque saeptum sito a Plutone oppressa picta est⁸.

Utrum Pluto eodem loco, unde Proserpinam rapuit, ad inferos rursus demergatur an longius eam asportet, priusquam in Tartarum redeat, pauci scriptores dilucide exponunt, plurimi in medio relinquunt⁹. secundum hymnum Hom¹⁰. haud procul a Nysa descendere videtur. item prope Colonum cum¹⁵ virgine inde rapta statim inferna petisse dicitur¹¹. alius descensus locus nomine *Ἐπιειός* (Caprificus) prope Eleusinem ad Cephissum situs¹² monstrabatur, quo unde venerit Pluto, ex Orphicis carminibus licet conicere, in quibus per mare virginem aufert in Atticam et inde per speluncam in regnum suum¹³ deducit¹⁴. eundem descensus locum nonnulli scriptores eo significant, quod Eleusinos praesentes faciunt: hoc enim ex eo apparet, quod illi postea indices raptoris existunt¹⁴, et unus ex iis Eubuleus, qui forte ibi cum Triptolemo fratre sues aliaque

¹) §. 36, 16—17 p. 149. §. 37, 29 p. 165. §. 39, 46 p. 197. cf. §. 41, 1 p. 213.
²) §. 35, 1 p. 135. §. 36, 8 p. 138. 9 p. 142. 10 p. 142. 11—12 p. 143. 14 p. 147. 18 p. 152. 20 p. 153. 24 p. 155. §. 37, 35 p. 176. §. 40, 53 p. 204. 54 p. 205. 55 p. 207. 56 p. 209. cf. §. 41, 1 p. 213. 5 p. 218. cf. supra p. 7 n. 8. ³) §. 36 p. 158. §. 37, 28 p. 161. 32 p. 170. 35 p. 175. §. 38, 36 p. 179. §. 39, 44 p. 193. §. 40, 53 p. 204. 54 p. 205. cf. §. 41, 2 p. 215. 4 p. 217. 5 p. 218. cf. supra p. 13, 13. ⁴) §. 36, 12 p. 144 sq. ⁵) §. 37, 28 p. 160. 32 p. 170. 33 p. 171. §. 38, 36 p. 179. 37 p. 181. 38 p. 182. 39 p. 185. 40 p. 186. 41 p. 190. §. 39, 45 p. 195. 47 p. 198. 49 p. 200? cf. §. 41, 1 p. 213. 2 p. 215. 4 p. 217. ⁶) §. 36, 18 p. 153. 19 p. 153. §. 38, 41 p. 190. §. 39, 48 p. 199 n. 5. 45 p. 196. 46 p. 197. 52 p. 201. cf. §. 41, 1 p. 213. §. 42 p. 219. 220. ⁷) §. 36, 8 p. 140. 14 p. 147. 18 p. 153. cf. §. 41, 1 p. 213. ⁸) §. 43, 1 p. 224. ⁹) Ambigue rem narrant: Prop. IV (III), 22, 4. Phanod. ap. Schol. ad Hes. Th. 914. Bacchyl. ibid. Stat. Theb. VIII, 62. Plut. Timol. 8. Schol. ad Aristoph. Vesp. 1438. Ov. F. IV, 449. Schol. ad Lucan. 739. 740. Lact. Inst. div. II, 4, 28. Hyg. f. 146. Myth. Vat. III, 7, 2. Opp. Hal. III, 489. Auson. ep. ad Theon. IV, 49. Schol. ad Pind. Nem. I, 16 et Thom. Tricl. I, 17. Joann. Lyd. IV, 85. Philarg. ad Verg. Ecl. III, 106, cf. Serv. et Schol. Bern. et cod. 165 (p. 988 H.) ad Ecl. III, 105 et Serv. ad Georg. I, 38 (n. 38 Lion). Colum. X, 268. ¹⁰) v. 19 sq. 30 sq. 38. 80 sq. 415. 431. aliter Voss. ad v. 19. Cf. supra p. 17, 24 et *Additum*. 18. ¹¹) Schol. ad Soph. Oed. Col. 1592 (1582) et 1593 (1585 Reis.) Cf. supra p. 18, 12. ¹²) Paus. I, 38, 5, quo auctore utitur Natal. III, 16 p. 248 et V, 14 p. 519 (hoc loco sua sponte inde raptam esse Proserpinam adiciens). De Erineo cf. Plat. Theaet. p. 143 B. Plut. Thes. 11. Preller, Dem. p. 133 n. 9. ¹³) Orph. Arg. 1201. h. XVIII (17), 12 sq. et hoc auctore Natal. III, 16 p. 248. Cf. supra p. 20, 7. ¹⁴) cf. *Additum*. 19.

pecora pascit, partem gregis terrae hiatu simul cum Plutone et Proserpina haustam amittere videtur¹. apud Claudianum quidem ad hunc descensus locum Henna profectus raptor cum dea rapta pervenit. alii per ipsum specum Hennensem eum⁵ equos retro flexisse tradunt². plures autem inde longius eum iter fecisse memorant, *Perque lacus altos et olentia sulphure fertur Stagna Palicorum*³ *rupta ferventia terra*⁴ usque ad Syracusas⁵, ubi in portum maiorem Cyane rivus e stagno eiusdem nominis oriundus cum Anapo amne coniunctus effunditur⁶.
¹⁰ ibi diffissa terra ad sedem suam penetrat lacusque (i. e. illud stagnum) in eo loco repente exsistit⁷. apud Ovidium⁸ mutatae huius fabulae parentem lacum illum Cyane Nympha⁹ incolit, *Gurgite quae medio summa tenus exstitit alvo et frustra raptorem dehortata in partes diversas brachia tendens Obstitit*¹⁰.
¹⁵ itaque Pluto ira morae incensus *Terribiles hortatus equos in gurgitis ima Contortum valido sceptrum regale*¹¹ *lacerto Condidit. icta viam tellus in Tartara fecit Et pronos currus medio cratere recepit* (aut *Nympham intercedentem ut amoveret sceptro percussit*¹² aut *relicto sceptro inter stagna discussit undam praecepsque*¹³ *mari mersus est*¹⁴). quo in descensu Proserpina zonam amittit¹⁴.
At Cyane raptamque deam contemptaque fontis Jura sui maerens inconsolabile vulnus Mente gerit tacita lacrimisque absumitur omnis Et, quarum fuerat magnum modo numen, in illas Extenuatur aquas (aut a Plutone praeceps in inferna mergitur¹² atque²⁵ in liquorem convertitur¹⁵). cuius rei memoria ne abiret, Syracusani ad Cyanen fontem festos dies anniversarios agere con-

¹) Clem. Al. Pr. II, 17 p. 14 P. (= Eus. Pr. ev. II, 3, 22). Eudoc. p. 111. cf. Lobeck, Agl. p. 828 sq. Foerster p. 43 n. 4. iure igitur in sarcophago quodam (F. §. 39, 44 p. 193 sq. cf. §. 41, 4 p. 217) Triptolemus cum capris et ovibus et cane fictus est. huius rei memoria eo retinebatur, quod et Eleusine (v. locos modo laudatos) et in urbe Potniis (Paus. IX, 8, 1) porci in foveas iniciebantur. in Sicilia tauri in lacum demergebantur (Diod. V, 4), Acharacis (prope Nysam) tauri in antrum immittebantur (Strab. XIV, 44 p. 650). cf. O. Müller, Eleusin. §. 6 c. n. 54—55. §. 20 c. n. 99. §. 33 c. n. 76. Foerster p. 20. 23. *Additum*. 20.
²) Sil. It. XIV, 245 sq. Arnob. V, 24. Nat. II, 2 p. 126 (hic quamquam cetera e Diodoro haurit). cf. supra p. 19, 8. ³) cf. Pauly, Encycl. s. v. Forbiger, Geogr. ant. III p. 786. Foerster p. 85 n. 3. ⁴) Ov. M. V, 405 sq. ⁵) Idem iter Ovidius F. IV, 445 sq. significare videtur, quamquam nomen loci non affert. parum accurate Bocat. VIII, 6 p. 204 Ovidium interpretatur, cum dicat Proserpinam et raptam et sub terram deductam esse prope Syracusas. ⁶) cf. Forbiger l. l. III p. 784. 787. Göller de sit. Syr. XXIII. ⁷) Cic. in Verr. IV, 48, 107. Diod. V, 4 (*Pluto fontem emittit*). ⁸) M. V, 411 sq. nullius momenti Cyanes commemoratio est in F. IV, 469. ⁹) De Cyane v. *Additum*. 6.
¹⁰) brevius [Lact.] Narr. fab. V, 6 et ad Stat. Theb. V, 357 et Myth. Vat. II, 93: *a Cyane intercedente retardatur*. ¹¹) *trabale*: Claud. II, 172. ¹²) Lact. ad Stat. Theb. V, 357. Myth. Vat. II, 93. ¹³) [Lact.] Narr. fab. V, 6. ¹⁴) Ov. M. V, 469 sq. cf. *Additum*. 21. ¹⁵) v. not. 12 et 13.

sueverant¹ Nymphamque templis et imaginibus colebant². ad hunc igitur locum Henna aut Aetna abreptam Proserpinam Pluto secum duxisse fertur. miro quodam modo Euhemeristae³ hanc fabulae partem mutaverunt: Pluto, ille rusticus, cum Cererem cum armata manu se persequentem conspexisset, *funestum cepit ex desperatione consilium: quadrigam . . . per medium lacum dirigit* ibique submergitur. *Hennenses prope Syracusas eum per alium locum cum virgine emersisse iactarunt . . . nec illi defuit, qui credulam de calamitatibus suis falleret matrem: ait se Pandarus nescio qui vidisse non longe a Pachyno navem raptorem ascendisse cum virgine.* quod si Natalis Comes⁴ Proserpinam dicit e Sicilia ad fluvium Chemarrum prope Lernam situm deportatam esse, Claudiani narrationem cum verbis Pausaniae⁵ confundit, qui prope hunc fluvium affirmat esse *περίβολον λίθων*, ubi Plutonem fama sit rapta Proserpina ad regnum subterraneum descendisse. Hermionenses per eandem foveam Clymeni (i. e. Plutonis) sacram lapidea maceria saeptam descensum factum esse credidisse videntur, per quam Ditis canem Herculem extraxisse dictitabant⁶. Plutonem quidem et Cererem summis caerimoniis venerabantur⁷. aliud *καταβάσιον εἰς Αἰδου* Aegialenses⁸ (i. e. Sicyonii⁹), aliud in Cyllene monte situm Pheneatae¹⁰ Cereri commonstrabant. Crenidibus quo Pluto Proserpinam abstulisse sit dictus, non patet, hoc solum memoriae proditum est Zygactem fluvium ex eo nomen cepisse, quod ibi iugum currus transvecti diffractum sit¹¹. his locis enumeratis quamquam nullum scriptorum testimonium, quod huc spectet, relinquitur, tamen multis aliis locis, quantum coniectura licet augurari, descensus assignabatur¹². in imaginibus quoque nonnullis descendens Plutonis currus effectus est¹³. qui descendentes praesentes viderint, infra apparebit¹⁴.³⁰

Adveniente ad inferos domino, ut est apud Claudianum¹⁵,
Conveniunt animae . . . Cunctaque praecipiti stipantur saecula

¹) Cic. in Verr. IV, 48, 107. Diod. IV, 23. V, 4. cf. supra p. 22 n. 1.

²) Diod. XIV, 72. Aelian. V. H. II, 33. ³) Firm. Mat. 7, 3 sq. cf. supra p. 5, 15. ⁴) II, 9 p. 177. ⁵) II, 36, 7 et ap. Natal. III, 16 p. 248, de initiis Cereris ibi peractis v. Paus. I. l.

⁶) ibid. II, 35, (7) 10. cf. *Additam.* 22. huius foveae Strabo VIII, 6, 12 p. 373 mentionem facit et hoc usus auctore Eustath. ad Il. B, 560 p. 217. cf. Orph. Arg. 1141.

⁷) Paus. II, 35, (3) 4 sq. ⁸) Suid. s. v. *πορθμήιον*. cf. *Additam.* 23.

⁹) Paus. II, 5, (5) 6. VII, 1, 1 cf. Foerster p. 13 n. 5. ¹⁰) Conon.

narr. 15 (Westerm. *Mvθ.* p. 230. Phot. bibl. p. 133 a.) cf. *Additam.* 24. de Pheneatarum mysteriis v. Paus. VIII, 14, (8) 12. ¹¹) Appian. b. civ. IV, 105. cf. supra p. 18, 8. ¹²) cf. supra p. 20, 15. ¹³) Foerster

§. 33, 4 p. 130. §. 43, 2—3 p. 225. 4 p. 226. 5 p. 227. p. 232 sq. §. 44, 3 p. 236 sq. (cum Charonte). cf. Welcker, *Ztschr.* I p. 70. ¹⁴) nimirum ii, qui de raptore Cererem certiores faciunt: cf. *Additam.* 25.

¹⁵) II, 308 sq. (cf. I, 2). cf. imag. ap. Foerster. §. 44 sq.

*curso Insignem visura nurum*¹. occurrunt ministri, ut equos solvant². *Reginam casto cinxerunt agmine matres Elysiae tene- roque levant sermone timores Et sparsos religant crines et vultibus addunt Flammea sollicitum praevelatura pudorem . . . Grata co-
ronati peragunt convivium Manes. Rumpunt insoliti tenebrosa si-
lentia cantus, Sedantur gemitus, intermittuntur poenae. mors
nulla vagatur In terris, Charon³ vacuos egit cum carmine remos.
procedente deinde Hespero Ducitur in thalamum virgo. stat
promuba iuxta Stellantes Nox picta sinus tangensque cubile Omina
perpetuo genitalia foedere sanxit. Exsultant tum voce pii epi-
thalamium canentes⁴. hic igitur Proserpina et terrorem et
timorem deposuisse videtur, invitis et Homero et Ovidio⁵ et
iis, qui ne elaberetur Proserpina φύλακα Περσεφόνης ἐπὶ Πλού-
τωνος ἀποδεύχθῃναι φασὶ τὴν Λάειραν⁶. blanda enim illa
Plutonis verba⁷ acceptumque dotale Chaos⁸ animam raptae
mitigaverant⁹. nec Juppiter cunctatur, quin novam nuptiam
placet sibi conciliet¹⁰. die enim Ἀνακαλυπτηρίων¹¹ munerum
loco nuptialium¹² aut Cyzicum urbem¹³ aut Thebas¹⁴ aut Agri-
gentum¹⁵ aut totam Siciliam¹⁶ ei donat¹⁷ simulque se egregia
ubertate et opulentissimis urbibus insulam aucturum homines-*

¹) Hecate et Mercurius in imag. ap. Foerst. §. 44, 4 p. 240 sq. 5—8 p. 243 sq. ²) Alecto ibid. cf. supra p. 12, 15, 15, 8. ³) cf. imag. ap. Foerst. §. 44, 3 p. 236. ⁴) Commemorantur hae nuptiae ab Apul. Met. VI, 2. Sil. It. VII, 689. Dion. Hal. II, 30. Procl. in Tim. V, 307 D. Schol. ad Arat. Phaen. 150. in imaginibus symbolice significantur, cf. Foerster §. 40, 53 p. 203. §. 41, 1 p. 213. §. 43, 5 p. 227 sq. §. 44, 4 p. 240 sq. 5—8 p. 243 sq. hinc Sicularum aliorumque Θεογάμια et Ἀνακαλυπτήρια manavisse videntur (cf. Ebert, *Σικελ.* p. 14 sq. Hermann, *Gottesd. Altert.* §. 68, 23 p. 481. Foerster p. 23 c. n. 2 et 4), Romanorum *Orci nuptiae* (Serv. ad Georg. I, 344. Preller, *Röm. Myth.* p. 439 n. 4). ⁵) cf. *Additam.* 26. ⁶) Eustath. ad Il. Z, 378 p. 648. ⁷) cf. supra p. 16, 16. ⁸) Claud. I, 28. ⁹) cf. *Additam.* 27. ¹⁰) Natal. III, 16 p. 250. ¹¹) cf. Ebert *Σικελ.* p. 5 sq. ¹²) Appian. b. Mithr. 75. Euphor. ap. Schol. ad Eur. Phoen. 688 (fr. 48 Mein.) Diod. V, 2. Plut. Tim. 8. Nonn. XXX, 68 sq. Schol. ad Pind. Ol. II, 16, ad Nem. I, 16 et Thom. Tricl. ad I, 17. cf. Schol. ad Eur. Phoen. 687: *χάριτος τινος ἔνεκα προὔπαρξάσης αὐτῷ παρὰ τῆςδε (τῆς Περσεφόνης)*. ¹³) Appian l. l. cf. supra p. 18, 4. ¹⁴) Euphor. et Schol. ad Eur. Il. II. (De Cereris et Proserpinae cultu Thebano cf. Her. IX, 57. 62. Xen. Hell. V, 2, 29. Plut. Aristid. 11. Paus. IX, 25, 5. Foerster p. 7.) cf. Paus. IX, 16, (3) 5: *Τὸ δὲ τῆς Δήμητρος ἱερὸν τῆς Θεομοφόρου Κάδμου καὶ τῶν ἀπογόνων οἰκίαν ποτὲ εἶναι λέγουσιν*. ¹⁵) Schol. ad Pind. Ol. II, 16 (De Cereris cultu cf. Polyaeus. V, 1, 1. Pind. Pyth. XII, 2 c. Schol. ad 1. cf. Schubring, *Acragas* p. 62). ¹⁶) Diod. V, 2. Pind. Nem. I, 16 (13 B.) sq. c. Schol. ad 16 et 23 et Th. Tricl. ad 17. Schol. ad Pind. Pyth. XII, 1. ad Theocr. XV, 14. (Theagenis et Apollodori Cyrenatici testimonia non dubium est quin Natal. Com. l. l., ut fucum faceret, suo more finxerit. cf. Foerster p. 10 n. 3). omisso muneris auctore: Plut. et Nonn. II, II. ¹⁷) cf. de his donis Preller, *Dem.* p. 123 n. 115 et Ebert, *Σικελ.* p. 12 sq., qui not. 88: *De donata Proserpinae Melita somniat Abela illustr. Malta p. 164. Thes. Sic. vol. XV.*

que virtute insignes additurum promittit¹. Ita Proserpina Plutonis coniux facta est, ex quo coniugio Eumenides filiae², fortasse Zagreus³ quoque filius geniti esse dicuntur. atque sua coniugii iura bene tueretur: Mintham enim Nympham, Coccyti⁴ (non Plutonis⁵) filiam, quam Pluto sibi pelicem adsciverat⁶, διεσπάραξεν ἡ Περσεφόνη, ἐφ' ᾗ τὴν ὁμώνυμον πόαν ἀνέδωκεν ὁ Αἰδης⁷, aut calce percussam⁸ in mentham ipsa convertit⁹. hinc prodiit haec fabula ab Oppiano¹⁰ narrata: Mintha, pelex Plutonis, tanta invidia incitatur in Proserpinam raptam¹¹, ut a verborum contumeliis non temperet: *ὦ γὰρ ἀγανότερῃ τε φύνῃ καὶ κάλλος ἀμείνων Περσεφόνης ἔμειναι κτανώπιδος*¹², ἐς δέ μιν αὐτὴν *Εὐξάτο νοστήσειν Αἰδωνέα, τὴν δὲ μελάθρων ἔξελάσειν*. quibus auditis (incertum quo tempore) eam *Δημήτηρ ἀμάθνηεν ἐπεμβαίνουσα πεδίλους. Ποιή δ' οὐτιδανὴ καὶ ἐπώνυμος ἔκθορε γαίης*¹³, multo vero simplicius in Orphico¹⁵ carmine ficta erat haec fabula: *Ἡδύοσμον (Τὸ πρὶν ἔδον μέγα δένδρον ἐπὶ χθόνι καὶ φερέκαρπον*¹⁴) *λιπυμένη ἡ Δημήτηρ ἰδοῦσα ἐμίσησε καὶ ἄκαρπον ἐποίησεν*¹⁵.

Ceres enim aut filiae clamoribus auditis advolat¹⁶ aut Hennam modo reversa plangore comitum, quae Proserpinam²⁰ vocitant et *Ut clamata silet, montes ululatus implent Et ferunt maesta pectora nuda manu*, filiam perditam intellegit¹⁷, aut e comitibus *una celeri cursu, cum de civitate nemo succurreret, facta ex ipso timore velocior, matri raptum virginis nuntiat*¹⁸. fusius et copiosius rursus Claudianus hoc ornatque: *Cererem, quae iam cum Siciliam relinqueret tristem futuri mali praesensionem suppressere non potuerat, insulae autem dignum*²⁵

¹) Pind. Nem. I, 16 sq. ²) Orph. h. LXX (69), 2. Procl. in Crat. 170 p. 100. Proserpina earum mater: Orph. h. XXIX (28), 6. cf. Procl. in Tim. V, 307 D: (*Ὅρφεὺς τὴν τῶν μεριστῶν ζωοποιὸν φησιν*) *ἀναρπασθεῖσαν γαμείσθαι καὶ γαμηθεῖσαν γεννᾶν*. de diversa Eumenidum genealogia cf. Rosenberg, Erinyen p. 22 sq. ³) Etym. Gud. s. v. *Ζαγρεὺς*: *τινὲς δὲ τὸν Ζαγρεά νῖδον Αἰδὸν φασίν*. cf. supra p. 4, 17. ⁴) Oppian. Hal. III, 486 sq. c. Schol. ad 486. 487. ⁵) sic [Lact.] Narr. fab. X, 13, sed emendandum videtur cum *Diespietre*, cf. Foerster p. 83 n. 4 (cf. n. 2, ubi Prellerum p. 173 n. 6 errare ostendit). ⁶) Schol. ad Nicand. Alex. 375. Lact. I, I. Strab. VIII, 3, 14 p. 344. Phot. Lex. s. v. *Μίνθη*. Pollux VI, 68. Oppian. l. l. ⁷) Schol. ad Nic. l. l. ⁸) Strab. l. l. ⁹) Lact. Strab. II, II. hinc Ov. M. X, 728 sq: *an tibi quondam Femineos artus in olentes vertere menthas, Persephone, licuit?* auctorem mutatae formae omittunt Poll et Phot. II, II. ¹⁰) Hal. III, 486 sq. c. Schol. ad 486—497. ¹¹) ineptissime igitur hic Scholiastes: *τοῦ Αἰδωνέως ἐρῶντος τῆς Περσεφόνης καὶ μέλλοντος αὐτὴν λαμβάνειν εἰς Αἰδὸν κτλ.*, quoniam Ceres ignara erat futurae rapinae. ¹²) apud Schol. Mintha addit: *καὶ εἰ ἔλθοι δυνάμει αὐτὴν*. ¹³) Schol: *καταπατήσασα μετέβαλεν αὐτὴν ἐπὶ τὴν κακὴν βοτάνην ταύτην*. ¹⁴) Orph. fr. 56 Mullach, fr. phil. p. 188. ¹⁵) Etym. Gud. et Magn. (in Et. M. omisso Orphei versu). ¹⁶) Hom. 39, 67 sq. cf. supra p. 16, 3. ¹⁷) Ov. F. IV, 451 sq. cf. Col. X, 275. ¹⁸) Firm. 7, 3.

praemium custoditae filiae miram eamque voluntariam fertilitatem promiserat¹, apud Cybelen morantem et requiete plena oblectationis frucentem² diu iam certa peracti Terrebant simulacra mali noctesque timorem Ingeminant omnique perit Proserpina³ somno⁴, quin etiam ipsius filiae speciem quasi in Orco detentae matremque, ut se reducat vel tantum visura veniat, rogantis per quietem videt oblatam⁵. itaque timet ne fama latebras Prodiderit leviusque suum Trinacria celet Depositum . . . aliis sedes obscurior oris Exquirenda ei videtur⁶. Cybele eam¹⁰ consolatur, nec tanta Tonanti, inquit, Segnities, ut non pro pigrore fulmina mittat⁸, neque amplius sollicitam moratur⁷. tardius festinantem dracones per aera abripiunt. domum adveniēns incustoditam vacuamque, texturam interruptam, torum desertum, solam Electram⁹ secreta tectorum in parte iacentem¹⁵ reperit⁹. quam infando dolore affecta ubi filia, ubi ministrae sint interrogat omniaque quae facta sint comperit. sed raptorem Electra indicare non potest¹⁰. deas ait voto peracto redisse, Cyanen in laticem solutam esse¹¹, ceteras comites se sola relicta discessisse¹². Sirenes¹³, inquit, rapidis Acheloides alis (volucres enim iam ante raptum erant¹⁴) Sublatae Siculi latus obsedere Pelori Accensaeque malo iam non impune canoras In pestem vertere lyras. vox blanda carinas Alligat, audito frenantur carmine remi. aliorum scriptorum consensu Sirenes antea virgines fuerant. quae Proserpinae raptu aberrantes (lamentantes¹⁵) ad²⁰ Apollinis petram venerunt¹⁶ ibique Cereris voluntate, quod Proserpinae auxilium non tulerant¹⁷ (consilio deorum¹⁵) volaticae sunt factae¹⁷: demutatae sunt in aves capita solum habentes (sc. sua) et ibi cantantes detinebant navigantes¹⁸. aliquantum ab hac narratione alii discrepant: Sirenes Proserpinam raptam toto orbe³⁰ frustra quaerunt. itaque ipsae optantes, ut in mari quoque requisitam persequi possint, a diis in volucres vertuntur vulturnum virgineum et vocem humanam servantes¹⁹. deinde diu quaerentes²⁰ novissime ad petram Martis, quae proxime imminabat pelago, devenerunt²¹ ibique habitare coeperunt²².

¹) Claud. I, 191 sq. ²) III, 48 sq. 102 sq. 130 sq. 422 sq. ³) III, 67 sq. 124 sq. 437. ⁴) III, 80 sq. ⁵) III, 112 sq. ⁶) cf. supra p. 14, 13. ⁷) III, 133 sq. ⁸) cf. Additam. 8. ⁹) III, 137 sq. ¹⁰) III, 179 sq. ¹¹) cf. supra p. 14, 7. ¹²) III, 244 sq. ¹³) III, 254 sq. de Sirenibus cf. Additam. 10. Schrader, Sirenen p. 25. 47 sq. ¹⁴) III, 190. ¹⁵) Dosithe. p. 72 Bück. ¹⁶) Hyg. f. 141. Dos. l. I. ¹⁷) Hyg. l. I. ¹⁸) Dos. l. I. huius mutationis Apollon. Rh. IV, 896 sq. mentionem facit causa non addita. secundum Schol. ad Od. μ, 39 a Venere propter virginitatem servatam mutantur. ¹⁹) Ov. M. V, 552 sq. [Lact.] Narr. fab. V, 9. Myth. Vat. I, 186. II, 101. ²⁰) Narr. f. et M. Vat. II II. II. ²¹) Narr. f. M. Vat. I et II II. II. nomina Apollinis et Martis hic per errorem permutata esse Foersterus p. 68 n. 4 et p. 289 docet. de situ huius petrae v. Foerster l. I. Forbiger, Geogr. ant. III p. 497. 743. cf. Myth. Vat. III, 11, 9: primo iuxta Pelorum, post in Caphareis habitaverunt, ubi haud scio an Caprearum insulae nomen lateat. ²²) M. Vat. II, 101.

Filia amissa acerbissimum Cereri dolorem¹ inustum esse totius antiquitatis in ore atque sermone erat. sed cum omnia testimonia colligere longum sit, paucis electis simus contenti. Ὄξὺ δὲ μιν κραδίην ἄχος ἔλλαβεν, ἀμφὶ δὲ χείταις Ἀμβροσίαις κορηδεύονα δαΐζετο χερσὶ φίλῃσι², amictus Conscidit et fractas⁵ cum crine revellit aristas³, inornatos laniavit diva capillos⁴ Et repetita suis percussit pectora palmis⁵, Mentis inops rapitur, Nec retinet gemitus, miseris loca cuncta querelis Implet⁶, fatum Jovem se ipsam graviter incusat⁷, nuptias et nupturas exsecratur⁸, quin etiam retinenti lacrimae excidunt⁹ aut ut lacrimae (neque¹⁰ enim lacrimare deorum est) Decidit in tepidos lucida gutta sinus¹⁰. Κράνον δὲ κάλυμμα κατ' ἀμφοτέρων βάλετ' ὤμων¹¹, Οὐδὲ ποτ' ἀμβροσίης καὶ νέκταρος ἥδυπότοιο Πάσσαι' ἀκηχμένῃ¹² οὐδὲ χροὰ βάλλετο λουτροῖς¹³. has poetarum descriptiones pi-

¹) πένθος sive ἄχος. inde Cereris cognomen multi interpretantur Ἀχάια· παρὰ τὸ ἄχος τῆς Κόρης (cf. infra p. 31, 11): Didym. in Etym. Gud. (Did. fr. 80 Schm.) Hesych. Suid. Etym. M. s. v. Schol. ad Nicand. Ther. 484. ad Aristoph. Acharn. 708. ad Stob. ecl. phys. p. 1044 Heer. Bekker. Anecd. p. 473. Bachm. Anecd. I p. 174. cf. Hesych. s. v. Ἀχθεία· ἡ Δημήτηρ μυστικῶς. Etym. M. s. v. Ἀη· ὅτι λυπομένη διὰ τὴν θυγατέρα ἐδαίετο τὴν ψυχὴν (cf. infra p. 29 n. 7. 31, 28). Ceres orba: Stat. Theb. XII, 271. Ceres deserta: Verg. Aen. II, 714. Serv. et Interpr. Mai ad h. l. De memoria doloris diebus festis servata v. Foerster p. 21. ²) Hom. 40 sq. ³) Claud. III, 149 sq. ⁴) Ov. M. V, 472. cf. 513. Claud. III, 382. ⁵) Ov. M. V, 473. cf. Claud. III, 405. 427. ⁶) Ov. F. IV, 457 sq. 461. 481. cf. infra p. 31, 13. apud Claudianum, dum timore tantum angitur, Haeserunt lacrimae, nec vox nec spiritus oris Redditur atque imis vibrat timor ossa medullis. Succidui titubant gressus (III, 151 sq.), itemque calamitate cognita primo Nec deflet plangitque malum, sed muto indulget maerori (III, 159 sq.), deinde et Electram (III, 180) et deos (270. cf. infra p. 28, 9) graviter incusat et errans locis omnibus ad-mugit (443), cf. Stat. Theb. XII, 270 sq. et infra p. 31, 22. ⁷) Claud. III, 410 sq. ⁸) Serv. ad Aen. IV, 58. ⁹) Callim. h. in Cer. 18 cf. Claud. supra in n. 6 et III, 311. 442. ¹⁰) Ov. F. IV, 521. hinc nefas esse videbatur iuxta Cereris aram sedentem lacrimis indulgere: Eur. Suppl. 289. cf. Clem. Al. Pr. II, 20 = Eus. Pr. ev. II, 3, 31. ¹¹) Hom. 42. 182. 197. 319. 360. 374. 442. Firm. 7, 4: cum lugubri veste. hanc ob causam Phigaliae Δημήτηρ Μέλαινα nuncupata nigra veste ad terram demissa ficta erat: Paus. VIII, 42, 2. 5, 5 (cf. Foerster §. 24 p. 99 et Additam. 28). tali veste induta et velata occurrit in Gorii Mus. Etrusc. I tab. 47. 48 (cf. II p. 126). Burmann ad Dorvillii Sic. p. 452. cf. Foerster §. 36, [8] p. 140. §. 45 p. 248. apud Ovidium (F. IV, 517) mitra capillos presserat. cf. Preller, Dem. p. 170 n. 63: Ein ähnlicher Kopfaufsatz findet sich auch zuweilen auf den plastischen Denkmälern, s. Winkelm. Mon. ined. p. 22. Vgl. auch die Demeter Κίδαρία bei Paus. VIII, 14, 8. ¹²) Hom. 49. alis quoque et cibis et potionibus diu abstinet, ne aquae quidem haustu sitim sedat: Callim. in Cer. 12. 16. Ov. F. IV, 534. 547. M. V, 446. Orph. h. XLI (40), 4. Nicand. Alex. 130 c. Schol. Schol. ad Eur. Or. 964. [Lact.] Narr. fab. V, 7. Arnob. V, 25: nec eam fortuna perpetitur valetudinis meminisse communis. hanc ob causam festis quibusdam diebus ieiunium servabatur: cf. Foerster p. 24 et 21 c. n. 2, ubi addend: Eudoc. p. 111 extr. Clem. Al. Pr. II, 22 = Eus. Pr. ev. II, 3, 35. Arnob. V, 26. Cf. Additam. 29. ¹³) Hom. 50. Call. in Cer. 12. 16. Firm. 7, 4: cum sordido squalore.

ctores quoque et sculptores, ut hanc graecam quasi matrem dolorosam fingerent, imitati sunt¹.

Claudio testē interea Iuppiter per Iridem omnes deos convocaverat, quae Parcae et ipse statuissent² docuerat, gravissimis poenis ne quis raptorem divum Cereri prodere auderet sanxerat³. itaque ut Ceres *mox lumina torquens Ultro ad caelicolas furiato pectore fertur*⁴ et *toto bacchatur Olympo*, nec dignum aut sese aut filiam esse vociferatur, quae scelere tam nefario violetur, et Venerem Minervam Dianam omnes deos¹⁰ graviter increpat: *illae — prohibet sententia patris — Aut reticent aut nosse negant responsaque matri Dant lacrimas*. tum supplex deorum genibus advoluta orat, ut saltem liceat cognoscere sortem, *Hoc tantum liceat certos habuisse dolores*. ad aspectum solum filiae ut indulgeant matri precatur, non repetituram sese affirmat raptam filiam. neque vero quidquam his precibus efficit, sed indicio non dato *Discedunt omnes*⁵.

Desiderio filiae amissae impulsa⁶ Ceres eam per totum orbem terrarum investigare constituit. hanc *πλόνην* quoque permultis imaginibus illustratam videmus⁷. in quibus et *Πόρος*⁸ et Hora⁹ et Iris¹⁰ Cereris comites legibus rationis plasticae definiendi sunt. scriptores enim longe plurimi ei comitem nullum adiungunt. Orphici auctores esse videntur praemisisse Cererem, et qui filiam quaererent et qui suum adventum praenuntiarent¹¹, secum duxisse solum Iacchum filium parvulum¹². apud²⁵ Firmicum¹³, Euhemeristarum more fabula in pravam detorta, primo *contra raptorem indignata mater armatam manum ducit*, postea *Triptolemo duce vilico suo Syracusas contendit*. neque vero ex eo, quod Pandione regnante et Ceres et Bacchus in Atticam venisse dicitur¹⁴, concludendum est Bacchum una cum³⁰ Cerere orbem perlustrasse¹⁵.

¹) Foerster §. 37, 28 p. 159. §. 40, 53 p. 202. §. 45 p. 248 sq. et passim. cf. Clem. Al. Pr. IV, 57: *γνωρίει τις τὴν Ἀθῶν ἀπὸ τῆς συμφορᾶς*. ²) cf. supra p. 9, 10. ³) III, 1—66. ⁴) cf. *Additam*, 30.

⁵) Claud. III, 261—313. ⁶) Hom. 201. 304. Eur. Hel. 1306 sq: *πλόνη*.

⁷) Foerster §. 30 p. 118 sq. ⁸) equos regens: F. §. 37, 30 p. 165. supervolans: §. 38, 38 p. 182. (39 p. 184). 41 p. 188. p. 298? 45 p. 194. §. 39, 47 p. 197. cf. §. 41, 2 p. 214. 4 p. 216. p. 220. ⁹) auriga: §. 37, 32 p. 168. 35 p. 174. §. 38, 36 p. 178. 37 p. 179. 38 p. 182. 39 p. 184. 40 p. 185. p. 298. §. 39, 45 p. 194. 48 p. 199. §. 40, 53 p. 202. 54 p. 205. 55 p. 206. 56 p. 208. 57 p. 210. cf. §. 41, 2 p. 214. 3 p. 215. 4 p. 216. 5 p. 218. p. 220 sq. ¹⁰) §. 36, 8 p. 141. 9—10 p. 142. 11—12 p. 143. 13—14 p. 146. 16 p. 149. 26 p. 155. §. 37, 35 p. 174. §. 38, 36 p. 178. 37 p. 179. 38 p. 182. 39 p. 184. 40 p. 185. 41 p. 188. p. 298? §. 39, 44 p. 191. 45 p. 194. 46 p. 196. 47 p. 197. 48 p. 199. cf. §. 41, 1 p. 212. 2 p. 214. 4 p. 216. p. 220. p. 256? ¹¹) cf. *Additam*, 31. ¹²) cf. *Additam*, 4. ¹³) 7, 3, 4.

¹⁴) Apollod. III, 14, 7. Tzetz. ad Chil. in Mus. Rhen. IV, 1 p. 25. ¹⁵) Sic Natal. Com. V, 14 p. 521 (*videtur illud esse argumento quod communia sacrificia apud Eleusinos Baccho et Cereri agebantur*). vana sunt ea quae Prellerus (Dem. p. 288 c. n. 17) de hac re disseruit. neque enim

Secundum hymnum Homericum¹ Ceres Σείατο ὥστ' ὠλὸς ἐπὶ τραφερὴν τε καὶ ὄγρην et pedibus postea ad hominum urbes accessit. pedibus aliorum quoque plerorumque scriptorum consensu terras pervagari videtur². apud paucos pedibus initium facit errorum, curru eos continuat³, apud Firmicum⁴, solum nave utitur.

Ita interdiu noctuque⁵ quiete nunquam refecta⁶ longis agitur erroribus duas faces⁷ (Statio⁸ teste unam) ipsa sibi praeferens⁹, quas, cum filiam eodem quo rapta erat die non repperisset, vespere¹⁰ inflammaverat, ut aiunt nonnulli, iis ignibus, qui ex Aetnae vertice erumpunt¹¹. secundum Ovidium¹² geminas pro lampade pinus integras ab Aetna accendit. multus in hac re narranda rursus est Claudianus¹³: Lucum quen-

Nonnus XLVII, 48 de his fabulis coniuncte agit — immo vero Bacchum aetate inferiorem facit quam Cererem — neque ea saltatione, quam commemorat Lucianus (de salt. 40), una eaque mixta, sed duae fabulae aguntur, Maximi autem Tyrii verba (Diss. XXIX, 5 = XIII p. 134 ed. Lugd.) parum potenti sunt argumento. restat Serv. ad Georg. I, 19, de quo v. *Additam.* 32. ¹⁾ 43. cf. 48 στροφεῖτο. 61 ἤϊζε. ²⁾ e. g. Callim. in Cer. 10. Stat. Theb. XII, 270 sq. Claud. III, 315 sq. 432. 438. et maria 443. χαμαίπους est in imaginibus ap. Foerst. §. 43, 7 p. 230 et §. 46 p. 251 sq. (§. 30 p. 120?), plerumque autem curru vehitur cf. supra p. 7, 1. ³⁾ Eur. Hel. 1301. 1310 sq. Arnob. V, 24. 25 (ire . pervehi). Ov. M. 438 sq. (per terras et per maria) coll. 511 (curru ad Jovem se confert). Ov. F. IV, 461 sq. (cursu per Siciliam). 497 sq. (curru aequoreas sicca pererrat aquas et in Atticam venit). 561 sq. (inde curru sublata totum orbem et caelum pervehitur Jovemque adit). ⁴⁾ 7, 5. ⁵⁾ Apollod. I, 5, 1. Ov. M. V, 440 sq. Schol. ad Aristoph. Equ. 785. Zenob. I, 7. cf. Claud. III, 316 sq. 331. 404 sq. Firm. 7, 4: nocturnis itineribus Syracusas proficiscitur. ⁶⁾ Ov. M. V, 443. Claud. III, 318. cf. *Additam.* 33. ⁷⁾ Hom. 48. 61. Cic. in Verr. IV, 48, 106. Apollod. I, 5, 1. Diod. V, 4. Arnob. V, 24. 35. 27 (sub sole clarissimo cum facibus. cf. Voss ad h. in Cer. 47: Brennende Kienfackeln trug sie zur Leuchtung durch die Nächte und die kimmerischen Finsternisse der nördlichen Halbscheibe jenseit der Rhipäen, die von Westen sich hinaufstreckten.) Serv. ad Aen. IV, 609. Fulgent. Myth. I, 10. Myth. Vat. II, 94. III, 7, 1. Lact. Inst. div. I, 21, 24. Schol. ad Aristoph. Equ. 785. Zenob. I, 7. Etym. M. s. v. Ἀηώ· παρὰ τὸ δαίω τὸ καίω, ὅτι μετὰ λαμπάδων ἐζήτει τὴν θυγατέρα (cf. supra p. 27 n. 1 et infra p. 31, 28). Bocat. VIII, 4 p. 202. Nat. Com. V, 14 p. 517. Sic in imaginibus obvia fit ap. Foerst. §. 31 p. 122. §. 37, 28 p. 159? 35 p. 174. §. 38, 41 p. 187. §. 39, 44 p. 191. 45 p. 194. (46 p. 196. 47 p. 197). 48 p. 199. §. 40, 53 p. 202. cf. §. 41, 2 p. 214. 3 p. 215. 4 p. 216. §. 46 p. 250 sq. ⁸⁾ Theb. XII, 270. Sic in imaginibus ap. Foerst. §. 36, 8 p. 141. 9—10 p. 142. 11—12 p. 143. 13 p. 146. 14 p. 147. 15 p. 148. 16 p. 149. 18 p. 152. §. 37, 29 p. 164. 30 p. 165. 32 p. 168. 33 p. 171. §. 38, 36 p. 178. 37 p. 179. 38 p. 182. 39 p. 183. 40 p. 185. §. 40, 54 p. 205. 55 p. 206? 56 p. 208. cf. §. 41, 1 p. 212. 2 p. 214. 3 p. 215. §. 43, 7 p. 230. §. 46, p. 250 sq. §. 47 p. 256. omittenda sunt et signa ea et numismata, quae Cererem cum facibus stantem exhibent, cum faces diis chthoniis sint propriae: velut Cic. in Verr. IV, 49, 109. Paus. VIII, 25, (4) 7. 37, (2) 4. Etym. Gud. s. v. Ἀημήτηρ. Preller, Dem. p. 90. Foerster §. 46 p. 251. ⁹⁾ Cic. in Verr. IV, 48, 106. Arnob. V, 24. ¹⁰⁾ Ov. F. IV, 489 sq. Diod. V, 4. ¹¹⁾ Cic. Stat. Diod. Arn. Lact. Nat. II. II. ¹²⁾ F. IV, 493. M. V, 442. ¹³⁾ III, 330—403.

dam sacrum spoliisque Gigantum insignem — *Inde timor numenque loco, nemorisque senectae Parcitur aetherisque nefas nocuisse trophaeis*¹ — Ceres ingressa accenditur ultro *Religione loci vibratque infesta securim Ipsum etiam feritura Jovem.* tum
⁵ pinuum et cedrorum truncis exploratis ingentes duae cupressi magis ei idoneae esse videntur. quas caesas Aetnae *Faucibus iniecit mediis lateque cavernas Texit et undantes flammis obstruxit hiatus* et hoc modo accensis *ignes Semper inocciduos insopitosque manere Jussit.* his facibus terras atque maria longe collustrans²
¹⁰ (Statio teste Enceladus quoque *rupto vias illuminat igni*) prima nocte errores incohat. quarum taedarum memoriam in mysterioris Cereris celebrandis frequentissimis lampadibus, quas matronae gestantes incedebant, servatam fuisse constat³.

Paulum mater quaerens progressa *Inde puellaris nacta*
¹⁵ *est vestigia plantae*⁴ (a Statio⁵ *vestigia nigri Raptoris vastosque legens in Pulvere sulcos* inducitur). itaque *Forstian illa dies erroris summa fuisset, Si non turbassent signa reperta sues*⁶. hoc porcorum facinus aliis dignum fortasse est visum, quod perpetuis lueretur eorum sacrificiis⁷, aliis dignum, cuius memoria imagine nummisque immortalis redderetur⁸. ad haec
²⁰ *signa reperta* Lobeckius⁹ auguratur pertinere ἐνόδια σύμβολα, quibus Ceres prima usa dicitur. rectius autem Prellerus¹⁰ testimoniorum voluntatem assecutus esse videtur, cum dicat: *Wie sie so suchte und auf allen Wegen spähend umherirrte, ist*
²⁵ *alles, was ihr begegnete, zur Andeutung geworden, ob sie die Tochter finden werde.* etenim Philochorus τὰς ἐκ γῆμης μεταίτας, τούτέστι κληδόνας καὶ παταμοὺς ἢ φωνὰς ἢ ἀπαντήσεις σύμβολά φησι λέγεσθαι, χρήσασθαι δὲ αὐτοῖς πρώτην Διμήτην¹¹, totum igitur hoc divinationis genus aut sola τὰ πρώτα συναν-
³⁰ τῶντα καὶ ἐξ ἀπαντήσεως τι προσμαίνοντα¹² significat, alii

¹) Locum quendam omnibus notum in Aetnae cacumine situm Claudianus significare videtur. ²) Claud. III, 443 sq. Stat. Theb. XII, 270 sq.

³) Eur. Ion. 1074 sq. Ov. F. IV, 494. Stat. Silv. IV, 8, 50. Sen. Herc. fur. 306. Schol. ad Soph. O. C. 1049 (1044 Reis.) ad Eur. Phoen. 687. Fulgent. Myth. 1, 10. Claud. I, 11. Myth. Vat. III, 7, 1. Lact. Inst. div. I, 21, 24. Minuc. Fel. 22, 2. Etym. M. s. v. Δάειρα. Clem. Al. Pr. II, 12 p. 12 P. = Euseb. Pr. ev. II, 3, 7. Natal. V, 14 p. 517. cf. Aster. Hom. X p. 324 Migne. A. Mommsen, Heortol. p. 260. ⁴) Ov. F. IV, 463 sq. cf. Callim. in Cer. 9: μετέστιχεν ἵχνια κώρας. ⁵) Theb. XII, 272 sq. cf. Claud. III, 44: sequitur dispersa viarum indicia. ⁶) Ov. l. l. ⁷) cf. Additam. 20. ⁸) Foerster §. 43, 7 p. 231. §. 46 p. 252. ⁹) Agl. p. 828. n. a. ¹⁰) Dem. p. 88. ¹¹) Schol. ad Pind. Ol. XII, 10 et omissis verbis τούτέστι — ἀπαντήσεις Hesych. s. v. ξυμβόλους. cf. Orph. Arg. 33 sq. Philoch. fr. p. 101 Sieb. Phavorin: γῆμη λόγος ἐστὶ δηλωτικὸς μέλλοντός τινος ἐξ αὐτομάτου λαλούμενος. Phot. Lex. et Suid. s. v. σύμβολον. Suid. s. v. σύμβολα. Aristoph. Av. 719 c. Schol.

¹²) Schol. ad Aristoph. Av. 721. cf. Suid. s. v. ξύμβολον et Πόλλης. Eudoc. s. v. Ἀστρονομία p. 41. Apostol. XII, 27 et Arsen. XXXVIII, 25.

solam divinationem ex sternutatione¹ ad Cererem inventricem referre videntur. secundum hymnum Homericum² οὔτις ἐτή-
 τυμα μνῆσασθαι Ἥθελεν (i. e. non poterat³) οὔτε θεῶν οὔτε
 θνητῶν ἀνθρώπων, Οὐδέ οἱ οἰωνῶν τις ἐτήτυμος ἄγγελος ἦλθεν.
 sicut enim Isidem dicunt errantem οὐδένα προσελθεῖν ἀπροσ-⁵
 αὔδῃον⁴, ita Ceres omnes, qui obvii ei facti sunt, adiit *Una-*
que, pastorem vidisset an arva colentem, Vox erat: 'Hac gressus
*ecqua puella tulit?'*⁵ quod ut exquirere posset ex quam pluri-
 mis, μετὰ κυβάλων καὶ τυμπάνων περιούσα ἡ θεὸς καὶ τού-
 τοις ἡχοῖσα ἐξῆτει πρὸς τὸ πάντας ἀκούειν καὶ πυνθάνεσθαι¹⁰
 ὃ τι ζητεῖ⁶. unde et Cereris cognomen Ἀχαιά⁷ et cymbalorum
 in eius sacris usus originem fertur duxisse⁸. ipsam quoque
 Proserpinam mater maximo cum ululatu⁹ *per trivium vel qua-*
*drivium vocabat clamoribus*¹⁰, *Perque vices modo 'Persephone', modo*
*'Filia' clamat*¹¹, quam ob rem saxo cuidam Megaris iuxta pry-¹⁵
 taneum sito Ἀνακλήθρα sive Ἀνακλήθρις nomen est inditum¹².
 maxima igitur ira exarsit, cum Pantacyas sive Pantagias flu-
 vius Siciliae, qui, *cum plenus incederet, implebat sonitu paene*
totam Siciliam, ei obstreperet, offensaue sono silentium ei im-
 posuit¹³. sed tunc quoque frustra erant clamores, *neque Per-*²⁰
sephone Cererem nec filia matrem Audit et alternis nomen utrum-
*que perit*¹⁴. Illius insanis ululatibus ipse remugit Enceladus ru-
 ptoque vias illuminat igni. Persephonen amnes silvae freta nubila
 clamant, *Persephonen tantum Stygii tacet aula mariti*¹⁵. itaque
 summam ei omnes misericordiam tribuebant: Siculi prae ma-²⁵
 rore agriculturam neglegebant et sic fame peribant¹⁶. pastores
 pariter atque ipsa ululabant¹⁷ neque tamen vanis solatiis lu-
 ctum eius levare poterant. hinc cognomen eius Ἀηώ originem
 traxisse multi contendunt, ὥς ἦκουε συχνὰ ἐκ τῶν παραμυθου-
 μένων τὸ δῆεις τουτέστιν εὐρήσεις¹⁸. in sacris autem Cereris³⁰

¹) Hesych. Phot. Lex. Suid. s. v. ξυμβόλους. Apostol. et Arsen.
 ll. ll. cum Leutschii not. ²) 44 sq. ³) cf. Baum. ad h. l. et supra
 p. 28, 10. ⁴) Plut. de Is. et Os. 14. ⁵) Ov. F. IV, 487 sq. ⁶) Schol.
 ad Pind. Isthm. VI, 3 et not. seq. ⁷) Schol. ad Nicand. Ther. 484. ad
 Aristoph. Acharn. 708. Suid. Etym. Gud. et Magn. s. v. Ἀχαιά. cf. Bachm.
 Anecd. I p. 174 s. v. et supra p. 27 n. 1. ⁸) Apollod. ap. Schol. ad
 Theocr. II, 36 (fr. 36 Müller, fr. hist. I, 434. Epiphan. adv. haer. III, 10
 (II p. 1092 Pet.) et in Philol. XVI p. 355. Schol. ad Pind. Isthm. VI, 3.
⁹) Schol. Bern. ad Verg. Ecl. III, 27. Bocat. VIII, 4 p. 202. ¹⁰) Serv.
 ad Aen. IV, 609 et ad Ecl. III, 26. Myth. Vat. II, 94. ¹¹) Ov. F. IV,
 483 sq. ¹²) Paus. I, 43, 2. Method. in Etym. M. s. v. ¹³) Serv. ad
 Aen. III, 689. Vib. Seq. p. 8, 9 Burs. Bocat. de flum. p. 472. Ovidius
 (F. IV, 471) nomen solum commemorat. ¹⁴) Ov. F. IV, 485 sq. ¹⁵) Stat.
 Theb. XII, 274 sq. ¹⁶) Carcin. ap. Diod. V, 5 (fr. 5 Nauck). ¹⁷) Schol.
 Bern. ad Verg. Ecl. III, 27. ¹⁸) Eustath. ad Od. λ, 114 p. 1675 et
 ad Il. I, 418 p. 760. Etym. Gud. et Eudoc. s. v. Ἀημήτηρ p. 110. Etym.
 M. s. v. δῆεε et Ἀηώ. cf. supra p. 27 n. 1 et p. 29 n. 7.

permansit consuetudo, ut certis diebus per compita a matronis exerceretur ululatus¹.

Totum terrarum orbem Cererem peragrasse non ii solum scriptores, quos adhuc attulimus et procedente opusculo sumus allaturi, paene omnes memoriae prodiderunt, sed etiam alii permulti, quos colligere longum est, hos errores leviter attigerunt et quasi praetereundo perstrinxerunt, quin etiam proverbium factum erat apud Graecos ἐπὶ τῶν πολυχρονίῳ ζητήσῃ χρωμένων · Ἡ Ἀμαίᾳ τὴν Ἀχαιοῖαν μετῆλθεν i. e. Ceres Proserpinam conquisivit². Quas dea per terras et quas erraverit undas Dicere longa mora est, quaerenti defuit orbis³, cum ἄν' ἐλάεντα νάπη Ποτάμιον τε χεῖμ' ὑδάτων Βαρίβρομόν τε κῦμ' ἄλλον⁴ vagaretur ἔστ' ἐπὶ θυμῶς Ἔς τ' ἐπὶ τῶς μέλανας καὶ ὅπα τὰ χρίσῃα μᾶλα iterum atque iterum eadem loca repetens⁵. in Fastis Ovidius⁶ multam operam consumpsit in enumerandis terris, neque vero putandum est eum iusto ordine iter aliquod indicare voluisse, sed satis habuit plura loca memorabilia conferre. extremum autem ei illud est: Quo feror? immensum est erratas dicere terras. Praeteritus Cereri nullus in orbe locus⁷.

Novem ita dies, ut est in hymno Homérico⁸, Ceres frustra vagatur, decimo tandem Hecate⁹ obvia facta ei nuntiat Proserpinae clamores tamquam raptae se audivisse, raptorem autem non vidisse, et Solem ut consulat suadere videtur¹⁰. itaque sine ulla mora Hecate comitante Ceres Solem adit et ut raptorem indicet obsecrat. supplici ille misericordia motus respondet a Jove Proserpinam Plutoni raptori in matrimonium esse datam, rogat ut et luctu et ira abstineat, haud enim indignum generum esse Orcum fratrem eius germanum, dominum inferorum. sic locutus avehitur¹¹. Ceres autem multo acriore dolore affecta pariterque ira in Jovem incensa¹² Νοσφισθεῖσα θεῶν ἀγορὴν καὶ μακρόν Ὀλυμπον¹³ Ὡχετ' ἐπ' ἀνθρώπων

¹) Serv. ad Aen. IV, 609 et ad Ecl. III, 26. Myth. Vat. II, 94. Lact. ad Stat. Theb. VII, 411. Paus. I, 43, 2. Themist. ap. Stob. flor. 120, 28 (IV p. 107 Mein.) ²) Didym. ap. Zenob. IV, 20. Plut. Prov. Al. I, 41 (Corp. Paroem. I p. 327). Apostol. II, 54. Arsen. III, 32. Suid s. v. Ἀχαιοῖα. contra: Ἀχαιοῖα · ἡ Δημήτηρ Hesych. et Bekker Anecd. p. 348 s. v. ³) Ov. M. V, 462 sq. ⁴) Eur. Hel. 1302 sq. ⁵) Callim. in Cer. 10 sq. ⁶) F. IV, 467—480. 499—503. 563—572. ⁷) v. 573 sq. ⁸) v. 47 sq. ⁹) De Hecate cf. Additum. 5. ¹⁰) cf. Hermann ad v. 58. Flander, de interpol. p. 11. ¹¹) De memoria Hecates et Solis mysteriis Eleusiniis servata v. Euseb. Pr. ev. III, 12, 4, quem laudat Foersterus p. 20 n. 1. Cf. similem Ovidi narrationem Additum. 34. Alios indices raptoris v. Additum. 25. ¹²) Hom. 91, 468 cf. ira in deos 350, 410 et 330, 339, 354. cf. Eur. Hel. 1339, 1343. Apollod. I, 5, 1. plenius atque uberius haec ira in carmine Orphico perscripta fuisse videtur, ut apparet ex initio: Μῆνιν αἰεῖδε θεὰ Δημήτερος ἀγλαοκάρπου ap. Justin. Mart. 17 = fr. XVIII Herm. cf. Clem. Al. Pr. p. 12 et 13 = Euseb. Pr. ev. II, 3, 7 et 3, 16). ¹³) Hom. 92, 303. 331. 354. Apollod. I, 5, 1. Zenob. I, 7. Schol. ad Aristoph. Equ. 785.

πόλλας καὶ πίονα ἔργα, Εἶδος ἀμαλδύνουσα πολλὸν χρόνον· οὐδέ τις ἀνδρῶν Εἰσορόων γίνωσκε βαθυζώνων τε γυναικῶν¹⁾. secundum alios anum simulat²⁾, inferior annis est apud alios, cum nutricis lactantis partibus fungens inducatur³⁾. ceterum quae hac Cereris secessione non congruit nota illa fabula, qua Cere-
rerem narrat cum aliis diis a Tantalo ad epulas vocatam ob raptae filiae dolorem⁴⁾ inconsulto humerum mactati Pelopis comedisse⁵⁾, postea autem eburneum humerum ei restituisse⁶⁾, cuius fabulae de varietate, ne longius aberret oratio, alio loco erit disserendum.

Labores graves et mala multiformia⁷⁾, quibus in errando Ceres vexata erat (apud Firmicum⁸⁾ fluctibus tempestatibusque iactatur), apud veteres prorsus in proverbii consuetudinem venerunt⁹⁾. atque parva quidem erat ea fortunae iniuria, quod Drepanis falcem suam amisit, unde locus denominatus est¹⁰⁾. maior autem iniuria, ut dicitabant Arcades, ei filiam quaerenti¹¹⁾ aut prope Thelpusam urbem Arcadiae ad Ladonem fluvium sitam ἐν Ὀγκείῳ¹²⁾ aut prope Phigaliam¹³⁾ illata est, quam fabulam in Boeotia de Erinnye (i. e. Furia) traditam¹⁴⁾ posteriore tempore Arcades ad Cererem transtulisse videntur, 20

¹⁾ Hom. 93 sq. cf. autem 159 et 188. mulieris speciem eam induisse alii quoque scriptores tradunt, velut Apollod. Schol. ad Arist. Zen. II. II. Paus. II, 5, (5) 8. apud alios hoc per se intellegitur, quod ni ita fuisset, fieri non potuit quin ab hominibus dea cognosceretur. ²⁾ Hom. 101. 113. 276. Pamph. ap. Paus. I, 39, 1. Ov. F. IV, 517. cf. Callim. fr. 511 Sch. et Hesych. s. v. Γραῖα· Δημήτηρ. ³⁾ cf. Addit. 35. ⁴⁾ Schol. ad Pind. Ol. I, 38. Tzetz. ad Lycophr. 152. Natal. VI, 16 p. 633. ⁵⁾ Hyg. f. 83. Lycophr. c. Schol. et Tzetz. ad 152. Serv. ad Aen. VI, 603 et ad Georg. III, 7. Nonn. XVIII, 24 sq. Schol. ad Pind. Ol. I, 37 bis. I, 38. 40. Schol. Bern. ad Verg. Georg. III, 7. Myth. Vat. I, 12. II, 102. III, 6, 21. Nonn. ad Greg. inv. I, 4 (II p. 989 Migne, ap. Western. Μυθολ. App. 57, 1 p. 380). Nicet. ad Greg. or. in s. lum. ap. Unger. ep. crit. p. 25 (Western. Μυθ. App. 57, 2 p. 380). Eudoc. s. v. Τάνταλος p. 391. Natal. Com. VI, 16 p. 633. ⁶⁾ Hyg. f. 83. Serv. ad Georg. III, 7. Schol. ad Pind. Ol. I, 40. Myth. Vat. I, 12. ceteri aliter remarrant. ⁷⁾ Arnob. V, 25. Eutecn. Metaphr. Nic. Al. 115 sq. κακοπάθεια. ⁸⁾ 7, 5. cf. supra p. 29, 5. ⁹⁾ Anthol. lat. 103, 7 Riese I p. 105: homo qui per se molebat dicitur pati labores Quos quaerens natam pertulit ipsa Ceres. ¹⁰⁾ Serv. ad Aen. III, 707. num Ovidius hanc fabulam noverit non apparet ex Fast. IV, 474: Quique locus curvae nomina falcis habet. falcem tenens Ceres representata est in gemma ap. Foerst. §. 47, 2 p. 256. ¹¹⁾ Paus. VIII, 25, (4) 5. 42, 2. Ps. Ptol. Nov. hist. III in Phot. bibl. p. 148 a Bkk. (Western. Μυθ. p. 186). Schol. ad Anthol. gr. I, 48 p. 90 (ed. Francof. 1600). ¹²⁾ Paus. VIII, 25, (3) 4 sq. quem paene ad verbum transscripsit Schol. ad Anth. gr. I. I., id quod hoc uno loco dixisse sufficiat. Natal. III, 10 p. 224. cf. Callim. fr. 207 Bentl. (= 93 Bergk. Anthol.) Lycophr. 1040. Oncas urbem Arcadiae dicunt Etym. M. s. v. et Tzetz. et Schol. ad Lycophr. 1225. ¹³⁾ Paus. VIII, 42, (2) 1: ὅσα οἱ ἐν Θελπούσῃ λέγουσι . . . , κατὰ ταῦτά σφισιν οἱ Φιγαλεῖς νομίζουσιν. hoc quoque hic semel dixisse sit satis. ¹⁴⁾ Fabula Boeotia est haec: Ποσειδῶν ἐρασθεῖς Ἐριννίος καὶ μεταβαλὼν

cui cultum tribuentes et ipsi cognomen Erinnyi dabant¹: Neptunus amore captus² Cererem persequitur³. quae ut effugiat, in equam se convertit⁴ et armentis immixta⁵ Ōnci regis⁶ pascitur³ καὶ τοὺς ἵππους ἐτάραξε διὰ τὸ ἀθρόον ξένην ἵππον ἐπιστῆναι. ἔφη οὖν ὁ ἱπποφορβός· πόθεν αὕτη ἰ ἐριννύς; ἐντεῦθεν οὖν Ἑριννύς⁷. nec tamen Neptunum fallit, sed is et ipse in equum mutatus⁸ eam comprimit⁹. itaque Ceres indignata ἐλθοῦσα ἐπὶ τὴν πηγὴν (Stygis fluvii haud procul a Pheneo siti) καὶ θεασαμένη τὴν μορφήν (ἵππον) ἐστύγησέ τε καὶ τὸ ὕδωρ μέλαν ἐποίησε¹⁰. primum igitur irata erat, postea autem sua specie recepta τοῦ τε θυμοῦ παύσασθαι καὶ τῷ Ἀδάωνι ἐθέλῃσαι φασιν αὐτὴν λούσασθαι. ἐπὶ τούτῳ καὶ ἐπικλήσεις τῇ θεῷ γεγόνασαι, τοῦ μηνίματος μὲν εἵνεκα Ἑριννύς, ὅτι τὸ θυμῷ χρῆσθαι καλοῦσιν ἐριννύειν οἱ Ἀρκάδες, Λουσία δὲ ἐπὶ τῷ λούσασθαι τῷ Ἀδάωνι¹¹. peperisse autem Cererem memorant aut equum Arionem¹² aut filiam vulgo Heram (Λέσπωιναν)

τὴν αὐτοῦ φύσιν εἰς ἵππον ἐμίγη κατὰ Βοιωτίαν παρὰ τῇ Τίλφρουνσά κρήνῃ· ἣ δὲ ἐγκνός γενομένη ἵππον ἐγέννησεν, ὃς διὰ τὸ κρατιστεύειν Ἀρείων ἐκλήθη. sic Cyclici ap. Schol. A. B. D. ad II. Ψ, 346. Hic fons, cuius non minus quam Arcadicae urbis in nomine scribendo variatur, Θέλφουσα Τίλφουσα Τέλφουσα Τέλφουσσα Θάλπουσα (add: Δέλφουσα Τίφλουσα), prope Haliartum situs erat, cf. Stoll ad Antim. fr. 26 p. 52. Schol. V. ad II. I. 1: οἱ δὲ ἐν τῷ κύκλῳ (Ἀρείονα γενεαλογοῦσι) Ποσειδῶνος καὶ Ἑριννύος, quocum consentit Eustath. ad h. I. p. 1304. idem Schol. V: ἐν Σικυῶνι γέγονεν ὁ Ἀρείων. cf. Preller, Dem. p. 150 sq. Welcker, Gr. Götterl. II p. 490 sq. Rosenberg, Erinyen p. 25 sq. ¹⁾ Call. fr. 207 Benti. Lycophr. 153. 1225. Paus. VIII, 25. Schol. ad Lyc. 1040 et 1225. Tzetz. ad Lyc. 153. 766. 1225. Nat. III, 10. cf. nummum Arcadicum capite Cereris quasi Furiae insignem: Bull. d. J. arch. 1848 p. 136 sq. ²⁾ Tzetz. ad Lyc. 153. Nat. III, 10 p. 224. ³⁾ Paus. VIII, 25, (4) 5. Nat. I. I. ⁴⁾ Paus. Tzetz. Nat. II. II. Ptol. I. I. (v. p. 33 n. 11). cf. Agatharch. de mar. rubr. in Phot. bibl. p. 444 a. Bkk. (p. 11 Huds.) ⁵⁾ Paus. Tzetz. Nat. II. II. ⁶⁾ Paus. I. I. ⁷⁾ Tzetz. I. I. ⁸⁾ Paus. Nat. II. II. Ov. M. VI, 118. ⁹⁾ Ov. Paus. Ptol. Nat. II. II. et infra p. 34, 15 sq. c. not. ¹⁰⁾ Ptol. I. I. cf. Foerster p. 14 n. 4. ¹¹⁾ Paus. VIII, 25, (4) 6. (cf. Etym. M. s. v. ἐριννύειν). nihil nisi iratam fuisse Cererem significare videntur Apollod. III, 6, 8: Δημήτηρ εἰκασθεῖσα Ἑριννύϊ κατὰ τὴν συνουσίαν et Callim. fr. 207 infra p. 35 n. 1, sed v. Rosenberg, Erinyen p. 26. ¹²⁾ Apollod. III, 6, 8. Philarg. ad Verg. Georg. III, 122. Lact. ad Stat. Theb. VI, 301 (addens: humano vestigio dextri pedis). Tzetz. ad Lyc. 153. 766. Natal. V, 14 p. 514 (sine nomine). verbis Iliadis (Ψ, 346) ὃς ἐκ θεόφιν γένος ἦεν et Thebaidis (reliq. p. 64 Leutsch) Ἀρείων κυανοχαίτη Arcades suam de Neptuno patre sententiam temere subicere solebant teste Paus. VIII, 25, (5) 8. Antimachus Neptunum quidem Arionis patrem dixisse videtur (ap. Bekk. Anecd. III p. 1187 = fr. 28 Stoll), matrem vero non Cererem dixit sed ipsam terram (ap. Paus. VIII, 25, 9 = fr. 26 St.) Neptunus pater: Stat. Theb. VI, 301 sq. posteriores Arioni parentes Neptunum et Harpyiam (Schol. V. et Eustath. ad II. Ψ, 346) aut Zephyrum et Harpyiam (Qu. Smyrn. Posth. IV, 569 cf. Stoll ad Antim.

nominatam¹ aut simul Arionem et Heram², cuius filiae nomen peculiare nefas erat ad profanos prodere³. Phigalenses praeterea fabulabantur Cererem et ira in Neptunum et luctu de Proserpinae raptu commotam veste nigra sumpta in specum in monte Elaio situm se abdidisse. deinde cum omnes terrae⁵ fructus corrumpere⁴, ceteris diis Cereris latebras ignorantibus Pana in venando eam vidisse et Jovi indicasse. tum Parcis iussu Jovis deprecantibus et ira et luctu Cererem destituisse⁵. cuius rei in memoriam Phigalenses et antrum illud et simulacrum deae capite equino veste nigra dedicaverant⁶.¹⁰

Per errorem contumelia a Lyciis rusticis teste Ovidio⁷ in Latonae sitientem iacta a quibusdam ad Cererem transferuntur. velut Servius⁸ haec habet: *Nam ut Ovidius dicit, Ceres cum Proserpinam quaereret, ad relevandam sitim accessit ad quandam fontem. tunc eam Lycii rustici a potu prohibere coeperunt, et conturbantes pedibus fontem, cum contra eam emitterent turpem naribus sonum, illa irata eos convertit in ranas. quae nunc quoque ad illius soni imitationem coaxant*⁹. hic igitur cum Ovidio et eo discrepat, quod Cererem Latonae locum obtinentem facit, et eo quod de turpi sono fabulatur. Ovidi enim ranae *Litibus*¹⁰ exercent linguas et sub aqua maledicere temptant.

Lyciis igitur omissis pauci sunt, qui hospitium Cereri errabundae denegent¹⁰, plerique, quos diversis adit locis, tecto ac domo eam invitant, nonnulli insuper de raptore filiae certiore eam faciunt. quos Ceres variis praemiis remuneratur.¹⁵ videamus proinde hos Cereris hospites:

p. 53) dederunt. De imaginibus Cereris cum equo cf. Preller, Dem. p. 379. Bull. d. J. arch. 1848 p. 136 sq. Rosenberg, Erinyen p. 25 n. 1.
¹) Paus. VIII, 42, (2) 1. 37, (6) 9. Natal. V, 14 p. 514. Callim. fr. 207 Bentl.: *Τὴν* (i. e. *Δέσποιναν*) *μὲν ὄγ* (i. e. *Ποσειδῶν*) *ἐσπέμηνεν Ἐρινύϊ Τηλοφουσαίῃ*. hanc Cereris filiam Heram, quae a Proserpina diserte et plane distinguitur, Arcades omnium dearum maxime venerabantur (v. Paus. V, 15, 4. 10. VIII, 10, 10. 27, 6. 35—37. 42. De Proserpina Hera Lebadeensium cf. Welcker, Gr. Götterl. II p. 489). cuius nutricium Anytum unum de Titanibus fuisse tradunt (Paus. VIII, 37, 5).
²) Paus. VIII, 25, (5), 7, qui addit propter filium equum ibi genitum *Ποσειδῶνα Ἰππιον* Thelpusios apud se ex omnibus Arcadibus primos nuncupatum arbitratos esse. cf. VIII, 37, (7) 10. ³) Paus. VIII, 25, (5) 7. 37, (6) 9. ⁴) cf. *Additam.* 36. ⁵) Paus. VIII, 42, (2) 2—3. Natal. V, 6 p. 456 et V, 14 p. 514 (sed hic *Ceres ob equum a se genitum, partim ob iram in Neptunum, partim ob pudorem nigras vestes sumpsit*). Cf. *Additam.* 37. ⁶) Paus. VIII, 42, (3) 3 sq. cf. supra p. 27 n. 11. ⁷) M. VI, 339 sq. ⁸) ad Georg. I, 378. ⁹) brevius Schol. Bern. ad h. l.: *Modestus ait Lycios pastores, qui Latonae sitienti aquam denegassent, in ranas conversos, et Ovidius ait, Ceres cum Proserpinam quaereret, ad fontem pervenisse et reliqua.* omisso Ovidi nomine Servium omnino sequitur Myth. Vat. II, 95, aliqua ex parte M. Vat. I, 10: hic enim maleficio narrato nominis similitudine in errorem inductus Lycios cum Lynco (cf. *Additam.* 38) confundit, turpem autem illum sonum ad hunc regem transfert, quamquam et Latonae (I, 187) et Lyncei (I, 31) fabula ei bene nota est. cf. Foerster p. 84 n. 6 et p. 291. ¹⁰) cf. *Additam.* 39.

Pausania¹ teste Φερεατῶν ἐστὶ λόγος . . . ἀφικέσθαι καὶ ἐνταῦθα Διμήτῳ πλανωμένῳ. ὅσοι δὲ Φερεατῶν οἶκῳ τε καὶ ξενίοις ἐδέξαντο αὐτὴν, τοῦτοις τὰ ὄσπρια ἡ θεὸς τὰ ἄλλα, κύαμον δὲ οὐκ ἔδωκε σφισι². κύαμον μὲν οὖν ἐφ' ὅτῳ μὴ καθαρόν³ εἶναι νομίζουσιν ὄσπριον, ἐστὶν ἱερός ἐπ' αὐτῷ λόγος. οἱ δὲ τῷ Φερεατῶν λόγῳ δεξάμενοι τὴν θεὸν, Τρισαύλης καὶ Δαμιθάλης, ἐποίησαντο μὲν Διμήτῳ ναὸν Θεσμίας ὑπὸ τῷ ὄρει τῇ Κυλλήρῃ, κατεστήσαντο δὲ αὐτῇ καὶ τελετὴν ἦντινα καὶ νῦν ἄγουσιν⁴. praeterea Pheneatae Cereri descensus locum commonstraverunt,⁵ quibus dea ἄλλα τε ἀγαθὰ ἐχαρίσατο καὶ μηδέποτε ὑπεριδεῖν ἑκατὸν ἄνδρας Φερεατῶν ἐν πολέμῳ πεσεῖν⁶.

Aegialeam (i. e. Sicyonem⁷) cum peregrinae ornatu venisset, regis Plemnaei miserita, cuius omnes qui nascebantur liberi primo vagitu animam edebant, Orthopolin filium educasse⁸ dicitur⁹, pro quo beneficio gratiam ut referret, Plemnaeus templum ei dedicavit¹⁰. ibidem forte erat καταβάσιον εἰς Ἄιδου, ἐς δὲ ἀπελθοῦσα ἡ Διμήτηρ ἔμαθε παρὰ τῶν περιοίκων περὶ τῆς Κόρης, καὶ ἐδωρήσατο αὐτοῖς ἄφειον τοῦ πορθηρίου¹¹, ita ut gratuitum Acherontis traiectionem haberent. eadem hac immunitate Hermionenses gloriabantur¹², neque tamen ullum exstat testimonium, quo a Cerere hoc donum eos accepisse confirmetur. hoc solum memoriae proditum est eam ab Hermionensibus de filia a Plutone rapta certiore esse factam ideoque ira in deos incensam caelo secessisse¹³. templum Cereris Hermionenses ipsi aedificatum memorabant a Clymeno Phoronei filio eiusque a sorore Chthonia, qui Argis ad se venissent¹⁴. at Argivi Chthoniae patrem Colontan fuisse contendebant. nam cum Ceres agri sui fines intrasset, Κολόνταν οὔτε οἶκῳ δέξασθαι τὴν θεὸν οὔτε ἀπονείμειν τι ἄλλο ἐς τιμήν. ταῦτα δὲ οὐ κατὰ γνώμην Χθονίᾳ τῇ θυγατρὶ ποιεῖν αὐτόν. Κολόνταν μὲν οὖν φασὶν ἀπὸ τούτων συγκαταπρησθῆναι τῇ οἰκίᾳ, Χθονίαν δὲ κομισθεῖσαν ἐς Ἐρμιόνα ὑπὸ Διμήτῳ Ἐρμιονεῦσι ποιῆσαι τὸ ἱερόν¹⁵. alios vero Argivos hospitio Cererem suscepisse: primum Atheram¹⁶, deinde Mysium¹⁷, a quo et prope Argos in

¹) VIII, 15, (1) 3 sq. ²) hinc hausit Natal. Com. V, 14 p. 519. cf. *Additam.* 40. ³) Aliter de mysteriis institutis Paus. VIII, 14, (8) 12. cf. 15, 1 sq. ⁴) Conon. narr. 15 ap. Westerm. *Mvθ.* p. 130. cf. supra p. 23, 22 et *Additam.* 25. ⁵) cf. supra p. 23, 21. ⁶) Paus. II, 5, (5) 8. cf. infra *Additam.* 41. ⁷) Paus. II, 11, (2) 2. ⁸) Suid.

s. v. *πορθηρίον* Callimachi testimonium proferens, quod fragmentum auctius legitur in Etym. M. s. v. *δανάης* et ap. Natal. III, 4 (fr. 10 Benti. = Hecal. fr. 6 p. 185 Schn.) cf. supra p. 23, 21 et *Additam.* 25. ⁹) Strab. VIII, 6, 12 p. 373. Eustath. ad II. B, 560 p. 217. ¹⁰) Apollod. I, 5, 1. Schol. ad Aristoph. Equ. 785. Zenob. I, 7. cf. supra p. 32, 31. de indicibus cf. supra p. 23, 16 et *Additam.* 25. ¹¹) Paus. II, 35, (3) 4. (5) 9. Carem, alterum Phoronei filium, Megaris primum Cereris templa, μέγαρα appellata, erexisse tradunt. hinc urbem Megara, arcem Cariam denominatam esse: Paus. I, 39, (4) 5. (5) 6. 40, (5) 6. Steph. Byz. s. v. *Καρία*. cf. Foerster p. 4 c. n. 3. ¹²) Paus. II, 35, (3) 4. ¹³) ibid. et II, 18,

vico, cui Mysia nomen, *Δήμητρος Μυσιάς ἱερὸν* nomen traxisset¹ et prope Pellenen Cereris Mysiae templum dedicatum esset², denique Argis Pelasgum. ibi ex Chrysanthide Cererem de Proserpinae raptu cognovisse³ et Pelasgum fanum *Δήμητρος Πελασγίδος* dedicasse⁴. quibus ut gratiam referret, Cererem⁵ munera quaedam largitam esse ex eo apparere videtur, quod Argivi *δῶρα παρὰ θεῶν φασιν ἔχειν*⁶.

Praeter eos quos diximus Cabarnus, a quo Paros insula Cabarnis est vocata, Cereri raptum filiae indicavisse fertur⁷. quem ut digno praemio remuneraretur, Ceres Cabarnos i. e. 10 Parios sacerdotes suos instituisse videtur⁸.

De Hennensibus et de Pandaro indice mendaci v. supra p. 23, 7 sq. pergit Firmicus: *Persuasum est mulieri, quae, quoniam quolibet genere vivere filiam cupiebat audire, infinitis donis remunerat civitatem. Syracusani liberalitate mulieris pro-* 15 *vocati raptum virginis consecrant et mitigantes dolorem matris pompam miseri funeris excolunt honore templorum.*

In insula Coe Eurypylus rex et Clytia uxor hospitio Cererem ad se domum recepisse traduntur⁹.

De Cabiris, quorum civitas quondam haud longe a The- 20 bis fuisse dicitur, Pausanias¹⁰ haec scribit: Thebani affirmant *Προμηθεὶ ἐνὶ τῶν Καβείρων καὶ Αἰτναίῳ τῷ Προμηθεύς ἀφι- κομένην Δήμητρα ἐς γνῶσιν παρακαταθέσθαι σφίσιν. ἥτις μὲν δὴ ἦν ἡ παρακαταθήκη καὶ τὰ ἐς αὐτὴν γινόμενα οὐκ ἐφαίνετο ὁσίων μοι γράφειν. Δήμητρος δ' οὖν Καβείροις δῶρόν ἐστιν ἡ* 25 *τελετή.* paulo antea legimus *οἵτινες δὲ εἰσιν οἱ Κάβειροι καὶ ὅποια ἐστὶν αὐτοῖς καὶ τῇ μητρὶ τὰ δρωμένα, σιωπὴν ἄγοντι ὑπὲρ αὐτῶν συγγνώμη παρὰ ἀνδρῶν φιληκόων ἔστω μοι.* hoc igitur ne in vulgus efferat religio impedit.

Atticis, ut Orphici poetae finxisse videntur¹¹, praenuntiatum 30 erat Cererem, ut filiam ibi quoque quaereret, venturam esse, sed illi fide non tributa nuntium Phrygem (*τὸν Φρύγα τὸν τῆς μητρὸς τῶν θεῶν*) ut insanientem in barathrum praecipitaverant. ἡ δὲ θεὸς *ὀργισθεῖσα ἀκαρπίαν ἐπέμψε τῇ χώρᾳ. καὶ γρόντες τὴν αἰτίαν διὰ χρησμοῦ τὸ μὲν χάσμα κατέχουσιν, τὴν* 35 *δὲ θεὸν θυσίαις ἱλασθὲν ἐποίησαν*¹². venerat autem in Atticam Ceres, ut tradunt quidam Cretensi scilicet fabula nisi, Creta

3 et VII, 27, (3) 9. ¹⁾ ib. II, 18, 3. ²⁾ ib. VII, 27, (3) 9. ³⁾ ib. I, 14, 2. cf. *Additum*. 25. ⁴⁾ ib. II, 22, (2) 1. ⁵⁾ Nicanor ap. Steph. Byz. s. v. *Πάρος*. cf. Foerster p. 63 et *Additum*. 25. ⁶⁾ Antim. ap. Suid. et Phot. s. v. *ὀργεῶνες* (fr. 57 Stoll = fr. 2 Bergk): *Ἐνθα Κάβαρον θῆκεν ἀγαλλέας ὀργεῶνας*. cf. Hesych. s. v. *Κάβαροι*. ⁷⁾ Schol. ad Theocr. VII, 3 sq. ⁸⁾ IX, 25, 6. ⁹⁾ Foerster p. 44 n. 2. ¹⁰⁾ Schol. ad Aristoph. Plut. 431. Suid. s. v. *βάραθρον* (cf. rem aliter narratam ap. Suid. et Phot. s. v. *Μητραγύρτης*. Apostol. XI, 34. Arsen. XXXV, 56). Cf. *Additum*. 36.

insula modo relicta¹. postea cum Laciadarum demum Atticum esset ingressa, a Phytalo hospitio accepta esse et fici stirpe donata gratiam ei rettulisse dicitur, cui rei, ut ait Pausanias², testimonio sunt versus in Phytali sepulcro inscripti. De Icaro³ hospite v. infra p. 41, 15 sq.

In Attica⁴ haec quoque res Cereri errabundae accidisse fertur: Aestuoso quodam die⁵ defessa labore⁶ sitique cruciata ad casam anus cuiusdam devenit⁷, cui nomen erat Misme⁸. fores postquam pulsavit, anus prodiit⁹ tectoque eam excepit¹⁰. hanc igitur dea oravit, ut aquam sibi porrigeret¹¹ *ad colluendum ieiunium*¹². quae cum polentam ei potionem dedisset¹³ et illa avidius biberet¹⁴, puer quidam eiusdem casae Stelles¹⁵ (sive Mismes filius Ascalabus¹⁶), duri puer oris et audax¹⁷, Constitit ante deam¹⁸ risitque¹⁹ avidamque vocavit²⁰ καὶ αὐτὶς ἐκέλευεν ὀρέγειν αὐτῇ λέβητα βαθὺν ἢ πιθάρην²¹. tum dea offensa reliquam potionis partem in eum effudit²² in malis²³ fecitque ut in stellionem converteretur variis guttis stillatum²⁴. Mirantem flentemque et tangere monstra parantem Fugit anum latebramque petiit²⁵ καὶ ἔστιν αὐτῷ διαίτα παρ' ὀρετόν. καὶ ὑπὸ θεῶν καὶ ὑπὸ ἀνθρώπων μεμύσῃται. ὁ δ' ἀποκτείνας κεχαρισμένος γίνεται Δῆμητρι²⁶. haec quoque fabula ab aliis scriptoribus variata²⁷, quae ex similitudine nominum Ascalabi et Ascalaphi orta esse videtur, fortasse regioni Eleusinae attribuenda est, cum pleraeque res eae, quas in Attica gestas iam sumus narraturi, ad Eleusinem spectent. etsi enim et Celeus²⁸ et Triptolemus²⁹ paucis locis Athenienses vocantur et ab Atheniensibus Ceres hospitio suscepta esse frugesque iis attulisse³⁰ a paucis traditur, tamen Athenarum nomen hic non propria et principali significatione statuendum est, immo vero tota terra Attica, proprie Eleusis significatur³¹.

¹) Diod. V, 77. Etym. Gud. s. v. Ἐλευσίς. cf. Foerster p. 4 n. 15. p. 65. infra p. 44, 12. ²) I, 37, 2, quem sequitur Nat. Com. V, 14 p. 518. ³) Nicand. ap. Antonin. Lib. 24 (Westerm. *Mvθ.* p. 224) = fr. 56 p. 63 Sch. ⁴) Nic. l. l. [Lact.] Narr. fab. V, 7. ⁵) Ov. M. V, 446 sq. ⁶) Nic. Ov. Narr. ll. ll. ⁷) Ov. Narr. ll. ll. ⁸) Narr. l. l. cf. Ov. V, 446: *oraeque nulli Colluerant fontes.* cf. *Additam.* 29. ⁹) Narr. l. l. Nic. l. l.: ὕδωρ ἐμβαλοῦσα γληχῶνα καὶ ἄλφιτον εἰς αὐτό. Ov. l. l.: *Dulce dedit, tosta quod texerat ante polenta* et mox: *cum liquido . . . mixta polenta.* ¹⁰) Narr. l. l. cf. Ov. V, 461. ¹¹) Nic. Ov. ll. ll. ¹²) Narr. l. l. cf. Ov. V, 455. ¹³) cf. *Additam.* 42. ¹⁴) cf. Hesych. s. v. Κελεός · ἥρως Ἀθηναῖος. Myth. Vat. II, 96. alii. ¹⁵) velut Ov. M. V, 645. 652. ¹⁶) cf. infra p. 39 n. 1. *Additam.* 43. ¹⁷) Sic probante Prellero (Dem. p. 309) haud scio an intellegendus sit Erechthei πάτριος ὕμνος ap. Nonnum XIX, 80 ὅτι ζαθέαις ἐν Ἀθήναις Καὶ Κελεός ξείνισσε βίον παμμήτορα Ἀθῶν. at obstat XIII, 185: οἳ τε πόλιν Κελεοῖο καὶ οἱ λαχόν ὄρμον Ἀθήνης, ubi πόλιν Κελεοῖο non licet interpretari *Eleusinem*, cum v. 188 sequatur: οἳ τ' ἔχον ἀγλαόπαιδος Ἐλευσινίην χθόνα Ἀθῶν. cum autem Eleusinii v. 190

Hic enim locus a Cereris adventu (ἔλευσις) nomen accepisse dicitur¹. aliis Eleusis, (Eleusius, Eleusinus), aut Triptolemi² aut Celei pater³, ἥρως ἐπώνυμος nominis auctor fuisse videtur. hac occasione data eorum Eleusiniorum, quorum nomina huic fabulae legimus inserta, genealogiam breviter pertractemus⁴, quam multimodis a scriptoribus variatam eo minus miramur, quoniam Ἐλευσίνιοι ἀρχαῖοι τῶν λόγων ἄτε οὐ προσόντων σφίσι γενεῶν ἄλλα τε πλασασθαι δεδῶκασιν καὶ μάλιστα ἐς τὰ γένη τῶν ἡρώων⁵.

Celeum igitur alii Eleusinis⁶ alii Rari filium⁶ fuisse memoriae prodiderunt. (de Raro Triptolemi patre v. infra p. 41, 21). fratrem eius Dysaulen fuisse Phliisii Pausaniae persuadere non potuerunt⁷. (Triptolemi num frater sit habitus v. infra p. 41, 10 sq.) uxor Celei longe plurimis scriptoribus est Metanira⁸, quae perperam a quibusdam appellata est Meganira⁹, multo rarius uxores occurrunt aut Neaera aut Hiona aut Polymnia Musa, de quibus v. infra p. 41, 1. liberi Celeo ex Metanira nati in hymno Homérico, qualem hodie eum legimus, recensentur Demophon¹⁰ eiusque sorores Τέσσαρες, ὥστε Θεαί, κουρήϊον ἄνθος ἔχουσαι, Καλλιδίκη καὶ Κλεισιδίκη Δημῷ τ' ³⁰

dicantur Τριπτολέμον γεγαῶτες ἀφ' αἵματος, Celeus quoque Triptolemi pater (XIX, 81 sq. XLVII, 48 sq.) Eleusinus videtur esse putandus. itaque versuum 185 et 190 discrepantia facili mutatione solvi potest, si v. 185 scribamus πόλιν Κεφάλαιο, sive hanc urbem Athenas (Cephalum enim Nonnus XLVIII, 680 dicit ἀμήτορος ἀσπὸν Ἀθήνης) sive vicum Cephalas in demo Attico Thorico situm (Paus. I, 31, 1. Aristoph. Av. 476. Inscr. in Bull. d. J. arch. 1841 p. 19) interpretari malumus: ὄρμος Ἀθήνης igitur aut sit Piraeus aut ipsa urbs Athenae. de nominibus Celei et Cephal in mss. lat. inter se confusis cf. Preller, Dem. p. 309. 310 c. n. 71 et infra p. 41, 9. de Cephal fabula cf. Preller Myth. I p. 95 sq. ¹) Aristid. Eleus. I p. 416 Ddf. Firm. 7, 5. Nonn. ad Greg. XXXIX, 2 (II p. 1066 Migne). Etym. Gud. et M. s. v. Ἐλευσίς. Eudoc. s. v. Περσεφόνη p. 336. (aliter Cornut. 28: Δημ. Ἐλευσινία, ἀπὸ τῆς αὐτόθι πρώτων ἐλεύσεως γενομένης τοῖς ἀνθρώποις εἰς ἀνθρώπινον ὄντως βίον). praeterea in Atticam et Eleusinem Cererem venisse hospitum nominibus omissis tradunt Isocr. Paneg. 6, 28. Diod. I, 29. V, 4. Himer. II, 5. Philostr. Ep. 39 p. 330 W. cf. Additam. 43. ²) cf. infra p. 41, 5. ³) Hom. 105. cf. Liban. IV p. 367 Rsk. ⁴) cf. O. Müller, Eleusiniens §. 2 sq. ⁵) Paus. I, 38, 7. ⁶) Suid. s. v. Παρίας (spiritu leni scribendum, cf. Schol. ad Il. I, 56, cf. Πάριον πεδίον Additam. 44. ⁷) II, 14, 2 sq. cf. 12, (5) 4. infra p. 41, 25. ⁸) Hom. 161. 206. 212. 234. 243. 255. Pamph. ap. Paus. I, 39, 1. Nicand. Ther. 487 c. Schol. Apollod. I, 5, 1. Ov. F. IV, 539. Athenag. XII, 5. Diomed. III, 5, 10. Aristid. Eleus. p. 417 Ddf. Nonn. XIX, 81 sq. XXVII, 285. XLVII, 48 sq. Schol. ad Hephaest. III p. 169 G. Eutecn. Metaphr. Nic. Al. 115 sq. (cf. Ther. 484). Eustath. ad Od. λ, 277 p. 1684. Arsen. XXXI, 38 (Corp. Paroem. II p. 461 L.) Eudoc. s. v. Δημήτηρ p. 109. Tzetz. ad Hes. Opp. 32. Nat. III, 16 p. 249. Eleusine Metanirae sacellum erat dedicatum: Paus. I, 39, 2. Cf. infra p. 40, 19. ⁹) velut Diom. et Nat. II. cf. codd. Paus. I, 39. ¹⁰) Hom. 234. 248. cf. Hesych. s. v. Βαλλητύς.

ἐρώεσσα Καλλιθόη θ', ἡ τῶν προγενεστάτῃ ἦεν ἀπασῶν¹. sed ex tribus his versibus allatis et primum et tertium interpolatori tribuendos, tres igitur tantum Celei filias a primo poeta commemoratas esse viri docti firmissimis argumentis iam pridem probaverunt². Triptoleum posteriores demum scriptores Demophonti aut fratrem maiorem adiunxerunt³ aut plane unicum Celei filium substituerunt⁴. Pamphos quo nomine Celei et Metanirae filium appellaverit, e Pausaniae⁵ verbis non apparet, hoc solum constat filiarum nomina apud eum fuisse Διογένειαν⁶ καὶ Παμμερόπην καὶ τρίτην Σαῖσάραν⁶. itaque Pausanias, cum eadem et ab Homero et a Pampho nomina Celei filiabus indita esse dicat, memoria lapsus esse videtur. Jamben, alias Celei ancillam, unus Marius Plotius⁷ ad filiae extulit gradum. unam filiam eamque parvam Ovidius⁸ Celeo et Metanirae rusticis⁹ dedit sororem parvuli Triptolemi¹⁰. unum, qui in stellionem a Cerere convertitur, Nicauder¹¹ commemorat Celei et Metanirae filium, cui Ambanti nomen fuisse tradunt Scholiastae¹², et huic quoque Triptoleum fratrem minorem a Scholiasta quodam additum videmus. neque vero Celeo soli Metanira¹³ uxor obtigit, sed Hippothoonti¹³ quoque, qui filius erat Neptuni et Alopes, filiae Cercyonis¹⁴. adversatur autem Eutecnius¹⁵, cum Tyro coniux Hippothoontis fuisse dicatur. satis multa de his, nunc Triptolemi genealogiam videamus.

Triptoleum, vel Demophontis¹⁶ vel Ambantis¹⁷ vel sororis parvae¹⁸ fratrem, Metaniram uxorem Celeo enixam esse iam supra cognovimus. longe autem plurima testimonia unicuique his parentibus filium Triptoleum constituere videntur¹⁹.

¹) Hom. 108 sq. cf. 146. 284 sq. ²) cf. Foerster p. 33 n. 3. Flander de interp. p. 9. ³) Apollod. I, 5, 1. ⁴) cf. infra p. 40, 26. ⁵) I, 39, 1. ⁶) I, 38, 3 (cf. 39, 1). Celei filiae nominibus omissis praeterea commemorantur a Phot. s. v. Κελεός et a Suid. s. v. Εὐμολπος et a Clem. Al. Pr. I p. 39 qui Celeum ait cum filiabus Eleusine monumentis esse honoratum. Saesaram, a qua Eleusini antea Σαῖσαρία nomen fuisse dicitur (Hesych. s. v.), Scambonidarum gens contendit nupsisse Croconi (Paus. I, 38, 2), fratri Coeronis (Harpocrat. s. v. Κοιρωνίδα), quos fratres alii narrant fuisse filios Triptolemi (Anecd. Bekk. p. 273). De Crocone v. O. Müller, Eleus. §. 7 p. 255. ⁷) I, 8 (Gaisf. Script. rei metr. p. 244). ⁸) F. IV, 511. 544, quem parum accurate exscripsit Boc. VIII, 4 p. 202. ⁹) Ov. F. IV, 507 sq. fortasse Verg. Georg. I, 165 (aliter Schol. Bern. ad h. l.) Nonn. XLVII, 50. cf. Preller, Myth. p. 604 n. 1. ¹⁰) F. IV, 550. cf. 512. 529. ¹¹) Ther. 484 sq. ¹²) Schol. ad h. l. Nat. V, 14 p. 518 (Abas). ¹³) Schol. ad Nic. Al. 130. ad Eur. Or. 964. Nat. III, 16 p. 249. ¹⁴) Paus. I, 5, 2. 39, 3. Schol. ad Nic. I. I. Nat. I. I. Alopes fil: [Dem.] ἐπιτάφ. 31. Ad viam sacram Hippothoontis ἡρώων situm erat: Paus. I, 38, 4. De Cercyone v. O. Müller, Eleus. §. 7 p. 254 Cf. infra p. 41, 20. ¹⁵) Metaphr. Nic. Al. 115 sq. ¹⁶) cf. supra p. 40, 5. ¹⁷) cf. p. 40, 17. ¹⁸) cf. p. 40, 15. ¹⁹) Aristid. Eleus. p. 417 Ddf. Nonn. XIX, 81 sq. XXVII, 285. XLVII, 48 sq. Eudoc. s. v. Δημήτηρ p. 109. Tzetz. ad Hes. Opp. 32. Metanirae filius nomine patris omisso: Eutecn. ad Nic. Ther. 484. Celei filius nomine matris

Metanirae matris locum raro aliae Celei uxores obtinent, aut Neaera¹ aut Hiona² aut Polymnia Musa³. sed secundum alios ex Polymnia Chemarrus Martis filius Triptoleum genuisse fertur⁴. Hyonam (sic!) autem Triptolemi matrem alii coniungem Eleusii regis⁵ fuisse memoriae produnt. verum sicut⁶ patris Eleusii Eleusini⁶ Eleusinis⁵ nomen variatur, ita matris Hionae Hyonae Cyntiniae⁷ Cothoneae⁸ nomen ex una forma corruptum videtur⁹, eandemque iniuriam apud eosdem scriptores Celei¹⁰ nomen passum est, quod modo *Cepheus*¹¹ modo *Cephalus*⁷ scriptum est. ab his autem Celeum Triptolemi fratrem esse habitum¹² scriptorum verbis confirmari non potest. nulla necessitudine cum Celeo coniunctus Triptolemus occurrit in hymno Homérico¹³, ubi inter principes Eleusinos enumeratur, et apud Philochorum¹⁴, qui coevos eos fuisse dicit. Servium, vel qui eius nomine abutitur, cum Icari filium Triptoleum¹⁵ fuisse dicat¹⁵, memoria lapsum esse arbitror, Bacchi hospite Icario cum hospite Cereris Celeo vel Eleusino vel Raro confuso, nisi forte culpa est librarii *Icari* pro *Rari* scribentis. de Deiope matre v. infra p. 42, 23. Choerilus Atheniensis auctor erat Triptoleum et Cercyonem fratres fuisse ex Amphictyonis filia²⁰ (Alope) natos, et Triptolemo Rarum, Cercyoni Neptunum patrem fuisse¹⁶. at in iis quae sub Musaei nomine ferebantur carminibus Triptolemus Oceani et Terrae filius proditus est, quam originem Pherecydes quoque admisit¹⁷. Orphica vero poësi Dysaules, quem Phliasii contendebant fuisse Celei fratrem²⁵

omisso: Paus. I, 14, 2. Serv. ad Georg. I, 163. Philarg. ad Georg. I, 165. Schol. Bern. ad Georg. I, 19. Myth. Vat. I, 8. Schol. ad Aristoph. Ach. 47. ad Aristid. Pan. 105, 11. 12 (cf. ad 91, 4). ad Callim. in Cer. 22. Suid. s. v. *Ῥαρία*. Etym. M. s. v. *Ἀρόη*. Add: Lucian. de salt. 40. Liban. IV p. 361. 367 Rsk. Eunap. Vit. Prohaer. p. 492 Boiss. Gregor. Naz. XXXIX, 4 p. 337. V, 31 p. 704 Migne. Nonn. ad Greg. inv. I, 67 (II p. 1020 M. = Westerm. *Muῖ*. App. 21 p. 367). I, 68 ad XXXIX, 2 (II p. 1066 Migne). Eudoc. s. v. *γεωργία* p. 96. s. v. *Τριπτόλεμος* p. 397. s. v. *Περσεφόνη* p. 336. ¹⁾ Marm. Par. (24) 12 (Müller fr. hist. I p. 544), fortasse marmorarii culpa pro *Metanira*. ²⁾ Myth. Vat. II, 96 (aliter 97). ³⁾ Tzetz. ad Hes. Opp. I p. 25 G. omisso patris nomine: Tzetz. ibid. p. 28. Apollod. ap. Schol. ad Eur. Rhes. 347. Schol. ad Il. K, 435 et Eustath. ad Il. K, 439 p. 817. ⁴⁾ Tzetz. I. I. p. 25. ⁵⁾ Lact. ap. Bocat. VIII, 4 p. 202 et ap. Natal. V, 14 p. 516. *Eleusius* pater: Myth. Vat. II, 97. Philoch. ap. Boc. VIII, 4 p. 203. *Eleusis* pater: Panyas. ap. Apollod. I, 5, 2. ⁶⁾ Hyg. f. 147. Serv. ad Georg. I, 19. Lact. ad Stat. Theb. II, 382. cf. ad XII, 628. ⁷⁾ Serv. I. I. ⁸⁾ Hyg. Lact. II. II. ⁹⁾ cf. Foerster p. 69 n. 4, cui, si emendatione opus sit nominis *Cothoneae*, *Cyceoniae* nomen maxime videtur probabile. ¹⁰⁾ Hyg. I. I. ¹¹⁾ Lact. ad Stat. Theb. II, 382 et ap. Bocat. VIII, 4 p. 202. Myth. Vat. II, 99. ¹²⁾ Voss ad h. in Cer. 153. 265. cf. *Additam.* 45. ¹³⁾ 153. 474. (477). ¹⁴⁾ ap. Euseb. Chron. I p. 30 et *Ἰκάρου*. p. 116 Scaliger. Thes. ad Georg. I, 19. ¹⁵⁾ Paus. I, 14, (2) 3. *Rarus* pater: Hesych. et Phot. s. v. *Triptolemus* et *Cercyon* fratres: Natal. Com. V, 14 p. 516. Cf. supra p. 40, 21. ¹⁷⁾ Mus. ap. Paus. et Nat. II. II. Pherecyd. ap. Apollod. I, 5, 2 (fr. 12 Müller fr. hist. I p. 72).

et Celeas condidisse et mysteria docuisse¹, pater Eubulei et Triptolemi factus est². ad hanc commemorationem cum accedat, quod Baubo uxor Dysaulis, Protonoe et Nisa filiae fuisset traduntur³, concludere licet Clementem Alex.⁴, cum indigenas Eleusinos enumeret, quibus nomina fuerint *Βαυβώ καὶ Ἀνσαύλης καὶ Τριπτόλεμος*, ἐτι δὲ *Εὐμολπός τε καὶ Εὐβουλείς*. *βουκόλος ὁ Τριπτόλεμος ἦν, ποιμὴν δὲ ὁ Εὐμολπος, σὺβώτης δὲ ὁ Εὐβουλείς*, parentes et tres filios significare, e quibus Eubulum (sic!) Dysaules multo ante, quam Proserpina rapta est, ex ipsa Cerere genuisse videtur⁵. longe aliter Argivi narrabant post Cereris errorem Trochilum sacrorum antistitem Argis pulsum in Atticam confugisse et uxore Eleusinia in matrimonium ducta filios Eubuleum et Triptoleum genuisse⁶. Eumolpus vero, quem modo pastorem cognovimus, in hymno Homérico una cum Diocle⁷ et Polyxeno⁸ et Dolicho⁹ inter principes Eleusinos recensetur¹⁰. e quibus praeter ceteros contigit Eumolpo ut posterioribus temporibus celebraretur. sed haec alia quaestio¹¹, hoc tantum dico Pausaniam¹² novisse Eumolpum unum principem Eleusinium in hoc hymno commemoratum eundemque Thracem belli adversus Erechtheum auctorem et mysteriorum conditorem, ab aliis autem tres distinguere Eumolpos, e quibus unus traditur filius Musaei et Deïopes filiae Triptolemi¹³. alii Deïopen matrem Triptolemi¹⁴ fuisse existimaverunt. filii Triptolemi commemorantur Coeron et Crocon¹⁵ et Dulichius¹⁶.

¹) Paus. II, 14, 2 cf. 12, (5) 4. ²) Paus. I, 14, (2) 3. Nat. I. I.

³) Asclepiad. ap. Harpocrat. s. v. *Ἀνσαύλης* (fr. 3 Müller I. I. II p. 339). Suid. s. v. *Ἀνσαύλης*. cf. s. v. *Νῆσσα*. cf. Foerster p. 44 n. 4. ⁴) Pr. II, 20 p. 17 P. = Euseb. Pr. ev. II, 3, 32. Arnob. V, 25. cf. O. Müller, Eleus. §. 3 p. 245. ⁵) Orph. h. XLI (40), 6 sq. Eubuli igitur nutrix ut Baubo vocetur fieri potest (fortasse hinc Hesych. s. v. *Βαυβώ· τιθήνη Ἀθήνητος*. sed cf. infra p. 46 n. 3.). errare vero eos, qui Jacchum Baubus fuisse aut filium aut alumnus putent, Foersterus (p. 283 sq. praec. p. 268) optime demonstrat. pro Dysaule quidam Celeo e communi fabula substituto illi Cererem priore quodam tempore ἀθέσμως corporis sui copiam fecisse effinxerunt: Schol. ad Aristid. Pan. 105, 11. fortasse eodem spectat Gregor. Naz. XXXIX, 4 p. 337 Migne: τὰ μὲν ποιεῖ, τὰ δὲ πάσχει, quamquam Nonn. ad h. l. (hist. 2. II p. 1066 M.): διὰ τὸ καὶ τὴν Ἀθήνηραν παθεῖν εὖ ἐν τῷ ἀκούσαι περὶ τῆς θυγατρὸς καὶ λῆξαι τῆς πλάνης. cf. Ps. Dion. or. Corinth. XXXVII (II p. 302 Ddf.) Lobeck, Agl. p. 824 sq. Foerster p. 287 sq. ⁶) Paus. I, 14, 2. ⁷) v. 153. 474. (477). fortasse idem qui Diocles Megarensis, quem Theseus circumvenit (Plut. Thes. 10). cf. Lobeck, Agl. p. 212 n. 1. ⁸) v. 154. (477). ⁹) v. 155. cf. infra p. 42, 24. ¹⁰) v. 154. 475. ¹¹) cf. Lobeck I. I. p. 213. O. Müller, Eleus. §. 4 p. 247 sq. ¹²) I, 38, (3) 2 sq. ¹³) Ister ap. Schol. ad Soph. O. C. 1053 (1049 R.) = fr. 21 Müller fr. hist. I p. 421. Phot. s. v. *Εὐμολπίδαι*. [Aristot.] Mir. ausc. CXXXI (143). ¹⁴) Mir. ausc. I. I. cf. Paus. I, 14, (2) 1. ¹⁵) cf. supra p. 40 n. 6. ¹⁶) Steph. Byz. s. v. *Δουλίχιον*. Eustath. ad Il. B, 625 p. 306. fortasse idem Dulichus, cf. supra p. 42, 15.

Amphitheum filium e Cerere genitum Aristophanes¹ per iocum invenit. Firmicus Triptoleum Eleusine plane amovit atque vilicum fecit Hennensem². Sed iam sentio me esse longius provectum, revertamur unde sumus degressi.

Ad Eleusinem igitur postquam appropinquavit, Ceres⁵ (sive iam certior facta de filiae sorte sive ignara etiamtum raptoris) tandem defatigata erroribus³ tunc primum, ut ait Ovidius⁴, ex diuturno labore se dat requieti. *Ἐξετο δ' ἐγγὺς ὁδοῖο φίλον τετιμημένη ἦτορ Παρθενίῳ φρέατι, ὅθεν ὕδρειοντο πολῖται, Ἐν σκιῇ, αὐτὰρ ὑπερθε περὶ κει θάμνος ἐλαίης*⁵. qui¹⁰ hic Παρθέσιος dicitur puteus, eundem⁶ diverso nomine invenimus apud alios scriptores, qui Cererem narrant consedissee ad Καλλιχόρον puteum⁷ in via sacra⁸ prope campum Rarium situm. diversum vero est ab hoc φρέαρ Ἀνθιον⁹, quod Pausanias ait offendere eos, qui alteram viam ab Eleusine Megara ferentem¹⁵ ingrediantur. ad hunc enim puteum Pamphum fecisse Cererem considentem¹⁰. iuxta Callichorum¹¹ erat Ἀγέλαστος πέτρα ita dicta propterea, quod ibi aut Theseum ferebant sedisse ad inferos descensurum¹² aut Cererem rapta filia plorantem¹³, unde

¹) Acharn. 47. ²) cf. supra p. 28, 27. ³) Clem. Al. Pr. II, 20 p. 17 P. = Euseb. Pr. ev. II, 3, 31. ⁴) F. IV, 503 sq. discrepat Callim. cf. infra p. 43 n. 7. ⁵) Hom. 98 sq. (post indicium acceptum). ⁶) cf. Baumeister ad h. in Cer. 98. Foerster p. 12 c. n. 5. Flander de interpol. p. 12. ⁷) post indicium acceptum: Apollod. I, 5, 1. Natal. V, 14 p. 519. ante indicium: Callim. in Cer. 15, quem versum mutilatum testimonio nisis Scholiastarum ad h. l. et ad Clem. Al. Pr. II, 20 (ed. Klotz V p. 101, 30) Foersterus (p. 75 n. 2) restituit: *Τρεῖς δ' ἐπὶ Καλλιχόρον ἐκαθέζον παιδὸς ἄπυστος*. eundem puteum Clementem l. l. (= Euseb. Pr. ev. II, 3, 31) significare (nomen enim omisum est) Schol. ad h. l. docet. indicium autem nondum esse factum ex eo concludimus, quod Clemens Orphei auctoritatem sequitur. addit idem: *τοῦτο* (sc. ad puteum considerare) *τοῖς μνουμένοις ἀπαγορεύεται εἰσέτι καὶ νῦν, ἵνα μὴ, δοκοῖεν οἱ τετελεσμένοι μιμεῖσθαι τὴν ὁδυρομένην*. commemoratur praeterea Callichorus puteus ab Eur. Suppl. 392 et Ion. 1075. cf. *Additam*. 46. Cum Cerere conferenda est Isis Bybli ad fontem sedens ap. Plut. de Is. et Os. 15. ⁸) Paus. I, 38, 6. haec igitur est ἡ ὁδός in h. Hom. 98. 179 et *κοιλὴ ἀμαξιτός* v. 177 (ubi cf. Baum.) ⁹) Foerster p. 12 n. 6. ¹⁰) Paus. I, 39, 1. ¹¹) Apollod. I, 5, 1. Natal. V, 14 p. 519. ceteri breviter: in Attica, vel prope Eleusinem (Schol. ad Aristoph. Equ. 785. Suid. s. v. *Σαλαμίνος*. ¹²) Schol. ad Ar. et Suid. II, II. ¹³) post indicium acceptum: Apoll. Nat. Schol. ad Ar. II, II. Zenob. I, 7. ante indicium: Ov. F. IV, 503 (*saxum triste*). Schol. ad Ar. Suid. Zenob. II, II. Hesych. s. v. *Ἀγέλαστος*. Proverb. e Sched. Schub. (Corp. Paroem. Leutsch I p. XXXIV). Diogenian. I, 8 (C. P. I p. 181). I, 7 (C. II p. 2). Gregor. Cyrp. I, 35 (C. II p. 58). I, 12 (C. II p. 131). Apostol. I, 12. Arsen. I, 24. de Proclo (Chrest. 7 in Phot. bibl. p. 319 b. Bkk.) v. infra p. 46 n. 8. cf. Bekker, Anecd. p. 337. Bachmann, Anecd. I, p. 22. non recte Thierschium (Ztschr. f. A. W. 1836, 53 p. 425 sq.) in pictura quadam Cererem saxo insidentem cognovisse docet Foersterus p. 257, neque quidquam valet ea *πέτρα*, cui insidentem Phigalenses e ligno dedicarant Cererem teste Paus. VIII, 42, 3.

Ἀγέλαστος πέτρα proverbium est factum ἐπὶ τῶν λύτης προ-
ξένων ὄντων¹. ibi igitur *Sub Jove duravit multis immota diebus*
*Et lunae patiens et pluvialis aquae*².

Ἐντεῦθεν δὲ (Πάμφως³ ἐποίησε) αὐτὴν ἄτε γυναῖκα γε-
5 ραῖαν⁴ ὑπὸ τῶν θυγατέρων τῶν Κελεοῦ κοιμισθῆναι παρὰ τὴν
μητέρα (Μετάνειραν). copiosius haec fabulae pars in hymno
Homericō⁵ exposita legitur: Ad puteum sedentem Cererem
vident Celei filiae, quae forte aquam petittum eo veniunt, nec
eam cognoscunt. quibus benigne rogantibus, quis sit et cur
10 procul ab urbe consederit spreto oppidanorum hospitio, Ceres
respondet ὥς⁶ sibi nomen esse, raptam vero a praedonibus
e Creta⁷ nave ad Thoricum appulsa se esse elapsam. optat ut
in terra incognita domum recipiatur ab aliquo, cui munera
praestet aetati suae accommodata, sive puerum parvulum nu-
15 trire sive aedes servare sive lectum herilem sternere sive ser-
vas opera muliebria docere iubeatur. quibus verbis commota
Callidice pulcherrima Celei filiarum deae respondet Eleusiniis
praeesse principes Triptoleum Dioclem Polyxenum Eumolpum
Dolichum patremque ipsarum⁸. quorum uxores libenti animo
20 eam esse excepturas. sed maneat, si velit, dum matri Meta-
nirae omnia renuntiaverint, si forte eam iusserit suam domum
venire, ut fratrem parvulum enutriat, annuente dea virgines
abeunt matrique omnia referunt. Metanira autem celerrime
filias redire et ingenti mercede proposita illam arcessere iubet.
25 itaque virgines ad puteum recurrunt deamque aegritudine afflic-
tam domum Celei ducunt⁹. in Orphico carmine cum ad puteum
Cererem consedissem¹⁰ et cum Jaccho a Dysaule eiusque uxore
hospitio exceptam esse narratum sit¹¹, coniectura licet augurari
illum quoque poetam vel Pampho vel hymni Homerici auctore
30 ad imitandum proposito filias Dysaulis Cererem ad puteum re-
perientes domumque invitantes induxisse¹². Apollodorus¹³

¹) v. Paroemiographos modo allatos. ²) Ov. F. IV, 505 sq.

³) ap. Paus. I, 39, 1. Cf. supra p. 40, 7. ⁴) haec emendatio debetur

Foersterō p. 32 sq. pro codicum lectione Ἀργεῖαν (v. infra n. 7). cf.
supra p. 33, 3. ⁵) v. 105 sq. ⁶) nomen corruptum nec adhuc certa

emendatione sanatum. cf. Buecheler. ad h. l. ⁷) Argivam mulierem

eam simulantem fecisse crederes Pamphum (loco modo allato), nisi suspecta
esset codicum lectio Ἀργεῖαν. Cf. supra p. 18, 23. 37, 37. ⁸) Ad hos

principes spectare videtur illud Plutarchi (Quaest. conviv. IV, 4, 1, 4):
τὸν Κελεὸν πρῶτον ἰστοροῦσιν εὐδοκίμων καὶ ἀγαθῶν ἀνδρῶν

κατασκευάσαντα σύνοδον καθημερινήν ὀνομάσαι πυρτανεῖον.
cf. Preller, Dem. p. 108 n. 77. ⁹) hinc Photius s. v. Κελεός· οὗ αἱ

θυγατέρες ὑπεδέξαντο τὴν Δήμητρα ἐν Ἐλευσίνι. Cf. Additam. 47.

¹⁰) cf. supra p. 43, 12. ¹¹) cf. infra p. 46, 1. ¹²) cf. Foerster p. 44 et

supra p. 42, 3. Isidem ad fontem sedentem tradunt ἄλλω μὲν μηδενὶ
προσδιλέγεσθαι, τῆς δὲ βασιλίδος τὰς θεραπευίδας ἀσπάζε-

σθαι καὶ φιλοφρονεῖσθαι. quod ubi vidisset, reginam arcessi eam

iussisse. (Plut. de Is. et Os. 15.) ¹³) I, 5, 1. cf. Foerster p. 58.

Cererem narrat sua sponte puteo relicto in urbem se contulisse famulisque (ἔνδον οὐσῶν γυναικῶν) invitantibus domum Celei intrasse. apud Ovidium¹ Celeus ipse senex rusticus Cererem in saxo tristi reperit sedentem. *Ille domum glandes excussaque mora rubetis Portat et arsuris arida ligna focis. Filia parva 5 duas redigebat rupe capellas. . . . 'Mater', ait virgo, (mota est dea nomine matris), 'Quid facis in solis incommitata iugis?' Restitit et senior, quamvis onus urget, et orat Tecta suae subeat quantulacunque casae. Illa negat . . . Instanti talia dicta refert: 'Sospes eas semperque parens. mihi filia rapta est'² . . . Flent 10 pariter molles animis virgoque senexque. E quibus haec iusti verba fuere senis: 'Sic tibi, quam raptam quaeris, sit filia sospes, Surge nec exiguae despice tecta casae'. Cui dea 'Duc' inquit, 'scisti qua cogere posses' Seque levat saxo subsequiturque senem. Dux comiti narrat, quam sit sibi filius aeger Nec capiat somnos 15 invigiletque malis. Illa soporiferum, parvos initura penates, Colligit agresti lene papaver humo. Dum legit, oblitus fertur gustasse palato Longamque imprudens exsoluisse famem. Quae quia principio posuit ieiunia noctis, Tempus habent mystae sidera visa cibi³. illo vero papavere alii produnt ultro et consulto⁴ Cererem usam esse ad oblivionem doloris⁵, ut curam levaret lugens filiam suam⁶. nam ob raptum Proserpinae vigiliis gustato eo acta est in soporem⁷.*

Ex his cognoscitur Cererem aut deductam ab aliquo aut sua sponte Eleusinem ingressam⁸ ab Eleusinio quodam 25 hospicio domum esse exceptam, sive hospes ille fuit Rarus Celei pater⁹ sive Celeus ipse¹⁰ sive Eleusinus rex¹¹ sive Ica-

¹) F. IV, 509 sq. cf. supra p. 40, 14. ²) veram igitur, etsi anum simulat, tristitiae causam concedit. ³) cf. *Additam.* 29. ⁴) Serv. ad Georg. I, 212. Junil. ap. Schol. Bern. ad h. l. fuci causa Dercyli testimonium finxit Natal. V, 14 p. 523: *quia somnum non posset percipere ob filiae molestiam, in quem fuit papaverum beneficio adiuta* cf. *Additam.* 48. ⁵) Serv. l. l. ⁶) Junil. l. l. ⁷) Serv. Jun. Nat. II, II. hanc ob causam papavera Cereri sacra dicuntur: Serv. Jun. Nat. II, II. cf. Schol. ad Theocr. VII, 157. Eudoc. s. v. *Δημήτηρ* p. 112. cf. papaveris caput in imag. ap. Foersterum §. 43, 1 p. 225. ⁸) deductam modo vidimus, apud ceteros omnes scriptores, quos iam sumus allaturi, sua sponte domum intrat. ⁹) Suid. s. v. *Ραριάς*. cf. supra p. 41, 17. ¹⁰) *Cel. Met. Dem. sorores*: supra p. 44, 4. *Cel. Met. Dem. Tript.*: supra p. 40, 5. *Cel. Met. Tript. soror*: p. 45, 3 sq. *Cel. Met. Amb. Tript.*: p. 40, 17. *Cel. Met. Tript.*: Aristid. Eleus. p. 417 Ddf. Nonn. XIX, 81 sq. *Cel. Met.*: Nic. Diom. Schol. ad Heph. Eutecn. Eustath. Arsen. Natal. locis p. 39 n. 8 allatis. *Cel. Tript. parvulus*: Serv. ad Georg. I, 163. Myth. Vat. I, 8. Schol. ad Aristid. Pan. 105, 11. cf. Lucian. de salt. 40. *Cel. Jambé*: supra p. 40, 13. *Cel. solus*: Mythici hymni ap. Menandr. *περὶ ἐπιδείκτ.* 6 (Rhet. gr. Walz IX, 144. Spengel III, 338). Bacchyl. ap. Schol. ad Aristoph. Ach. 47 (fr. 12 Bergk¹ p. 1229. cf. Foerster p. 65). Apollod. III, 14, 7. Nonn. XLVII, 99 (*ξεννοδόκος*). Schol. ad Aristoph. Equ. 698. Schol. Bern. ad Verg. Georg. I, 163. Philarg. ad I, 165. Lact. ad Stat. Theb. VII, 411. Suid. s. v. *Ἐνμολπος*. *Cel. Hion. Tript.*: Myth. Vat. II, 96. ¹¹) *Eleus.*

rus¹ sive Hippothoon² sive Dysauls cum Baubo uxore³ sive Triptolemus ipse aetate adulta⁴. hymni Homeric⁵ auctor hoc modo pergit: Celei filiae cum Cerere domum ingressae, ubi matrem Metaniram cum Demophonte filio recens nato⁶ conspiciunt sedentem, ad eam accurrunt. at Ceres ἐπ' οὐδὸν ἔβη ποσὶ καὶ ῥα μελάθρου Κύρε κάρη, πλῆσεν δὲ θύρας σέλαος θείοιο. Τὴν δ' αἰδώς τε σέβας τε ἰδε χλωρὸν δέος εἶλεν⁷. Εἶξε δὲ οἱ κλισμοῖο καὶ ἐδριασθαι ἄνωγεν. Ἀλλ' οὐ Δημήτηρ . . . Ἦθ' εἰλεν ἐδριασθαι ἐπὶ κλισμοῖο φαείνου . . .
¹⁰ Πρὶν γ' ὅτε δὲ οἱ ἔθ' ηκεν Ἰάμβη κέδν' εἰδυῖα Πηκτὸν ἔδος, καθύπερθε δ' ἐπ' ἀργύφρον βάλε κῶας . . . Δηρὸν δ' ἀφθογγος τετιμημένη ἦστ' ἐπὶ δίφρον⁸, Οὐδέ τιν' οὐτ' ἐπεὶ προσπύσσεται οὔτε τι ἔργω, Ἀλλ' ἀγέλαστος ἄπαστος ἐδητύος ἡδὲ ποτῆτος Ἦστο κτλ. apud Ovidium⁹ Ceres cum Celeo rustico
¹⁵ eiusque filia *Limen* ut intravit, *luctus videt omnia plena*: *Jam spes in puero nulla salutis erat. Matre salutata . . . Jungere dignata est os puerile suo. Pallor abit subitasque vident in corpore vires*¹⁰. . . *Tota domus laeta est . . . somnique papavera*¹¹ *causaus* *Dat tibi cum tepido lacte bibenda puer.* ceteris de rebus
²⁰ *diversos coniunctim videamus scriptores. Metanira ipsa mensam parat*¹². *Mox epulas ponunt, liquefacta coagula lacte Po-*

Coth. Tript: cf. supra p. 41, 7. *Eleus. Cyntin. Tr*: p. 41, 7. *Eleus. Hyon. Tr*: Lact. locis p. 41 n. 5 allatis. *Eleus. Tr*: Lact. ad Stat. Theb. XII, 628. *Myth. Vat. II*, 97, cf. Schol. Bern. ad Verg. Georg. I, 19. *Hyg. P. A. II*, 14. ¹⁾ cf. supra p. 41, 15. ²⁾ *Hipp. solus*: Nicand. Alex. 128 sq. *Hipp. Met*: supra p. 40, 19. a Tyro Hippothoonis uxore Cererem receptam negat Eutecnus ad Nic. l. l. ³⁾ *Dysaul. Baub*: Palaeph. ap. Harpocration, s. v. *ΔυσΑΥΛΗΣ* et supra p. 42, 3 coll. 47, 1. cf. Suid. s. v. *Βαυώ* (em. *Βαυβώ*) et *Δημώ* (em. *Δηώ*). Eudoc. s. v. *Βαυώ* p. 93, fortasse nihil nisi hoc hospitium significatur vitiatum illa glossa Hesychii: *Βαυβώ · τιθήνη Δήμητρος*. cf. autem Foerster p. 286 n. 6 et supra p. 42 n. 5. ⁴⁾ *Celei fil*: Nonn. ad Greg. inv. I, 67 (II p. 1020 Migne = Westerm. *MvS*. p. 367). Eudoc. s. v. *γεωργία* p. 96 s. v. *Τριπτόλ.* p. 397, cf. Eunap. Vit. Prohaer. p. 492 Boiss. Liban. IV p. 361 Rsk. *Eleusinis fil*: Panyas. ap. Apollod. I, 5, 2. ⁵⁾ v. 184 sq. cf. supra p. 44, 26. ⁶⁾ *τηλύγετος, ὀψίγονος, πολυνέχτος, ἀσπάσιος* v. 164 sq. 187. 252. 283. ⁷⁾ v. 188 sq. mirum quod Ceres anus specie induta divinam tamen naturam non plane dissimulat. cf. v. 111. 159. 213 sq. ⁸⁾ Sellam igitur elegantem Ceres recusans, quippe quae luctui indulgeat vel quia vilioris condicionis se mulierem simulat, *πηκτὸν ἔδος* s. *δίφρον* praefert. cf. Matth. ad h. l. (ap. Baumeist. ad 193). Proclus (Chrest. in Phot. bibl. p. 319 b Bkk. = p. 417 Gaisf.) hoc *πηκτὸν ἔδος*, in quo *ἀγέλαστος* sedebat Ceres, et saxum illud, cui nomen erat *Ἀγέλαστος πέτρα* (cf. supra p. 43, 17) inter se confundere videtur. Jamben (cf. infra p. 47, 6) enim dicit Cereri in illo saxo sedenti obviam esse factam. cf. Foerster p. 81 not. ⁹⁾ F. IV, 537 sq. cf. supra p. 45, 19. ¹⁰⁾ Hinc hauriens Bocat. VIII, 4 p. 202: *Triptoleum infirmum Ceres in retributionem beneficii curavit*. ¹¹⁾ cf. Callim. fr. 437 Sch. ¹²⁾ domi Hippoth: Schol. ad Nicand. Al. 130. ad Eur. Or. 964. Natal. III, 16 p. 249.

maque et in teneris aurea mella suis¹. Baubo Cererem adulatur obsequiis mitibus, reficiendi corporis rogat curam ut habeat, sitiēti adoris oggerit potionem cinnum, cyceonem quam nuncupat Graecia². dea autem quamvis ea roget atque hortetur³, et cibo et potione abstinet⁴ maerore afflicta et profligata⁴. tum, sive⁵ in Celei⁵ sive in Hippothoontis⁶ domo res agitur, Jambe ancilla⁷ anus⁸, quam alii e Thracia oriundam⁹ Echus et Panos¹⁰, alii Celei dicunt filiam¹¹, ut deae tristitiam resolvat, ἀθύρους ῥή-
τρας¹² καὶ γελοιώδεις λόγους¹³ καὶ σκώμματα¹⁴ profert, quin etiam deae maledicit¹⁵ atque eam male tractat¹⁶ neque turpi-
tudine abstinet¹⁷. quas facetias ineptas grammaticis quidam nimis arguti in saltationes¹⁸ et in carmina¹⁹ convertunt iam-
bico metro²⁰, cum a Jambe iambum nomen traxisse cen-

¹) domi Cel: Ov. F. IV, 545 sq. ²) Arnob. V, 25 suo more exornans verba Clementis Al. Pr. II, 20 p. 17 P: ὁρᾷ κινεῶνα αὐτῇ.
³) cf. supra p. 46, 13. Ov. Clem. Arn. II. II. Arn. V, 35. ⁴) Hom. 194. 197 sq. Clem. Arn. Schol. ad Nic. ad Eur. Nat. II. II. Diomed. III, 5, 10. Eutecn. ad Nic. Al. 115 sq. Julian. in Anthol. gr. VII, 58, 3 (Vol. I p. 323 Jacobs. II p. 509 Brunck). Hesych. et Etym. Gud. et M. s. v. Ἰαμβη.
⁵) Hom. 202 sq. Apollod. I, 5, 1. Diomed. III, 5, 10. Marius Plotius 1, 8 (Script. rei metr. Gaisf. p. 244). Schol. ad Hephaest. III p. 169 Gaisf. Eustath. ad Od. λ, 277 p. 1684. Arsen. XXXI, 38 (Corp. Paroem. Leutsch II p. 461, 99 b c. not.) Eutecn. I. I. cf. Natal. Com. III, 16 p. 249 sq. (Philoch. fr. p. 26 Sieb. = fr. 29 Müller, fr. hist. I p. 389). dominus incertus: Hesych. Etym. Gud. et Magn. II. II. ⁶) Nicand. Alex. 128 sq. Schol. ad 130. 132. ad Eur. Or. 964. Natal. I. I. ⁷) Hom. Diom. Schol. ad Heph. ad Nicand. ad Eur. Eust. Ars. Natal. II. II. Procl. Chrest. I. I. (v. p. 46 n. 8). haud dubie adiungendi sunt: Nicand. Apollod. Eutecn. Hesych. Etym. Gud. et M. II. II. cf. Soph. fr. 661 Nauck. Foerster p. 50 c. n. 7 et p. 73. ⁸) solus Apollod. I. I. ⁹) Nicand. c. Schol. et Procl. II. II. ¹⁰) Schol. ad Nic. 130. ad Eur. Etym. Gud. et M. II. II. Natalem, qui Philochorum testem laudat, fucum facere docet Foerster p. 60 n. 3 cf. Voss ad h. in Cer. 202 sq. ¹¹) Marius Plotius I. I. ¹²) Nicand. I. I. c. Schol. ad 132 (παιγνιώδεις). Etym. Gud. et M. I. I. (παίζει). memoria festis diebus servatam videmus apud Aristoph. Ran. 384 sq. (cf. 375 sq.) ¹³) Schol. ad Nic. ad Eur. Nat. II. II. memoria: Aristoph. I. I. Paus. VII, 27, (3) 10. cf. ludicra Romanorum: Tac. Ann. XV, 53. ¹⁴) Hom. Apollod. Schol. ad Nic. ad Eur. II. II. (χλευάς Hom. Schol. ad Nic. Procl. II. II. cavillationes iocosas: Mar. Plot. I. I. memoria: Aristoph. Apollod. Paus. II. II. Cleomed. Meteorol. II p. 71 Sch. (p. 91 Blf). Hesych. s. v. στήνια et γεφυρίς et γεφυριστά. (certa emendatione hinc remoti sunt Schol. ad Aristoph. Ach. 708 et Suid. s. v. Ἀχαιά). cf. Hom. 205. ¹⁵) Hesych. s. v. ἰαμβίζειν · τὸ λοιδορεῖν κακολογεῖν, ἀπὸ Ἰαμβης τῆς λοιδορεῖν et s. v. ἰαμβηλος · λοιδορητικός. cf. s. v. Ἰαμβη. memoria: Hesych. et Eubul. ap. Phot. s. v. στήνια. ¹⁶) Diomed. I. I. ¹⁷) αἰσχρολόγημονήσασα: Eutecn. I. I. et nomine Jambes omisso Diod. V, 4. ἀχρηστολογούσα: Etym. Gud. et M. I. I. σχήματα ἀχρηστα ποιούσα: Etym. M. memoria: Diod. I. I. cf. Foerster p. 23 c. n. 6. ¹⁸) Schol. ad Hephaest. Eustath. Arsen. II. II. cf. Foerster p. 81 not. memoria: Aristoph. I. I. Lact. ad Stat. Theb. VII, 411. Lucian. de salt. 15. ¹⁹) Schol. ad Heph. I. I. v. n. seq. ²⁰) Marius Plot. Schol.

seant¹. obscaenitatem autem illam ad explicandam obscaenorum iocorum causam, quibus mulieres in Thesmophoriis aliisque sui sexus sollempnibus se invicem ludificare solebant, dicteris et scurrilibus gestibus concertantes², Orpheus³ hac fabula auxit, quam Clemens et Eusebius⁴ breviter narrant, Arnobius⁵ eloquentia nimis impudica percoluit: Baubo, cum Ceres potionem oblatam recuset, dolens quod ab illa despiciatur⁶, deam hortatur ne fastidium suae humanitatis assumat . . . obstinatissime durat Ceres . . . quod cum saepius fieret . . . vertit Baubo artes, et quam serio non quibat allicere, ludibriorum statuit exhilarare miraculis: par-
 10 non illam corporis, per quam secus femineum sobolem solet pro-
 dere . . . tum longiore ab incuria liberat, facit sumere habitum puriorem⁷ et in speciem levigari nondum duri atque striculi pu-
 sionis⁸: redit ad deam tristem⁹ et . . . reteggit se ipsam atque
 15 omnia illa pudoris loca revelatis monstrat inguinibus¹⁰, quae ubi videt Jacchus, delectatus puerili eorum vultu¹¹, propius accedit¹² atque ridens ea plaudit contrectat amice¹³. (Quae hic de Baubo narrantur, Gregorius Naz. memoria lapsus ad ipsam Cererem transtulit versum Orphei laudans Ὡς εἰποῦσα θεὰ δοιοὺς ἀνε-
 20 σύρατο μηρούς¹⁴, quem versum ex altero versu Orphico esse corruptum Foersterus¹⁵ haud iniuria suspicatur). Ceres igitur delectata sive iocis Jambes auditis¹⁶ sive conspectis Baubus pu-
 dendis¹⁷ sive Jacchi petulantia¹⁸ maeroris paulisper oblita¹⁹ risum tenere non potest²⁰. Τῇ δὲ, ut est in hymno Home-

ad Nic. ad Eur. ad Heph. Eustath. Arsen. Natal. II. II. ¹) ad not. praeced. add. Diomed. I. I. ²) Verba sunt Lobeckii Agl. p. 825. cf. Gregor. Naz. IV, 115 p. 653 Migne (III p. 141 Maur). Epiphan. adv. haer. III, 10 (II p. 1092 Pet.): αἰσχρογέγηματα, γυναικῶν ἀπογυνώσεις. ³) ap. Clem. Al. Pr. II, 21 p. 17 et ap. Euseb. Pr. ev. II, 3, 34 (fr. XVI Herm. p. 475 = Mullach fr. phil. I p. 174) et libera imitatione ap. Arnob. V, 26. cf. Foerster p. 282 sq. ⁴) Clem. II, 20 p. 17 = Euseb. II, 3, 33. ⁵) V, 25 (cf. 27. 29. 35. 39). ⁶) Clem. Eus. II. II. ⁷) Arnob. V, 25 (cf. 35: novatio pudendorum). ⁸) Orph. ap. Arn. et Arn. ipse V, 25. ⁹) Arn. V, 25. ¹⁰) Arn. V, 25 (27. 29. 35. 39). Orph. (ap. Clem. Eus. Arn.) Clem. et Eus. II. II. Clem. p. 13, 27 = Eus. II, 3, 16. mulieres graecas prodendi pudoris non parcissimas fuisse testimoniis probant Lobeck, Agl. p. 826. Preller, Dem. p. 136 n. 17. Foerster p. 44 n. 6. ¹¹) Orph. ap. Arn. ¹²) Orph. ap. Clem. et Eus. ¹³) Orph. ap. Clem. Eus. Arn. inde Jacchus dicitur ἐπάφιος Orph. h. L. (49), 7 et LII (51), 9. ὑποκόλπιος LII (51), 11. Διόνυσος χοιροψάλας Clem. Pr. II, 39 cf. Foerster p. 286. ¹⁴) Greg. IV, 115 p. 653 Migne (III p. 141 Maur.) addit: ἵνα τελέσῃ τοὺς ἐραστάς. ad quem locum Nonn. ad inv. I hist. 77 (II p. 1023 Migne): ἐπαιρομένη ἡ θεὰ τοὺς ἐαυτῆς μηρούς ἀνεσύρατο (λέγει δὲ περὶ τῶν ἱματίων), ἵνα, φησί, τοὺς ἐρώντας αὐτῆς ἀξίωσῃ τῆς συνοουσίας. ¹⁵) p. 287. ¹⁶) cf. supra p. 47, 8. Hom. Apollod. Procl. Mar. Schol. ad Nic. ad Eur. Eutecn. Nat. II. II. Hesych. Etym. Gud. et M. s. v. Ἰάμβη. ¹⁷) Clem. Eus. II. II. Arn. V, 26. 27. 29. 35. ¹⁸) Orph. (ap. Clem. Eus. Arn.) ¹⁹) Orph. ap. Arn. et ipse Arn. V, 27. 35. Natal. I. I. Cf. Additam. 37. ²⁰) Ad scriptores n. 16 collectos adde Orph. (ap. Clem. Eus. Arn.) et Arn. V, 26. 27. cf. Ju-

rico¹, δέπας Μετάνειρα δίδου μεληδέος οἶνον Πλήσας· ἰ δ' ἀνένευσ'· οὐ γὰρ θεμιτόν οἱ ἔφρασκε Πίνειν οἶνον ἐρυθρόν². ἄνωγε δ' ἄρ' ἄλφι καὶ ὕδωρ Δοῦναι μίξασαν πιέμεν γλήχωνι τερεῖνῃ. Ἡ δὲ κνεῶν τεύξασα θεᾶ πόρον, ὥς ἐκέλευε. Δεξαμένη δ' οἷός τις ἐπέβη πολυπότνια Δῖω³. (de Ambante Metanirae filio v. infra p. 52, 14 sq.). similiter apud Baubo reiectum antea tunc demum aegre⁴ accipit atque ebibit cyceonem⁵. Eleusine igitur ieiunium diu servatum solvit⁶ vergente in vesperrum die⁷.

Iam supra⁸ Cererem vidimus Celei filiabus operam suam¹⁰ ad infantes nutriendos esse professam. similiter alii narrant uxori vel Celei vel Eleusini nutricem filii quaerenti⁹ Cererem, sive eo consilio ut domum reciperetur¹⁰, sive exceptam ut pro hospitio et pro indicio raptoris gratiam referret¹¹, sive quod amore pueri nutriendi esset capta¹², ultro se obtulisse nutricem¹³ libentique animo esse acceptam. magnam igitur ei Metanira cum malorum consolatione¹⁴ promittit mercedem¹⁵, Ceres autem optimam fore suam operam neque ullam puero nocituram incantationem pollicetur¹⁶. sic nutriendum Ceres suscipit aut Demophontem¹⁷ aut Triptolemum¹⁸ (non Celeum, ut olim²⁰

lian. in Anthol. gr. VII, 58, 3 (Vol. I p. 323 Jac. II p. 509 Br.): Cererem μούνος ἔκαμψε γέλως (Jambes nomine omisso). ¹) v. 206 sq. ²) isdem fere verbis utuntur Schol. ad Nicand. Alex. 130. ad Eur. Or. 964. Natal. III, 16 p. 249. ³) brevius Schol. ad Nic. et ad Eur. Nat. II, 11: ἀλφίτων δ' αὐτὴν κνεῶνα ἐκέλευσε κατασκευάσαι, ὃν δεξαμένη ἔπιεν et Schol. ad Nic. paulo infra: διὰ γλήχωνος ἔπιεν ἡ Δημήτηρ τὸν κνεῶνα. cf. Nicand. Alex. 128 sq. Τῷ δὲ σὶ πολλὰκι μὲν γλήχῳ ποταμῆσι νύμφαις Ἐμπλήδην κνεῶνα πόροις ἐν κύμβει τεύξας Νηστεύσης Διοῦς μορόεν ποτόν. Eutecn. ad h. l. brevissime: Δημήτηρ ἐπιδυμεί πίνειν καὶ τὸ ἐντεῦθεν γίνεται τῆς Δήμητρος οὗτος ὁ κνεῶν ποτόν. cf. Foerster p. 73. Memoria: Clem. Al. II, 21 et Euseb. Pr. ev. II, 3, 35: Κάσσι τὸ σύνθημα Ἐλευσινίαν μυστηρίων ἐνήστευσα, ἔπιον τὸν κνεῶνα κτλ. itemque Arn. p. 175. Epiphan. adv. haer. III, 10 (II p. 1092 Pet.) conferendae videntur Romanorum cenae Cereales (Plaut. Men. I, 1, 25. Gell. XVIII, 2, 11. Foerster p. 24). ⁴) Clem. Eus. II, 11. (cf. Eutecn. I, 1: ἐπιδυμεί πίνειν). ⁵) Clem. (cf. p. 13, 27 πόμα χολῆς) et Eus. II, 11. Arn. V, 26, 35. Orph. ap. Clem. Eus. Arn. ⁶) Orph. h. XLI (40), 4. Nicand. Alex. 128 sq. Cf. Additum. 29. ⁷) Callim. h. in Cer. 8 (cf. fr. 539 Sch.) c. Schol. ad v. 7. cf. supra p. 45, 18. ⁸) p. 44, 14. ⁹) Lact. ap. Bocat. VIII, 4 p. 202 et ap. Natal. V, 14 p. 516. ¹⁰) Hyg. f. 147. Lact. ad Stat. Theb. II, 382. ¹¹) Myth. Vat. II, 96 (pro hosp.) Serv. ad Georg. I, 163. Myth. Vat. I, 8 (pro hosp.) Lact. ad Stat. Theb. XII, 628. ¹²) Serv. ad Georg. I, 19. ¹³) Hyg. I, 1. Serv. ad G. I, 19. Lact. ad Th. II, 382 (et ap. Boc. et ap. Nat. II, 11.) Myth. Vat. II, 96. ¹⁴) Hom. 216 sq. cf. 147 sq. ¹⁵) ibid. 221. cf. 166. ¹⁶) ibid. 224 sq. ¹⁷) ibid. 231 sq. Apollod. I, 5, 1. ¹⁸) Celei et Metanirae fil: Ov. F. IV, 549 (cf. supra p. 46, 15). Schol. ad Nic. Ther. 484 (et ap. Natal. V, 14 p. 516). ad Aristid. Pan. 105, 11 (III p. 53 Ddf.) Celei fil: Hyg. P. A. II, 14. Serv. ad Georg. I, 163. Myth. Vat. I, 8. cf. Aristid. Pan. p. 167. 168 Ddf. et Schol. ad 105, 12. Celei et Hionae fil:

legebatur apud Scholiastam ad Nicand¹. loco iam pridem emendato. alio autem et Orthopolidis² et Trophonii³ educatio pertinet). quem alumnus ut immortalem⁴ et senectutis expertem reddat aeternoque honore adornet⁵, *Ἐτρεφεν ἐν μεγάροις · ὁ δ' ἄεξετο δαίμονι ἴσος* *Οὔτ' οὖν σῖτον ἔδων, οὐ θησάμενος* [γάλα μητρός, Ἀλλὰ γὰρ ἡματα μὲν μιν ἐϋστέφανος] *Διμήτηρ Χρίεσκ' ἀμβροσίῃ, ὥσει θεοῦ ἐκγεγαῶτα, Ἥδὺ καταπνείουσα καὶ ἐν κόλποισιν ἔχουσα*⁶, *Νύκτας δὲ κρύπτεσκε πυρὸς μένει ἥντε δαλόν*⁷. ac de igne quidem noctu adhibito alii quoque scriptores consentiunt⁸, interdiu autem lacte divino alumnus nutritum esse plerique narrant⁹. quod autem hic per multos dies noctesque factum videtur, Ovidius¹⁰ copiosius de prima tantum nocte explicat: *Noctis erat medium placidique silentia somni: Triptoleum gremio sustulit illa suo, Terque manu permulsit eum, tria carmina dixit, Carmina mortali non referenda sono, Inque foco corpus pueri vivente favilla, Obruit. apud eundem*¹¹ hac ipsa nocte, fortasse vagitu pueri, *Excutitur somno stulte pia*¹² *mater et amens 'Quid facis'? exclamat membraque ab igne rapit.* ceteri hoc modo pergunt: Cum praeter solitum puer crescat¹³, mirati aut parentes¹⁴ aut mater sola¹⁵ aut pater¹⁶, quid agat nutrix, noctu (*ἐκ θαλάμοιο*¹⁷) observant, pueroque in ignem coniecto aut pater expavescit¹⁴ atque exclamat¹⁶,

Myth. Vat. II, 96. *Eleusini et Cothoneae* fil: Hyg. f. 147. cf. 277. Lact. ad Stat. Theb. II, 382 (cf. XII, 628). *Eleusini et Cyntinae* f: Serv. ad G. 1, 19. *Eleusii et Hyonae* f. Lact. ap. Boc. et ap. Nat. II, II. *Eleusii* f: Myth. Vat. II, 97. cf. Philoch. ap. Bocat. VIII, 4 p. 203. Cf. *Διμήτηρ κουροτρόφος*: Orph. h. XL, 2. Porphy. de abst. IV, 16. Hesych. s. v. *κουροτρόφος*. (Aristoph. Thesm. 295. Apollon. Rh. III, 861). Preller, Dem. p. 110 c. n. 82. p. 380. Conferendum quomodo Isis alumnus Malcandri regis et uxoris Astartes sive Caosis sive Nemani filium (Plut. de Is. et Os. 15. 16) et Thetis Achillem (Apollod. III, 13, 6. Apollon. Rh. IV, 869 sq.) nutriverit. cf. Voss ad h. in Cer. 236. Bothius ap. Baumeist. ad h. in Cer. 239. ¹) ad Ther. 484 et ap. Natal. V, 14 p. 516. ²) cf. supra p. 36, 14. ³) Paus. IX, 39, (4) 5. Apollinis sive Ergini fil: IX, 37, (3) 5. ⁴) Hom. 242, 260 sq. Ov. Apollod. Schol. ad Nic. Natal. II, II. Hyg. f. 147. Serv. ad Georg. I, 19. Lact. ad Stat. Theb. II, 382 et ap. Bocat. I. I. Myth. Vat. II, 96. ⁵) Hom. I. I. ⁶) Hom. 231, 263. cf. supra p. 46, 16. ⁷) ibid. 235 sq. verba uncis inclusa ab Hermanno et a Baumeistero suppleta, nisi sunt ipsius poetae, rectam certe sententiam expriment. ⁸) Apollod. Schol. ad Nic. Hyg. Nat. II, II. Serv. ad Georg. I, 19 et I, 163. Lact. ad Theb. II, 382 et ap. Boc. et ap. Nat. II, II. Myth. Vat. I, 8. II, 97. ⁹) iidem scriptores, si excipias Apollod. et Schol. ad Nic. apud Apollodorum quaedam verba quibus quid interdiu Ceres fecisset significabatur, excidisse videntur cf. Baumeist. h. in Cer. 236. ¹⁰) F. IV, 549 sq. ¹¹) v. 555 sq. ¹²) cf. Hom. 243: *ἀφραδίῃσιν* et 256 sq. ¹³) Hom. 241 (cf. supra p. 50, 5: *δαίμονι ἴσος*). Hyg. Apollod. II, II. Serv. ad Georg. I, 19. Lact. ad Stat. Theb. II, 382 et ap. Boc. et ap. Nat. Myth. Vat. II, 97. ¹⁴) Hyg. I. I. ¹⁵) Hom. 243 sq. Apollod. I. I. cf. *φωραθεῖσα ὑπὸ τινος* Schol. ad Nicand. Ther. 484 et ap. Natal. I. I. ¹⁶) Serv. ad Georg. I, 19. Lact. ad Theb. et ap. Boc. et ap. Nat. II, II. Myth. Vat. II, 97. ¹⁷) Hom. 244.

aut mater κῶκυσεν καὶ ἄμφω πλήξατο μηρώ, Δείσας ᾧ περὶ
 παιδί, καὶ ἄασθη μέγα θυμῷ, Καὶ ῥ' ὀλοφυρομένη ἔπεα πτε-
 ρόεντα προσηύδα· Τέκνον Δημοφῶν, ξείνη σε πυρὶ ἐνὶ πολλῷ
 Κρύπτει, ἔμοι δὲ γόνον καὶ κήδεα λυγρὰ τίθῃσιν¹. quo audito
 Ceres irata² puerum Χείρεσσ' ἀθανάτησιν ἀπὸ τοῦ θύμῳ πέδονδε³
 Ἐξανελούσα πυρός⁴ aut dimissum de manibus igne concremat⁴
 aut Eleusinem patrem exanimat⁵. matri autem observanti ἡ
 θεὰ αὐτὴν ἐξέφηνε⁶ et 'Dum non es,' dixit, 'scelerata fuisti:
 Irrita materno sunt mea dona metu. Iste quidem mortalis erit,
 sed primus arabit Et seret et culta praemia tollet humo'. Dixit¹⁰
 et egrediens nubem trahit inque dracones Transsit et aligero tolli-
 tur axe Ceres, errores ut continuet⁷. his verbis usus concinit
 partim Ovidius, partim discrepat cum hymno Homérico, ubi
 Ceres Metanira incusata, quod consilia sua prohibuerit, vatici-
 natur mortalem quidem fore Demophontem, aeterno autem¹⁵
 honore praeditum (οἶνεκα γούνων Ἡμετέρων ἐπέβη καὶ ἐν ἀγ-
 κοίησιν ἴανσεν) perituum in bello, quod Eleusini sint gesturi
 cum Atheniensibus⁸. iubet templum et aram sibi exstrui ὑπαὶ
 πόλιν αἰπύ τε τείχος Καλλιχόρου καθύπερθεν ἐπὶ προῦχοντι
 κολωνῷ⁹, promittit ritus se esse docturam, ut inde ex eo tem-²
 pore εὐαγέως ἔρδοντες animum suum placent. haec locuta di-
 vinam formam recipit domoque exit. Metanira autem remanet
 adeo obstupefacta, ut ne filii quidem humi iacentis vagitus
 eam moveat. quo excitatae sorores accurrunt, e quibus una
 puerum sublatum sinu accipit, altera ignem accendit, tertia²⁵
 (ignorans matrem surrexisse et ex cubiculo omnia observasse)
 ad thalamum properat, ut matrem excitet. pueri autem ani-

¹) ibid. 245 sq. Apollod. l. l: Μετάνειρα ἀνεβόησε. ²) Hom. 251 sq. Hyg. l. l. et quos collegimus p. 50 n. 16. cf. Ov. l. l. ³) Hom. l. l. Schol. ad Nic. l. l: ἐπαύσατο καὶ οὐκ ἀπηθανάτισεν, itemque Natal. l. l. ⁴) Apollod. l. l. cf. Foerster p. 58. ⁵) ad p. 50 n. 16 add. Hyg. l. l. cf. Foerster p. 71. hinc quas res Philochorus enucleandas putaverit v. Additam. 49. ⁶) Apollod. l. l. Hom. 256 sq. (praecipue 268 sq. 275 sq.) cf. Ov. l. l. ⁷) Ov. F. IV, 557 sq. ⁸) Hom. 255 sq. legendum puto v. 265 sq: "Ὡρῇσιν δ' ἄρα τοῦγε περιπλομένων ἐν-
 αὐτῶν Παῖδες Ἐλευσινίων πόλεμον καὶ φῦλ' ὄν' Ἀθηναίων (sive
 φυλαὶ Ἀθηναίων) Αἰὲν ἐν ἀλλήλοισι συνάξουσ' ἥματα πάντα,
 quos post versus aliquid excidisse quo mors Demophontis praediceretur
 Hermannus probavit. (cf. Baumeist. ad h. l.) De illo bello cf. Thuc. II, 15. Paus. I, 5, 2. 38, 3. II, 14, 2. VII, 1, (2) 5. Schol. ad Eur. Phoen. 854. ad Soph. Oed. Col. 1053 (1049 Reis.) Lobeck, Agl. p. 206 sq. ⁹) v. 270 sq. ceterum templum ubi condi iussit dea, ibi etiam nunc fundamenta eius conspiciuntur situmque a poeta satis accurate definiri declarant. erat autem exstructum sub arcem (ὑπαὶ πόλιν) in iugo modici collis, qui ad mare ab occasu solis orientem versus porrigitur. (cf. Leakeum de demis Atticae p. 149 sq. vers. germ.) hinc septentrionem versus progredienti in planitie, quae τὸ Ραρίον πεδῖον vocatur, fons Καλλιχόρος est... ara autem iuxta templum (ὑπ' αὐτῷ) posita fuit, ut solebat. sic Baumeist. ad h. in Cer. 271. cf. Clem. Al. Strom. I p. 381, 2 Potter et Tatian. ad

mum, quamvis blande eum tractent, mitigare non possunt, *Χειρότεροι γὰρ δὴ μιν ἔχον τροφοὶ ἢ δὲ τιθῆναι*. neque Cere-
rem pavore concussae totam per noctem placare desistunt¹.
prima autem luce Celeo omnia exponunt, qui contione con-
5 vocata templum imperatum exstrui iubet. quo δαίμονος αἴση
(deae nutu) celerrime perfecto Ceres *Ἐνθα καθεζομένη μακά-
ρων ἀπὸ νόσφιν ἀπάντων Μίμνε πόθω μινύθουσα βαθυζώνοιο
θυγατρός* hoc domicilio usura². eo igitur Eleusiniorum mulie-
res progressae choreis deam delectare student neque sacris
10 parcere videntur. sacris enim ibi factis Ambantem alterum
Metanirae filium, cum aut sacra derideat aut iis invideat, Ce-
res irata mixtae potionis quod reliquum est in cratere in eum
infundens in stellionem convertit. alio autem quodam auctore
(sacrorum mentione non facta) propterea Ambas mutatur, quod
15 ἐδυσχέρηνεν ὅτι ἡ μήτηρ αὐτοῦ τὴν Δήμητραν ὑπεδέξατο καὶ τι
ἐφθέγγετο εἰς τὴν θεόν³. longe aliter Eutecnius⁴ loco vitiis
deformato: Triptoleum Metanirae filium Οἶνη famula ad Cal-
lichorum allatum humi deposuit. quem cum stellio momordisset,
ἡ Δήμητηρ ἀχθεσθεῖσα αὐτῷ (stellioni) ἐνεμέσθη καὶ ἀμνομένη.
20 Eleusine igitur, ut paulo supra⁵ vidimus, secundum hym-
num Homericum in templo residens Ceres finem facit errandi.
secundum alios scriptores aut per Triptoleum et Eubulum
Dysaulis filios⁶ aut per Triptoleum Celeumque patrem⁷ aut
per Celeum solum⁸ aut per Triptoleum Celei filium⁹, quis

Gr. 39: ἡ τοῦ ἐν Ἐλευσίνι τεμένους καθίδρυσις. cf. Hesych. s. v. Ἐπικρήνια, et Preller, Dem. p. 107 sq. ¹⁾ Hinc mystici sine dubio intellegebant institutam esse pannychida diebus festis Eleusiniis celebratam, de qua v. Ar. Ran. 326—462 et quae laudat Herm. Antiq. sacr. §. 31 n. 6. 7. sic Baumeist. ad v. 292. diversam placandae deae causam v. supra p. 37, 32 sq. ²⁾ Hom. 303. cf. 319. 355. 385. ³⁾ Sic tres Scholiastae ad Nicand. Ther. 484 sq. (quorum auctoritatem sequitur Natal. V, 14 p. 518), ut hos Nicandri interpretentur versus: Ἀσκαλάβον· τὸν μὲν τ' ἐρέει φάτις οὔνεκ' Ἀχαιὴ Δήμητηρ ἔβλαψεν, ὅθ' ἄψαα σίνατο παιδὸς Καλλίχορον παρὰ φρεῖα κτλ. cf. Foerster p. 81 sq. Cf. supra p. 38, 12 sq. ⁴⁾ ad Nicand. l. l. ⁵⁾ cf. supra p. 52, 6. ⁶⁾ Orph. ap. Paus. I, 14, (2) 3. Eubulus solus commemoratur in Orph. h. XLI (40), 6 sq. cf. Foerster p. 45 n. 1 et supra p. 42, 8. ⁷⁾ Schol. ad Aristid. Pan. 105, 11 (III p. 53 Ddf). Nonn. ad Greg. Naz. XXXIX, 2 (II p. 1066 Migne = Mai Spic. Rom. II, 382). Eudoc. p. 337 s. v. Περσεφόνη. nomina quamquam omittunt, aut utrumque aut alterutrum significare videntur Himer. or. II, 5 (τοῖς τὴν πλανὴν τῆς θεοῦ λῦ-σασι) et Isocr. Paneg. VI, 28 (τῶν εὐεργεσιῶν ἃς οἱχ οἰόν τ' ἄλ-λοις ἢ τοῖς μεμνημένοις ἀκούειν). ⁸⁾ Schol. ad Aristoph. Equ. 698. Myth. Vat. II, 96. ⁹⁾ Claud. I, 12 coll. III, 51 (cf. Foerster p. 94). Nonn. ad Greg. inv. I, 67 (II p. 1020 Migne = Westerm. Μνθ. App. 21 p. 367). Eudoc. s. v. γεωργία p. 96. s. v. Τριπτόλεμος p. 397. s. v. Δήμητηρ p. 109 sq. Tzetz. ad Hes. Opp. 32 p. 51 Gaisf. (ex Proclo). cf. Macedon. in Anthol. gr. XI, 59, 4 sq. (II p. 387 Jac.) et Foerster p. 74 n. 4 et p. 73.

Proserpinam rapuerit, certior facta¹ tunc demum filiam quae-
rere desistit². (de remuneratione indicii cf. infra p. 60, 4 sq.)
contra in Ovidi Fastis³ Eleusine relicta omnes terras pervesti-
gare pergit, quin etiam in caelo errat et stellas Parrhasides
adit, quippe quae omnia nosse possint, cum nunquam aequo-
reas subeant aquas. cui interroganti Helice⁴ respondet: *'Crimine nox vacua est, Solem de virgine rapta Consule, qui late facta diurna videt.'* Sol autem Plutonem raptorem indicat. in Metamorphosis⁵ vero, ubi hospitii Eleusini-
orum mentio omni-
no non facta est, Ceres toto orbe peragrato tandem Siciliam¹⁰
repetit et ad Cyanen venit. *ea ni mutata fuisset⁶, Omnia narra-
rasset . . . Signa tamen manifesta dedit, notamque parenti . . . Persephones zonam summis ostendit in undis.* qua conspecta
Cereris maeror augetur, sed *Nescit adhuc ubi sit: terras tamen increpat omnes Ingratasque vocat nec frugum munere dignas,*
*Trinacriam ante alias, in qua vestigia damni Repperit.*¹⁵

Itaque totam terram sterilitate opprimit⁷. cuius calamita-
tis alios aliam causam afferre iam supra⁸ vidimus. in hymno
Homeric⁹ Eleusine procul a superis degens maerioris filiae
indulgens, apud Euripidem¹⁰ nullo indicio accepto tandem re
desperata in Idae montis saltibus maximo cum dolore humi se
proiciens, sterilitatem terrae immittit. Cretenses teste Diodoro¹¹
Cererem dicunt *μετὰ τὴν ὑπὸ Πλούτωνος ἀρπαγὴν ἐμπρῆ-
σαι πάντα τὸν καρπὸν διὰ τε τὴν ἔχθραν τὴν πρὸς τὸν Δία
καὶ τὴν ἐπὶ τῇ θύγατρὶ λήπην*, Atheniensium autem idem¹² non²⁵
integram videtur exprimere opinionem, cum dicat *τῶν καρπῶν
διὰ τὴν ἀνομβρίαν προσηφισμένων ἢ τῆς Δήμητρος ἐγένετο
παρουσία πρὸς αὐτοὺς.* in qua miseria depingenda multi sunt
et hymni auctor et Euripides et Ovidius¹³: frustra boves ara-
tra trahunt¹⁴, Ceres *Fregit aratra manu¹⁵ parilique irata colonos²⁰
Ruricolaeque boves leto dedit . . . avidaeque volucres Semina iacta
legunt¹⁶, οὐδὲ τι γαῖα Σπέρμ' ἀνέει¹⁷. κρύπτεν γὰρ ἔυστέ-
φανος Δημήτηρ¹⁸, aut primis segetes moriuntur in herbis Et
modo sol nimius, nimius modo corripit imber, Sideraque ventique
nocent¹⁶ herbaeque nocentes segetem strangulant¹⁶, pascua her-³⁵*

¹⁾ Alios raptoris indices v. *Additam.* 25. ²⁾ Himer. Schol. ad Aristoph. Tzetz. II. II. Nonn. ad Greg. XXXIX l. 1. Eudoc. p. 109 sq. et p. 337. cf. Schol. ad Callim. in Cer. 7. fortasse hoc indicium diebus festis Eleusiniis repraesentatum significatur his verbis Asterii (hom. X p. 324 Migne): *οὐκ ἐκεῖ τὸ καταβάσιον τὸ σοτεινὸν καὶ αἱ σεμνὰ τοῦ ἱεροφάντου πρὸς τὴν ἱέρειαν συντυχίαι μόνον πρὸς μόνην;* ³⁾ IV, 563 sq. cf. supra p. 51, 12. ⁴⁾ cf. Foerster p. 78: *Nur hat er (Callimachus) an Stelle der homerischen Hecate den astronomischen Neigungen der Poesie seines Zeitalters folgend die Helice gesetzt.* cf. supra p. 32, 22. ⁵⁾ V, 464 sq. et hoc usus auctore Bocat. VIII, 4 p. 202. ⁶⁾ cf. *Additam.* 6. ⁷⁾ Ov. Met. V, 477 sq. ⁸⁾ cf. p. 31, 25. 35, 5. 37, 34. 64, 12 et 37. ⁹⁾ 303 sq. cf. supra p. 52, 6. ¹⁰⁾ Hel. 1319 sq. ¹¹⁾ V, 68, 12. ¹²⁾ I, 29. ¹³⁾ cf. imagines in quibus Gaea est ficta ad Cererem manum protendens: supra p. 7 n. 8. ¹⁴⁾ Hom. l. 1. ¹⁵⁾ Ov. l. 1. Boc. VIII, 4 p. 202. ¹⁶⁾ Ov. l. 1. ¹⁷⁾ Hom. l. 1. et 332. 452. 469. Eur. Hel. 1327 sq. Ov. l. 1. ¹⁸⁾ Hom. 303 sq. 353. cf. 451 sq.

bis carent, fontes deficiunt¹. (de Mintha mutata cf. supra p. 25, 16.) itaque et homines et animalia fame pesteque consumuntur², dii sacrificiis muneribusque privantur³.

Tanto in discrimine Arethusa *Nympha Siciliae fontis, qui humo pressus ab Elide fluit*⁴, terrae innocenti ut parcat Cereri supplicat⁵ deaeque attonitae (etiamtum ignarae) a Dite raptam Proserpinam apud inferos a se visam esse indicat⁶ hac usa consolatione: *illa quidem tristis neque adhuc interrita vultu, Sed regina tamen, sed opaci maxima mundi, Sed tamen inferni pol-*
¹⁰ *lens matrona tyranni*⁷.

In hymno Homérico⁸ Juppiter perterritus Cereris ultione Iridem mittit, quae in Olympum eam arcessat. cui imperio cum Ceres non obtemperet, Juppiter omnes deos allegat, qui ἀμοιβηδὶς κλοντες Κίκλησκον καὶ πολλὰ δίδον περικαλλέα δῶρα⁹,
¹⁵ neque tamen quidquam efficiunt. Ceres enim negat prius in Olympum se esse redituram frugesve detentas soluturam, quam filiam suis oculis conspexerit¹⁰. multo vero felicius apud Euripidem¹¹ res evenit: Juppiter Gratias et Musas cum Venere ad placandam deam iubet adire, quae choreis et cantu tibiarum sonituque tympanorum adeo eam delectant, ut maerore omnino deposito¹² renideat ipsaque tibia canere paret. filiae igitur recipiendae mater hic non amplius meminit. (de Parcis legatis v. supra p. 35, 8.)

Diversa via Ovidio duce (vel eo quem hic sequitur auctorem¹³) fabula tendit ad exitum: Ipsa Ceres curru¹⁴ ad Jovem profecta misericordiam eius et auxilium implorat, ut filia non digna praedone marito sibi reddatur¹⁵. Juppiter hanc lenit factumque excusat amore, haud enim indignum esse generum Jovis fratrem Jovi dignitate parem¹⁶. primo igitur ei suadet, ut
²⁰ papavera comedat. quo facto in soporem soluta orbitatis obliviscitur. expergefacta autem cum denuo Jovi instet¹⁷, is

¹) Eur. l. l. ²) Hom. 310. 351. Eur. l. l. supra p. 31, 26. 35, 5. 64, 14.

³) Hom. 311. 353. Eur. l. l. ⁴) [Lact.] Narr. fab. V, 8. copiosius Ov. M. V, 494 sq. 572 sq. Forbiger, Geogr. ant. III p. 787 n. 79. ⁵) Ov. M. V, 487 sq. cf. supra p. 9, 12. ⁶) Ov. M. V, 504 sq. Narr. l. l. Boc. VIII, 4 p. 202. XI, 6 p. 273. Natal. III, 16 p. 250. (Ibyc? cf. Foerster p. 66). hanc fortasse raptoris indicem significant Serv. ad Georg. I, 39. Lact. ad Stat. Theb. III, 511. Myth. Vat. I, 7. II, 100 (tandem aliquando eam esse apud inferos comperit), qui scriptores hoc loco Ovidium auctorem sequi videntur. Cf. Additam. 25. ⁷) Ov. M. V, 506 sq. cf. Additam. 9.

⁸) v. 314 sq. ⁹) is qui sequitur versus (328) Τιμάς θ', ἅς κεν ἔλοιτο μετ' ἀθανάτοισι θεοῖσιν perperam hic videtur esse insertus. cf. Buecheler ad h. l. Flander de interpol. p. 13. ¹⁰) cf. v. 338. 349. ¹¹) Hel. 1339—1352. ¹²) cf. Additam. 37. ¹³) Callim. (Foerster p. 75 sq.) et Nicand. (F. p. 84 sq.) ¹⁴) Ov. M. V, 511. ¹⁵) copiose Ov. F. IV, 585 sq. M. l. l. brevius: Serv. et Prob. ad Georg. I, 39. Lact. ad Stat. Theb. III, 511. Narr. fab. V, 8. Schol. Bern. ad Lucan. VI, 740. Myth. Vat. I, 7. II, 100. Bocat. VIII, 4 p. 202. Natal. III, 16 p. 250. fortasse hae sunt ἰκετηρίαὶ Διός: Clem. Al. Pr. II p. 13, 26 Pott. = Euseb. Pr. ev. II, 3, 16, quamquam Arnob. V, 35 ad alteram fabulam eas refert. ¹⁶) Ov. F. et M. II, 11. Cf. Additam. 9. ¹⁷) sic hoc loco

facere non potest quin precibus obsequatur. *Repetet Proserpina caelum*, inquit, *Lege tamen certa, si nullos contigit illic Ore cibos¹: nam sic Parcarum foedere cautum est².*

Ex hymno Homérico, unde Ceres similem filiae recuperandae condicionem resciverit, non apparet. Juppiter enim³, cum dea in Olympum redire recuset, Mercurium ad inferos mittit, qui Plutoni persuadeat, ut Proserpinam dimittat⁴. quo nuntio accepto dominus inferorum uxori etiamtum desiderio matris oppressae diisque infestae⁵ ut ad matrem redeat permittit, tantum autem abest ut de iure suo matrimonii decedat,¹⁰ ut haud indignum se fore maritum praedicet, quippe qui ipsius frater sit Jovis⁶, summisque honoribus coniugem suam ornatum iri polliceatur. simul autem veritus ne dimissa semper apud matrem degere cupiat, secto in duas partes mali Punici grano unam partem ut comedat invitam clam Mercurio cogit¹⁵ Proserpinam⁷ (*is ut ne a comedendo grano dehortetur insciam, quam illud vim habiturum sit*). quo facto Mercurius cum Proserpina curru aureo duobus equis immortalibus iuncto avehitur longoque itinere per aera facto, in quo οὐδὲ θάλασσα οὐδ' ἰδὼρ ποταμῶν οὐτ' ἄγρια ποιήεντα Ἰππων ἀθανάτων οὐτ' ἄκριες ἔσχεθον ὁρμήν, ad templum Eleusinium perveniunt, ubi summo cum gaudio filia a matre recipitur. sollicita deinde Ceres sciscitatur, num quid illa apud inferos gustaverit, quod si fecerit, fieri non posse ut omnino luci reddatur, sed futurum esse ut binas anni partes cum matre, singulas cum marito²⁵ degat⁸. cui Proserpina enarrat, quomodo nuper a Plutone rapta et proxime grano dato obstricta sit. neque vero hac re nimium de gaudio reditus deminuitur. Τῇσιν δ' ἐγγύθεν ἦλθ' Ἐκάτη λιπαροκρήδεμνος · Πολλὰ δ' ἄρ' ἀμφαγάπησε κόρην Δημήτερος ἀνιήν. Ἐκ τοῦ οἱ πρόπολος καὶ ὁπῶν ἐπλεῖ ἀνάσσα⁹.³⁰

Bocat. l. l. fortasse eidem tempori papavera gustata assignant Serv. et Schol. Bern. ad Georg. I, 78 (tempore non significato) et Myth. Vat. III, 7, 1 (*Ceres dum filiam quaerit* e. q. s.) Cf. *Additam.* 48. ¹) v. scriptores p. 54 n. 15 collectos excepto Clemente cum Eusebio. ²) Ov. M. V, 532. cf. supra p. 9, 10. 35, 8. 58, 8. ³) Hom. 334 sq. cf. supra p. 54, 15. ⁴) Hoc mandatum exsequentem Mercurium videmus in imaginibus ap. Foersterum: §. 36, 12 p. 144. 27 p. 155 sq. §. 37, 28 p. 163. §. 39, 44 p. 194. 45 p. 196. (§. 41, 1 p. 213. 2 p. 215. 3 p. 216. 4 p. 217.) §. 42 p. 220. cf. §. 38, 39 p. 185. §. 39, 52 p. 201. ⁵) Hom. 344 sq. 361 sq. cf. 370 sq. 411. ⁶) cf. *Additam.* 9. ⁷) Hom. 371 sq. 411 sq. (v. Frank. ad v. 372. cf. infra p. 56, 11). hanc ob causam malis Punicis et mystae Eleusini abstinere iuebantur (Porphyr. de abst. IV, 16) et Arcades in sacrificiis uti vetabantur (Paus. VIII, 37, 7). cf. Artemidor. Oneirocr. 1, 73: *ροῖαι δουλείας καὶ ὑποταγῆς εἰσι σημαντικαὶ διὰ τὸν ἐν Ἐλευσίνι λόγον.* de malo Punico matrimonii symbolo cf. Preller, Dem. p. 116 et Myth.² I p. 621. in imaginibus quoque mala Punica occurrunt ap. Foerst. §. 40, 53 p. 203. §. 43, 1 p. 224. §. 46 p. 254, praecipue §. 44, 2 p. 234, ubi Plutoni iuvenis quidam malum Punicum porrigit. ⁸) Eandem condicionem apud Apollodorum I, 5, 3 Juppiter Cereri concedit, et Orpheum quoque hac partitione usum esse verisimile est. cf. Foerster p. 46 c. n. 1. ⁹) Hom. 438 sq. cf. Schol. ad. Theocr. II, 11: *Ἐκάτη Περσεφόνης*

post haec¹ Juppiter Rheam (Cereris matrem) allegat, quae Cererem revocet in Olympum. ὑπέδεκτο δὲ τιμὰς Δωσέμεν, ἃς κεν ἔλοιτο μετ' ἀθανάτοισι θεοῖσι. Νεῦσε δὲ οἱ κόρην ἔτεος περιτελλομένοιο τὴν τριτάτην μὲν μοῖραν ὑπὸ ζῶφον ἡρώοντα, 5 Τὰς δὲ δῖω παρὰ μητρὶ καὶ ἄλλοις ἀθανάτοισιν. repetit gratiam, ut desinat Jovi irasci frugesque denuo hominibus edat. cui voluntati Cererem obsequi infra videbimus.

Ad hanc narrationem proxime accedit Apollodorus², quamquam Mercurii legati nomen omittit: Διὸς δὲ Πλούτωνι τὴν 10 Κόρην ἀναπέμψαι κελεύσαντος ὁ Πλούτων, ἵνα μὴ πολὺν χρόνον παρὰ τῇ μητρὶ καταμείνῃ, ῥοιᾶς ἔδωκεν αὐτῇ φαγεῖν κόκκον, ἣ δὲ οὐ προειδομένη τὸ συμβησόμενον καταράλυσεν αὐτόν. in iis autem quae sequuntur narrandis alium auctorem sequitur³, cum Ascalaphum⁴ proditorem inducat Cereremque ipsam ad 15 inferos descendantem facere videatur⁵. Mercurius apud Ovidium⁶ quoque *Tartara iussus adit sumptis caducifer alis, Speque reddit citius visaque certa refert* (i. e. quae ipse viderat⁷). *'Rapta tribus', dixit, 'solvit ieiunia granis Punica quae lento cortice poma tegunt'*. ceteri vero omnes scriptores Cererem ipsam ad 20 filiam reducendam ad inferos descendisse aut dilucidis verbis narrant⁸ aut silentio ponunt⁹. (de Hecate legata v. infra p. 58, 18). apud Orpheum, priusquam ipsa iter paret, Corybantes sicut totum per orbem¹⁰ ita ad inferos quoque mittere videtur ad filiam quaerendam, unde ad lucem non redeunt¹¹.

25 Sed ne ipsam quidem cum filia recepta reverti *fata sinunt, quoniam ieiunia virgo Solverat*¹² et, *cultis dum simplex errat in hortis*¹³,

τροφός (cf. supra p. 8, 7 et 14). De Hecate cf. *Additam*. 5. ¹) Hom. 441—469. ²) I, 5, 3. cf. p. 55 n. 8. ³) Foerster p. 59. ⁴) cf. supra p. 38, 21 et infra p. 57, 8. ⁵) cf. infra p. 56, 20 c. n. 9. ⁶) F. IV, 605 sq. ⁷) cf. supra p. 55, 15, infra p. 57, 8. ⁸) Orph. h. XLII (40), 5. Hyg. f. 251. Verg. Georg. I, 40. Ov. M. V, 533 (*At Cereri certum est educere natam*). [Lact.] Narr. fab. V, 8. ad Stat. Theb. III, 511. Serv. ad Georg. I, 38 (not. Lion). Prob. ad Georg. I, 39. (Schol. Bern. ad Lucan. VI, 740 et Schol. ad VI, 742). Bocat. VIII, 4 p. 202. Natal. III, 16 p. 250. apud Clem. Al. Pr. II, 17 p. 14 (= Eus. Pr. ev. II, 3, 22) cum Foersterio p. 43 n. 4 legendum iudico τὰς ὕς τὰς Εὐβουλέως τὰς συγκαταπο- 30 θείσας τοῖν θεοῖν (codd: ταῖν θεαῖν). Euhemeristae quid finxerint v. p. 58, 4. ⁹) cf. Ascalaphum a Cerere mutatum p. 57, 13 et Cererem a filia repudiatam p. 57, 20 sq. ¹⁰) Orph. h. XXXIX (38), 4: ἐρημό-πλανον Κορύβαντα. cf. supra. p. 8, 22. ¹¹) *Ομήρου ἐπιμερισμ.* ap. Cramer. Anecd. Oxon. I p. 255. Etym. Gud. et M. s. v. Κορύβαντες· οἱ καταβάντες τὴν Κόρην ἀναγαγεῖν καὶ μὴ ἀναστρέψαντες. cf. Orph. h. XXXVIII, 2: Κούρητες οὐράνιοι χθόνιοι τε. Foerster p. 45 c. n. 4. ¹²) Ov. M. V, 534 sq. ¹³) Ov. l. l. quo auctore utitur Bocat. III, 13 p. 56 et Cererem 4 p. 202 (*ex viridario*). Prob. ad Verg. Georg. I, 39 (*in horto Ditis*). Serv. ad Aen. IV, 462 et Lact. ad Stat. Theb. III, 511 (*e pomario Ditis*). De hortis pratis floribus lucis infernis v. Od. x, 509 sq. Aristoph. Ran. 156. Lycophr. 698 c. Schol. Claud. II, 287 sq. Aristodic. in Anthol. gr. VIII, 189 Jac. et ap. Suid. s. v. Κλύμενος. Eudoc. s. v. Ἀχέρων p. 83. cf. imag. ap. Foerster. § 44, 8 p. 245.

(ut desiderium matris amitteret¹⁾) *Poeniceum curva decerpserat arbore pomum² Gluptaque callenti septem de cortice grana Presse-* rat ore suo. de numero autem granorum mali Punici magna inter scriptores est dissensio: apud Homerum enim³ unum granum dimidiatum comedentem vidimus Proserpinam, alii unum⁵ granum⁴ vel tria⁵ septem⁶ novem⁷ grana eam comedisse produnt, alii numerum incertum relinquunt⁸, alii *malum⁹* vel *mala¹⁰* eam sumpsisse narrant¹¹. quod solus¹² vidit Ascalaphus, Acherontis et Orphnes¹³ vel Acherontis et Gorgyrae¹⁴ vel Stygis¹⁵ filius. iudicio igitur facto¹⁶, cum in eo fuisset, ut matrem filia¹⁰ sequeretur¹⁷, is ad iudicium primus descendit¹⁸ Proserpinamque accusavit¹⁹. quare cum filiae ad superos remeare non liceret²⁰, secundum Apollodorum¹⁴ Ascalapho *Ἀσκάλαφον ἐν Αἰδου βαρεῖαν ἐπέθρηκε πέτρᾳ*, quod saxum postea Hercules ab eo devolvit²¹. apud alios autem scriptores aut a Cerere²² aut a Proserpina²³ 15 capite *Phlegethontide lympa* sparso²⁴ Ascalaphus mutatur *Foe-* *daque fit volucris, venturi nuntia luctus, Ignavus bubo, dirum mortalibus omen²⁵*. neque vero desunt, qui illi cibo hanc vim tribuere videantur, quod efficiat, ut Proserpina desiderio matris amisso maritum adamet²⁶. itaque *caelum matremque per-* 20

¹⁾ Schol. ad Lucan. VI, 740. ²⁾ Ov. l. l. fortasse haec est illa, quam Pluto virgini raptae promiserat, *arbor praedives . . . Fulgentes viridi ramos curvata metallo* (Claud. l. l.). ³⁾ cf. supra p. 55, 14. ⁴⁾ [Lact.] Narr. fab. V, 8. ⁵⁾ supra p. 56, 18. Prob. Lact. ad Theb. II, 11. Bocat. III, 13 p. 56. VIII, 4 p. 202. XI, 6 p. 273. Natal. III, 16 p. 250. ⁶⁾ supra p. 57, 2. ⁷⁾ Natal. l. l. ⁸⁾ Serv. ad Georg. I, 39. Myth. Vat. I, 7, II, 100. Schol. Bern. ad Lucan. VI, 740. Lucan. ipse: *dapes*. ⁹⁾ Serv. ad Aen. IV, 462. ¹⁰⁾ Schol. ad Lucan. l. l. ¹¹⁾ Simile aliquid in Orphico quoque carmine narratum fuisse probat Foerster p. 45. ¹²⁾ Ov. M. V, 538 sq. cf. supra p. 55, 15, 56, 17. ¹³⁾ Ov. Narr. fab. Prob. II, 11. Bocat. III, 13 p. 56: *Acherontis et Ornae*. Serv. ad Aen. IV, 462: *Acherontis*. De Melanippide v. Foerster p. 50. ¹⁴⁾ Apollod. I, 5, 3. ¹⁵⁾ Serv. l. l. et ad Georg. I, 39. Myth. Vat. I, 7, II, 100. Schol. Bern. ad Lucan. l. l. ¹⁶⁾ Narr. fab. l. l. hoc *iudicium* ortum videtur ex Apollodori verbis *καταμαρτυρήσαντος αὐτῆς Ἀσκάλαφον*. cf. Foerster p. 289. ¹⁷⁾ Lact. ad Stat. Theb. III, 511. ¹⁸⁾ Narr. fab. l. l. ¹⁹⁾ Apollod. Ov. Narr. f. Serv. (ad Aen. et ad G.) Prob. Lact. ad Th. Myth. Vat. I et II. Schol. Bern. ad Lucan. Bocat. III et VIII. Natal. II, 11. cf. Foerster p. 58 extr. et imaginem §. 37, 28 p. 161 sq. ²⁰⁾ Ov. Schol. Bern. ad Lucan. Natal. II, 11. Serv. ad G. I, 39. Myth. Vat. I, II. Narr. f. Prob. II, 11. Bocat. III, VIII, XI II, 11. cf. supra p. 55, 2, 55, 24. ²¹⁾ II, 5, 12, 6. cf. Foerster p. 55 n. 1: *Der später (§. 9) mitten in die Kerberosgeschichte eingeschobene Satz aber Ἀσκάλαφον μὲν οὖν Ἀημίτην ἐποίησεν ὥτον ist nichts als ein . . . Einschießel eines sciolus, welcher die der alexandrinischen Poesie entstammende Metamorphose des Ascalaphos in den Text des Apollodor hineinbringen wollte.* ²²⁾ Serv. ad Aen. Lact. ad Theb. II, 11. Myth. Vat. II, 100. Bocat. III, 13 p. 56. nomen deae mutantis omitunt [Lact.] Narr. f. et Prob. II, 11. cf. Foerster p. 86 n. 3. ²³⁾ Ov. Schol. Bern. ad Lucan. II, 11. ²⁴⁾ Ov. l. l. ²⁵⁾ de mutatione v. n. 22 et 23. de omine cf. Ov. Serv. ad Aen. Narr. f. II, 11. Plin. H. N. X, 34. Sen. Herc. Fur. 691. Isidor. orig. XII, 7. cf. Foerster p. 59 n. 3. ²⁶⁾ hinc Lucan. VI, 739 sq: *quae te Contineant, Hennaena, dapes, quo foedere maestum Regem noctis ames* (cf. Serv. ad Georg. I, 39), ubi Schol:

*osa Persephone*¹ *Sideribus tristes umbras et Tartara caelo Praeposuit Ditemque Jovi letumque saluti*² *camposque Elysios amoris matris*³, *nec accepta facultate*⁴ *eam voluit sequi*⁵. hinc Euhemeristarum manavit narratio: *Rex Molossorum Proserpinam rapuit*,⁶ *et Ceres hostia cum cantatoribus multis pulsavit nec veniebat ad eam filia prae loci amore*⁷. Lucanus⁷ versa ratione a Cerere filiam talia contagia passam repudiatam esse memorat. quae res utcumque se habet, Ceres filia non recepta licentia *Parcarum* ab inferis redit⁸. tum aut *Jove*⁹ aut *Proserpina*¹⁰ *admonente dicitur cibo papaveris orbitatis oblita*¹¹. apud Ovidium¹² vero nuntio Mercurii accepto Ceres Jovi '*Nec nobis caelum est habitabile*', dixit, '*Taenaria recipi me quoque valle iube*', *Et factura fuit. At medius fratrisque sui maestraeque sororis Juppiter ex aequo volentem dividit annum*¹³ sancitque, ut dimidium anni¹⁵ Proserpina cum matre, dimidium cum marito degat¹⁴. Tum demum vultumque Ceres animumque recepit¹⁵ *Imposuitque suae spicea sarta comae*¹⁶.

Illa de lege ut Plutonem certiozem faciat, Hecate, Jovis et Cereris altera filia, ad inferos mittitur¹⁷, quo nuntio accepto²⁰ ille quamvis invitus¹⁸ imperio obtemperat. Eleusine igitur Ceres Proserpinam recipit¹⁹ δι' Ἐλευσίνος ἀνερχομένην ἐξ Αἰδου λευκόπωλον²⁰, cui obviam eunt Ὠραι Περσεφόνης συμπαίκτορες, εὐτέ ἐ Μοῖραι Καὶ Χάριτες καλλίοισι χοροῖς πρὸς φῶς ἀνάγωσι,

turpem rem circumlocutione suppressit. cf. Foerster p. 61. Cf. supra p. 57, 1.

¹) Lucan. VI, 698 sq. cum Schol. ad 700: *superos contempsit et matrem Cererem.* ²) Colum. X, 272 sq. ³) Verg. Georg. I, 39 sq. Serv. ad h. l. Junil. ap. Schol. Bern. ad I, 38. ⁴) Junil. l. I. ad I, 39. ⁵) praeter scriptores n. 1—4 laudatos v. Verg. Aen. VI, 402. Prob. ad Georg. I, 39. Schol. ad Lucan. VI, 739. ⁶) Serv. ad G. I, 38 (n. Lion.) cf. Foerster p. 61 c. n. 1. ⁷) VI, 742 sq. ⁸) Hyg. f. 251. ⁹) Serv. ad G. I, 78 cod. R (Thilo Progr. Halle. 1866. p. 23). ¹⁰) Serv. ad G. I, 78 not. Lion. ¹¹) cf. *Additam.* 37. de papavere cf. *Additam.* 48. hoc tempore factum apparet e Serv. ad Georg. I, 78 l. 1: *cum iam Proserpinam raptam a Plutone de inferno recipere non potuisset.* ¹²) F. IV, 609 sq. cf. supra p. 56, 15. ¹³) Ov. M. V, 564 sq. ¹⁴) Hyg. f. 146. Ov. F. et M. II, II. [Lact.] Narr. fab. V, 8 (cf. V, 10) et ad Stat. Theb. VIII, 63. 64. Serv. et Prob. ad Georg. I, 39. Myth. Vat. I, 7. II, 100. III, 7, 2. Plut. de fac. in orbe lun. 27, 5. Bocat. VIII, 4 p. 202. XI, 6 p. 273. Natal. III, 16 p. 250. (Stat. Theb. VIII, 63 sq.) cf. Adonidem ap. Eudoc. s. v. *Δημήτηρ* p. 111. cf. supra p. 55, 25. ¹⁵) Ov. F. et M. II, II. ¹⁶) Ov. F. I, I. ¹⁷) Schol. ad Theocr. II, 12: *Τῇ Δήμητρει μυχθεῖς ὁ Ζεὺς τεκνοῖ Ἐκάτην, διαφέρουσιν ἰσχύϊ καὶ μεγέθει τῶν θεῶν. ἢν ὑπὸ γῆν πεμφθῇναι ὑπὸ πατρὸς πρὸς Περσεφόνης ἀναζήτησιν.* Natal. III, 15 p. 245: *Non defuerunt tamen, qui illam (Hecaten) natam e Jove et Cerere crediderunt, quae cum robore corporis et magnitudine excelleret, ad quaerendam Proserpinam missa est.* cf. infra p. 59, 6 sq. et Foerster p. 46. de Hecate v. *Additam.* 5. ¹⁸) Stat. Theb. VIII, 63 sq: *inusta eque ab Jove leges Protinus et sectum genitrix mihi computat annum.* ¹⁹) Aristid. Eleus. 257 et 259 (I p. 416 et 422 Ddf.) Himer. II, 5. Schol. ad Aristoph. Equ. 698. v. not. prox. De Claudiano cf. Foerster p. 94. *Nata reperta:* Ov. Am. III, 10, 45. multi philosophi hunc reditum leviter perstringunt. cf. Foerster p. 25 sq. ²⁰) Eudoc. s. v. *Δημήτηρ* p. 110.

*Ζηνὶ χαρίζομεναι καὶ μητέρι καρποδοτεῖν*¹. adscendentem Proserpinam videmus in nummis², ubi cruribus tenus ex humo exstans ficta est. quibus nummis similis est gemma quaedam³, qua Mercurius Proserpinae adscendenti manum porrigens exhibetur. copiosior est imago quaedam in vase picta⁴: Proserpinam adscendentem Mercurius sinistra adiuvat, Hecate⁵ duabus facibus iis praelucet, Ceres filiam exspectat. copiosissime autem Orphica narratio imagine sarcophagi cuiusdam⁶ exposita atque illustrata est: Bigas adscendentes Hecate duce regit Proserpina, ad quam salutandam *Attica* dea humi iacens dextram porrigit. excipiunt reversam Venus et Mercurius cum Horis duabus, ut ad matrem fratremque Jacchum eam adducant. ex his imaginibus apparet in Orphico carmine Mercurium et Hecaten Proserpinae reducendae adfuisse⁷. quem reditum diebus festis verno tempore maxima cum laetitia celebratum esse inter omnes constat⁸.

Tunc demum, filia recepta, Ceres denuo *καρπὸν ἀνῆκεν ἀρουράων ἐριβώλων, Πᾶσα δὲ φύλλοισιν τε καὶ ἄνθεσιν εὐρέϊα χθών ἔβρισεν*⁹. in hoc igitur antiquissimo fabulae genere, ubi Ceres sterilitatis auctor exsistit¹⁰, agricultura ususque frumenti in rebus ante Proserpinae raptum iam pridem ad omnes populos pervulgatis posita sunt. Siculorum vero erat opinio in sua terra Cererem ultima antiquitate agriculturam invenisse seque primos iam tum hanc artem docuisse, multo autem postea, cum filiam diu quaesitam in *Attica* reperisset, cum Atheniensibus usum frumenti communicasse¹¹. verum hanc opinionem cum alii multi populi velut Aegyptii et Cretenses¹² tum ipsi Athenienses acriter impugnabant, cum se primos omni-

Tzetz. ad Hes. Opp. 32 p. 52 Gaisf. Proserpina *λευκίππος* vocatur a Pind. Ol. VI, 160 (cf. Eustath. ad Od. ζ, 265 p. 1562), ubi Schol. rec: *διότι λευκῇ ἄρματι ἐποχομένην εὐρέθη ὑπὸ τῆς μητρός κτλ.* cf. supra p. 55, 18 et infra p. 66, 2. adscensum Syracusis factum esse, id quod Foersterus p. 64 suspicatur, e Pindari versibus non elucet. diebus festis Cereris calathum albi equi vehebant: Callim. h. in Cer. 121.

¹) Orph. h. XLIII (42), 7 sq. cf. XXIX (28), 9: *Ὁρῶν συμπαικτεῖρα (Περσεφόνη)*. Foerster p. 46 c. n. 5. p. 100. et Annali dell' Inst. 1873 p. 82. ²) Foerster §. 50 p. 262 sq. ³) ibid. p. 263. ⁴) ibid. §. 49 p. 259 sq. ⁵) cf. ea quae de Catagusa s. de Hecate *Κοραγοῦσα* disseruit Foerster §. 25 p. 105. ⁶) ibid. §. 51 p. 265 sq. ⁷) ibid. p. 48. ⁸) *Προχαριστήρια* v. Foerster p. 273 sq. (cf. p. 19 sq.)

στήρια Phot. Lex. s. v. de Eleusiniis cf. Apul. Met. VI, 2. Euseb. Pr. ev. III, 13, 4. *Ludi Cereales*: Fest. s. v. *Graeca sacra* p. 97. M. cf. Preller, Myth.² p. 598 n. 2. ⁹) Hom. 471 sq. cf. 453 sq. Ov. F. IV, 616 sq. ¹⁰) cf. supra p. 53, 17. ¹¹) Cic. in Verr. IV, 48, 106. 49, 108. Diod. V, 2, 4. 69. Solin. V, 14. Lact. Inst. div. II, 4, 28. cf. Joann. Lyd. de mens. IV, 85. [Aristot.] Mir. ausc. 82 (83). hoc modo, nisi forte dormitat bonus Ovidius, explicandum videtur, qui fiat ut eadem Ceres, quae errabunda *arva colentem* (F. IV, 487) offendit, de Triptolemo vaticinatur (v. 559 sq.): *primus arabit Et seret et culta praemia tollet humo.* ¹²) cf. Diod. I, 17

um hominum a Cerere agriculturam didicisse dicerent. sed haec alia quaestio: hoc loco videamus, quemadmodum in nostra fabula enarranda de agricultura inventa consentiant scriptores¹.

Gratiam ut referat aut pro hospitio a Triptolemi patre⁵ Celeo² vel ab avo Raro³ praebito aut pro indicio raptoris per Eubuleum et Triptoleum⁴ vel per Celeum et Triptoleum⁵ vel per Triptoleum solum⁶ accepto aut pro utroque Celei beneficio⁷, aut ut fratrem Triptolemi combustum munere insigni compenset⁸, aut ut Triptolemo alumno suo aeternum tribuat honorem⁹, Ceres hos Eleusinos agriculturam docet¹⁰. qua de re ubi agunt scriptores, plerique universe de genere

sq. V, 68 sq. longum enim est omnia testimonia coacervare. ¹) cf. Preller, Dem. p. 286 sq. ²) Junil. ap. Schol. Bern. et Serv. ad Georg. I, 163. Myth. Vat. I, 8. Nonn. XIX, 80 sq. XLVII, 103 sq. Schol. ad Aristid. Pan. 105, 11 cod. D. (III p. 53 Ddf.) cf. Schol. Bern. ad Verg. Georg. I, 19. Diod. V, 4. Isocr. Paneg. 6, 28 sq. Firmic. 7, 5. ³) Suid. s. v. *Ραριάς*. Serv. ad Georg. I, 19: *propter humanitatem patris Icarī* cf. supra p. 41, 15. ⁴) Orph. ap. Paus. I, 14, (2) 3. ⁵) Schol. ad Aristid. Pan. 105, 11. Nonn. ad Greg. XXXIX, 2 (II p. 1066 Migne). Eudoc. s. v. *Περσεφόνη* p. 336 cf. Himer. II, 5. ⁶) Claud. III, 51 sq. coll. I, 12 et III, 22 sq. Nonn. ad Greg. inv. I, 67 (II p. 1020 M. = Westerm. *Μνθ*. p. 367). Eudoc. s. v. *γεωργία* p. 96, s. v. *Τριπτόλεμος* p. 397, s. v. *Δημήτηρ* p. 109. Tzetz. ad Hes. Opp. 32 p. 51 G. ⁷) Schol. ad Aristoph. Equ. 698 (cf. ad 700). ⁸) Apollod. I, 5, 2. cf. supra p. 51, 6. ⁹) Ov. F. IV, 559. Hyg. f. 147. 277. P. A. II, 14. Serv. ad Georg. I, 19 (cf. ad I, 163). Myth. Vat. II, 97 (cf. I, 8). Lact. ad Stat. Theb. II, 382. XII, 628. Schol. ad Nic. Ther. 484 (et ap. Natal. V, 14 p. 516, ubi perperam Celeus alumnus). Bocat. VIII, 4 p. 202, quamquam apud auctorem eius Ovidium causam beneficii desideramus). ¹⁰) *Rarum et Celeum et Triptoleum*: Schol. ad Aristid. Pan. 91, 4 (III p. 5 Ddf: *ὁ γὰρ μῦθος αὐτοῦς, sc. τοὺς Ἀθηναίους, πρώτους λέγει παρὰ θεῶν δεξαμένους τὰ σπέρματα δι' Αἰδου καὶ Κελεῦ καὶ διὰ Τριπτολέμου τοῖς ἄλλοις μεταδοῖναι*. emendavit Ruhnken. ad h. in Cer. 450). *Celeum* solum: Junil. ap. Schol. Bern. ad Verg. Georg. I, 163. Schol. ad Aristoph. Equ. 698. *Celeum et Triptoleum*: Nonn. XIX, 80 sq. XXVII, 285. XLVII, 49 sq. 103. XIII, 190 sq. Eunap. Vit. Prohaer. p. 492 Boiss. Schol. ad Aristid. Pan. 105, 11 et cod. D. ad h. l. coll. 105, 12 p. 54. Serv. ad Georg. I, 163. Myth. Vat. I, 8. adde p. 62, 7 c. n. 3. cf. imag. ap. Foerster §. 37, 33 p. 172. *Eubuleum et Triptoleum*: Orph. ap. Paus. I, 14, (2) 3. cf. imag. ap. Foerster. §. 37, 35 p. 176. *Triptoleum* solum: Callim. h. in Cer. 20 sq. et Schol. ad 22. Schol. ad Nic. Ther. 484. Ov. F. IV, 559. Lact. ad Stat. Theb. XII, 628. Philarg. ad Verg. Georg. I, 165. adde p. 62, 7 c. n. 2. cf. Marm. Par. 12 (23) sq. ap. Müller, fr. hist. I p. 544. Paus. I, 14, 2 (coll. I, 38, 6). Lucian. de salt. 40. Clem. Al. Strom. I p. 381 Potter. Tattian. or. ad Gr. 39. Maxim. Tyr. XIII p. 133. Macedon. in Anthol. gr. XI, 59 (Vol. II p. 337 Jac.) Arsen. V, 9. X, 76 (C. Paroem. II p. 301, 60 c. c. n. Leutschii). Justin. II, 6. Myth. Vat. III, 7, 1. Nonnunquam brevis *Eleusinii* sive *Athenienses* significantur: Cic. in Verr. IV, 49, 108. Diod. I, 29. V, 69. Schol. ad Aristid. Pan. 105, 18 p. 55 (et isdem verbis ad 196). Arnob. V, 39. adde p. 62 n. 2. cf. Aristot. ap. Diog. Laert. V, 1, 11. Etym. Gud. et M. s. v. *Ἐλευσίς*. Minuc. Fel. 21, 2. Saeptius commemoratur *ῥίστη* (velut. Clem. Al. Pr. II p. 18 P. = Eus. Pr. ev. II, 3, 35. Arnob. V, 26. adde imagines ap. Paus. VIII, 25, 7. 37, 4. Foerster p.

frumenti tunc primum hominibus donati loquuntur. qui autem diligentiae student, aut triticum¹ aut hordeum² aut utrumque³ vocant aut legumina insuper addunt⁴. sane non solum (arandi et) serendi rationem mortalibus tradidit Ceres, cum inutilis fore videretur illa scientia, nisi quo pacto frumentum caederetur et excuteretur et a paleis secerneretur et frangeretur didicissent ad panem conficiendum⁵. eodem consilio aut Ceres Celeo vasa de vimine facta, ut qualos corbes et cetera monstravit⁶, aut suo ingenio Celeus propter usum serendi, quem a Cerere Triptolemus filius eius acceperat, excogitavit canistra cistas et his similia⁷.¹⁰ Triptolemus autem ipse aratrum invenisse dicitur⁸, id quod alii Osiridi vel Buzugi tribuunt⁹. quo facto Eleusinii τὸ πεδίον τὸ Ῥάριον σπαρῆναι πρῶτον λέγουσι καὶ πρῶτον ἀν-
ξῆσαι καρπούς¹⁰ καὶ διὰ τοῦτο οὐλαῖς ἐξ αὐτοῦ χρῆσθαι σφισι καὶ ποιῆσθαι πέμματα ἐς τὰς θυσίας καθέστηκεν. ἐνταῦθα¹⁵ ἄλλως καλουμένη Τριπτολέμου καὶ βωμὸς δέικνται¹¹. praeterea diebus festis Athenienses memoriam beneficii accepti servare studebant: προηροσία γὰρ θυσία ἦν ἐπὶ τῇ πρώτῃ ἀρόσει τῆς γῆς γενομένη, ἣν Ἀθηναῖοι τότε ἔθυσαν, ὅτε παρὰ Δήμη-
τρος τὸν σῖτον ἔλαβον. ἀγῶνας δὲ λέγει (ὁ Ἀριστείδης) τὰ²⁰ Ἐλευσίνια εἰς τὴν Δήμητραν τελούμενα, ἐν οἷς ὁ νικῶν ἀστάχνας ἐλάμβανεν. εἰς ἀμοιβὴν γὰρ τοῦ σίτου τὴν ἐορτὴν ἐποίησαν¹².

147. 151. 184) sive σιπύα Δημητριακή: Hesych. s. v. σίφρον. Poll. On. X, 162: σιπύα ἐξ ἧς Δήμητρε προῖκόμυζε τὰς τροφάς. ¹) sic non unus Tatianus (or. ad Gr. 9), ut opinatur Osann, ad Cornut. 28 p. 341, sed item Apollod. I, 5, 2. Diod. V, 4. Himer. XXV, 3 (Phot. bibl. p. 374 a Bkk.) Arnob. V, 39. Euseb. Arm. N. 611 p. 287 Mai (Philoch. fr. 28 Müller fr. hist. I p. 388. cf. Aristot. ap. Diog. Laert. V, 1, 11. Firm. 7, 5. ²) Cornut. 28. Eudoc. s. v. Δήμητρε p. 111. ³) σῖτον καὶ κριθήν: Nonn. ad Greg. inv. I, 67 (v. p. 60 n. 6). Eudoc. s. v. γεωργία p. 96 et s. v. Τριπτόλεμος p. 397. cf. Plat. Menex. p. 237 extr. ⁴) τὰ σπέρματα, οἷον σῖτον κριθήν καὶ ὄσπριον . . . πάντας τοὺς σπερματικούς καρπούς: Nonn. ad Greg. XXXIX, 2 (v. p. 60 n. 5). Eudoc. s. v. Περσεφόνη p. 336. ⁵) Natal. V, 14 p. 519 teste citato Callimacho (h. in Cer. 20 sq.) Schol. ad Theocr. VII, 155. longum est omnia testimonia coacervare. proverbium erat Ἦν μὴ καθάρης καλέσης, οὐ μὴ φάγῃς · ἐπὶ τῶν σὶν μόχθῳ τὴν ἀναγκαίαν πορίζομένων τροφῇν · εἶπε δὲ Δήμητρα πρὸς Τριπτόλεμον: Diogenian. V, 17 (Corp. Paroem. I p. 254). Apostol. VIII, 58 coll. 56 et Arsen. XXVIII, 77 (C. P. II p. 447). ⁶) Serv. ad Georg. I, 165. cf. Verg. h. l.: Virgea praeterea Celei visisque supellex et Schol. Bern. ad h. l. ⁷) Philarg. ad Georg. I, 165. ⁸) Serv. Prob. Schol. Bern. ad Verg. Georg. I, 19 (cf. Verg. ips.) Serv. et Schol. Bern. ad G. I, 147. Myth. Vat. III, 7, 1. Arnob. I, 38. ⁹) de Osiride v. ibid. de Buzyge v. Preller, Dem. p. 289 sq. ¹⁰) Paus. I, 38, 6. Natal. V, 14 p. 519. Marm. Par. 13 (24) Müller fr. hist. I p. 544. cf. Hom. 453 sq. Steph. Byz. s. v. Ῥάριον πεδίου ἐν Ἐλευσίνι. Ῥαριάς · ἡ Δήμητρε. primas fruges a Triptolemo Eleusine satas esse per se liquet. cf. supra p. 51 n. 9. ¹¹) Paus. l. l. ¹²) Schol. ad Aristid. Pan. 105, 18 (III p. 55 Ddf.) cf. Foerster p. 22 sq.

oeterum Triptolemus, cum sevisset et sus, quod severat, effodisset, suum comprehendit et duxit ad aram Cereris et frugibus super caput eius positus eidem Cereri immolavit. inde primum inventum est super hostias molam salsam imponere¹.

- ⁵ Verum non Athenienses solos Ceres illis frugibus beatos esse voluit, sed* ut omnes nationes huius beneficii participes fierent, suo curru Triptoleмум aut solum² aut cum Celeo patre³ per totum orbem circumvehi partimque rudi data semina iussit *Spargere humo, partim post tempora longa recultae*⁴. itaque
- ¹⁰ Triptolemus primam in Peloponnesum profectus⁵ prima in urbe Aroa, cui postea nomen erat Πατραί, aravit sementemque fecit⁶. ab eo igitur Eumelus αὐτόχθων τὸν τε καρπὸν λαμβάνει τὸν ἡμερον καὶ οἰκίσαι διδάχθεις πόλιν Ἀρόαν ὠνόμασεν ἐπὶ τῇ ἐργασίᾳ τῆς γῆς. ὥς δὲ πρὸς ὕπνον ἐτρέπετο ὁ Τριπτόλεμος,
- ¹⁵ ἐνταῦθα Ἀνθειαν παῖδα Εὐμήλου τοὺς δράκοντάς φασιν ὑπὸ τοῦ Τριπτόλεμον τὸ ἄρμα ζεύξαντα ἐθελῆσαι καὶ αὐτὸν σπείραι. καὶ τὸν μὲν ἐπιλαμβάνει τὸ χρεὼν ἐκπεσόντα τοῦ ἄρματος, Τριπτόλεμος δὲ καὶ Εὐμήλος Ἀνθειαν πόλιν οἰκίζουσιν ἐν κοινῇ τοῦ Εὐμήλου παιδὸς ἐπώνυμον⁷. item Arcas frumentum a
- ²⁰ Triptolemo acceptum popularibus suis tradidit⁸, quam ob causam Ἀρκάδια instituta sunt. ταύτην γὰρ τὴν θυσίαν συνε-

¹) Hyg. f. 277. adde: *porca quae obest frugibus, Cereri immolatur*: Serv. ad Aen. III, 118. Serv. et Schol. Bern. ad Georg. II, 380. Myth. Vat. II, 61. III, 6, 26. Schol. ad Aristoph. Acharn. 44. de his hostiis v. praeterea Varro R. R. III, 1, 5. Ov. F. IV, 414. Cornut. 28. Schol. ad Aristoph. Ach. 747. 764. ad Pac. 374. Eudoc. s. v. *Δημήτηρ* p. 112. O. Müller, Eleusinien §. 33. cf. supra p. 21, 24. 30, 17. ²) Soph. Tript. fr. 536 sq. Nauck. et ap. Dion. Hal. Ant. I, 12. Plat. Leg. VI p. 782 B. Apollod. I, 5, 2. Arrian. Epictet. diss. I, 4, 30. Himer. XXV, 3 (Phot. bibl. p. 374 a. Bkk.) Cornut. 28. Diod. V, 68. Amm. Marc. XXII, 2, 3. Flor. in Mus. Rhen. N. F. I p. 305 (Vergil. orat. an poet. ed. Halm. p. 107, 25). Nonn. XIII, 190 sq. XIX, 80 sq. Claud. III, 51 sq. coll. I, 12. Prob. et Schol. Bern. ad Verg. Georg. I, 19. Serv. ad Georg. I, 163. Myth. Vat. I, 8. II, 97. Greg. Naz. V, 31 (I p. 704 Migne) et XXXIX, 4 (II p. 337 M.) Schol. ad Aristid. Pan. 105, 11 (p. 53) et 105, 12 cod. D. (p. 54 Ddf.) Suid. s. v. *Παριάς*. Eudoc. s. v. *Δημήτηρ* p. 109. 111. Tzetz. ad Hes. Opp. 32 p. 51 G. Natal. V, 14 p. 516. adde p. 62, 10 sq. cf. imagg. ap. Foerst. §. 36, 17 p. 151. §. 51 p. 266. ab *Atheniensibus* Triptoleмум missum significant Aristid. Pan. I p. 167 Ddf. et Schol. ad 91, 4 (p. 5 D.), Athenienses ipsos beneficos: Plat. Menex. p. 237 extr. sq. Isocr. Paneg. 6, 28 sq. Demetr. Phalereus ap. Rutil. Lup. II, 16. Aristid. Pan. p. 150. 319. Eleus. p. 416 sq. Ddf. Himer. II, 5. Diod. V, 4. XIII, 26. Agatharch. de mar. rubr. p. 19 Huds. Justin. II, 6. cf. Preller, Dem. 295 sq. ³) Schol. ad Aristid. Pan. 91, 4 (III p. 3 Ddf.) Nonn. ad Greg. inv. I, 67 (II p. 1020 M. = Westerm. Mvθ. p. 367) et I, 68 et ad Greg. XXXIX, 2 (II p. 1066). Eudoc. s. v. *γεωργία* p. 96. *Περσεφόνη* p. 336. *Τριπτόλεμος* p. 397. Celeum solum commemorat Schol. ad Aristoph. Equ. 698. ⁴) Ov. M. V, 646 sq. ⁵) Xen. Hell. VI, 3, 6. ⁶) Epigramm. vet. ap. Etym. M. s. v. *Αρόη*. cf. infrap. 64, 31. ⁷) Paus. VII, 18, 2 sq. et Natal. V, 14 p. 516 testes proferens Pausaniam et Euanthem in *historiis fabulosis*. ceterum perperam Natalis: *Eumelum accepisse frugum sationem a Triptolemo ac Patras detulisse*, quasi ipse Triptolemus non adfuisset. ⁸) Paus. VIII, 4, 1.

στήσαντο τῇ Δήμητρι μετὰ τὸν πρῶτον σπόρον, ὅτι αὐτῆς ἐκ τῆς γῆς ἔμολεν ὁ καρπὸς εἰς τροφήν καὶ σπόρον, καὶ οὕτω τὰ Ἀγκάδια τιμῆς χάριν¹. In Scythiam² ubi venit, a Lynco³ rege hospitio susceptus est⁴, qui cum Triptolemi munus cognovisset⁵, invidia honoris⁶ volens id, quod hospes attulerat, fuisse suum monstrare⁶, ut in se tanta gloria migraret⁷, dormientem⁸ aggressus est². tum sive extemplo conantem figere pectus⁹, sive postquam Triptolemus periculo cognito stricto gladio Lynceum persequi coepit¹⁰, irata Ceres eum convertit in lyncem² feram varii coloris, ut ipse variae mentis exstiterat¹¹, rursusque per aera iussit¹⁰ Mopsopium iuvenem sacros agitare iugales¹². similis est haec fabula: Triptolemus, cum pervenisset ad (Carnabonta¹³) Getarum regem, ab eo primum hospitaliter acceptus deinde, non ut beneficus advena et innocens, sed ut crudelissimus hostis insidiis captus, aliorum paratus producere suam paene perdidit vitam. Carnabontis enim iussu, cum draco unus eorum esset interfectus, ne, cum Triptolemus sensisset insidias sibi parari, curru praesidium sibi constituere speraret, Ceres eo venisse et ereptum adolescenti currum dracone altero subiecto reddidisse, regem pro coepto maleficio poena non mediocri affecisse narratur. Hegesianax enim²⁰ dicit Cererem memoriae hominum causa ita Carnabonta sideribus figurasse manibus tenentem draconem, ut interficere existimetur: qui ita vixerat acerbe, ut iucundissimam sibi conscisceret mortem¹⁴. Triptoleum vero his periculis perfunctum, postquam domum rediit, cum Cephalus (Celeus v. supra p. 41, 9) rex interficere²⁵ voluisset, re cognita iussu Cereris Triptolemo regnum tradidit, qui accepto regno oppidum constituit et ex patris nomine Eleusinem nominavit Cererique sacra primus instituit, quae Θεσμοφόρεια graece dicuntur¹⁵. hic igitur Celeus Triptolemi aemulus existit¹⁶, -diversus is quidem ab illo Celeo Triptolemi patre,³⁰ de quo mortuo Nonnus¹⁷: Καὶ Κελεὺ φθιμένοιο νεοδμήτω

¹) Apollod. ap. Steph. Byz. s. v. Ἀγκάς (fr. 8 Müller, fr. hist. I p. 429). ²) Ov. M. V, 649 sq. (et ap. Bocat. VIII, 4 p. 202). Serv. ad Aen. I, 323). Myth. Vat. I, 10 (confuso Lynco cum Lyciis, cf. supra p. 35 n. 9). I, 31. II, 98. [Lact.] Narr. fab. V, 11. error! igitur librarii tribuenda est lectio Siciliae ap. Hyg. f. 259 et Lact. ad Stat. Theb. IV, 658.

³) perperam scriptum ap. Myth. Vat. II et ap. Lact. ad Theb.: *Lycum*, ap. Boc.: *Lynceo*. ⁴) Ov. Hyg. Serv. Lact. ad Theb. Narr. II. II. Myth. Vat. I, 31. II, 98. ⁵) Ov. Narr. II. II. ⁶) Ov. Lact. ad Theb. Myth. Vat. II. II. II. ⁷) Hyg. Serv. Myth. Vat. I. II. II. ⁸) Ov. Narr. II. II. cf. *insidiis*: Lact. ad Theb. Myth. Vat. II. II. II. ⁹) Ov. I. I. cf. Narr. I. I. ¹⁰) Lact. ad Theb. Myth. V. II. II. II. ¹¹) Hyg. Serv. Lact. ad Theb. Myth. Vat. I. II. II. II. ¹²) Ov. I. I. ¹³) cf. Soph. Tript. fr. 543 Nauck (ex Herod. π. μον. λξ. p. 9, 30): Χαρναβώντος. cf. Lobeck, Agl. p. 215 n. 1: Carnabantem Triopae Perrhaeborum regis filium Zeliae conditorem commemorat Eustath. p. 448, 2 (ad Il. A, 87). Carcabus vocatur in Schol. Vict. A, 88. ¹⁴) Hyg. Poet. Astr. II, 14. ¹⁵) sic. Serv. ad Georg. I, 19 et paucis verbis sive omissis sive variatis Hyg. f. 147. Lact. ad Stat. Theb. II, 382. Myth. Vat. II, 99. Bocat. VIII, 4 p. 202. ¹⁶) Lact. M. Vat. Boc. II. II. ¹⁷) XIX, 85 sq.

παρὰ τίμβῳ Ὅμμασιν ἀκλαύτοισι θαλυσιας ἔστενε Διῶ, Ἀλλὰ
παρηγορέονσα πάλιν θελξίφρονι μύθῳ Τριπτολέμον βαρὺ πέν-
θος ἀπέσβεσε καὶ Μετανείρης¹.

Quibus de inventa agricultura fabulis expositis non alie-
um videtur ostendere, quemadmodum nonnulli scriptores aut
diversae fabulae ut inter se quasi coalescerent efficere aut quid
in iis inesset veri enucleare studuerint. ac Aegyptiis quidem
persuasum erat Triptoleum inter socios Osiridis fuisse² et ab
eo, ut agriculturae praeesset, in Attica relictum esse³. alii vero
¹⁰ Triptolemo remoto τὸν Ἐρεχθέα λέγουσι τὸ γένος Αἰγύπτιον
ὄντα βασιλεῦσαι τῶν Ἀθηναίων, τοιαύτας τινὰς φέροντες ἀποδεί-
ξεις. γενομένων γὰρ ὁμολογουμένως αὐχμῶν μεγάλων κατὰ πᾶσαν
σχέδον τὴν οἰκουμένην πλήν Αἰγύπτου . . . καὶ φθορὰς ἐπι-
γενομένης τῶν τε καρπῶν καὶ πλήθους ἀνθρώπων, ἐξ Αἰγύπτου
¹⁵ τὸν Ἐρεχθέα κομίσαι διὰ τὴν συγγένειαν οἴτου πλήθος εἰς τὰς
Ἀθήνας. ἀνθ' ὧν τοὺς εὖ παθόντας βασιλέα καταστήσαι τὸν
εὐεργέτην. τοῦτον δὲ παραλαβόντα τὴν ἡγεμονίαν καταδείξαι
τὰς τελετὰς τῆς Δήμητρος ἐν Ἐλευσίνι καὶ τὰ μυστήρια ποιῆσαι
. . . καὶ τῆς θεοῦ δὲ παρουσίαν εἰς τὴν Ἀττικὴν γενοῦναι κατὰ
²⁰ τοῦτους τοὺς χρόνους παραδεδοσθαι κατὰ λόγον, ὥς ἂν τῶν ἐπι-
νύμων ταύτης καρπῶν τότε κομισθέντων εἰς τὰς Ἀθήνας κτλ.
non minus Argivi cum Atheniensibus de frugibus primum satis
contendebant, quas Argum e Libya in suam terram advexisse
credebant⁵. unde immixta fabula Attica haec orta est nar-
²⁵ ratio: Μῆπω τῶν γεωργικῶν ἐπιγνωσθέντων περὶ τὴν Σικελίαν
ἢ τὴν Λιβύην οἶτος αὐτοματίζων ἐγένετο καὶ πάλιν ἐφθείρετο,
μηδενὸς τοῦτον ἐπιγινώσκοντος. Κέρκωψ δὲ ἢ τις ἕτερος Ἄργον
εἰς Λιβύην καὶ Σικελίαν μεταπεμψάμενος, οὐκ οἶδα παρὰ τίνος
μαθὼν, ἐκέλευσε συναγαγεῖν οἶτον ἐκ τοῦ ἐκεῖ φρομένου καὶ
³⁰ εἰς Ἑλλάδα μετακομίσαι. οὗ δὲ γεγονότος Τριπτόλεμος πρῶτος
ἀρόσας καὶ σπείρας ἢ ἐν Ἀρόῃ χωρίῳ ἀπὸ τῆς πρώτης ἀρόσεως,
ὃ νῦν Νέαι Πάτραι καλοῦνται, ἢ κατὰ τοὺς πλείστους ἐν Ἐλευ-
σίνι τῆς Ἀττικῆς, γεωργεῖ καὶ συγχομίζεται τοὺς καρπούς. εἶτα
δὲ συγγραψάμενος περὶ γεωργίας τοῖς πᾶσιν ἀνθρώποις δέδωκε
³⁵ κτλ⁶. Philochorus autem, ut testatur Bocatius⁷, Triptoleum
finxit vetustissimum fuisse regem apud Atticam regionem⁸, qui
cum tempore ingentis penuriae occiso a concursu patre Eleusio,

¹) cf. Preller, Dem. p. 309 n. 70: Die Todesfeier des Keleos fällt mit dem ersten Erntefeste zusammen. Vielleicht war er während der Abwesenheit des Triptolemus gestorben, und jene Thalysien bezeichnen zugleich den Regierungsantritt des Fürsten der Acker und Ackergesetze. ²) Diod. I, 18. ³) ib. I, 20. ⁴) ib. I, 29. ⁵) Schol. ad Aristid. Pan. 118, 12 (III p. 321 Ddf.) cf. Fest. s. v. Libycus campus p. 121 M. ⁶) Eudoc. s. v. Δήμητρος p. 109 et isdem fere verbis Tzetz. ad Hes. Opp. 32 p. 51 sq. similiter Natal. V, 14 p. 520. ⁷) VIII, 4 p. 203. ⁸) Non recte Bocatium sententiam Philochori exprimere apparet ex Euseb. Chron. I p. 30 et Chron. καν. p. 116 Scal. Thes. Temp. et Syncell. p. 158 D (Philoch. fr. 25 Lenz et Sieb. fr. 28 Müller fr. hist. I p. 388): Κελεὸς ἐβασίλευσε, καθ' ὃν ἦν Τριπτόλεμος. cf. Foerster p. 60 c. n. 3.

quia pereunte fame plebe filium aluisset abunde, aufugit et longa navi, cuius serpens erat insigne, abiit ad exteras regiones. et quaesita frumenti copia in patriam rediit, ex qua pulso Celeo, qui terram occupaverat, seu secundum alios Lynceo Thrace in regnum paternum restitutus est et non solum restitutus alimenta⁵ tribuit subditis, sed illos docuit facto aratro terram colere, ex quo Cereris alumnus est dictus. quo addendum est Triptole-
 μον μακρῷ πλοίῳ προσβαλόντα ταῖς πόλεσι τὸν σίτον διαδοῦ-
 ναι. ὑπονοεῖσθαι δὲ πτερωτὸν ὄφιν εἶναι τὴν ναῦν, ἔχειν δέ τι
 καὶ τοῦ σχήματος¹, quae navis διὰ τοῦτο ἐνομήσθη ὑπόπτερος,¹⁰
 ἐπειδὴ ἐξ οὐρίας ἐφέρετο . . . ἄρμα γὰρ δρακόντων φασὶν, ὅτι
 τῷ πλοίῳ ὄνομα ἄρμα. πτερωτὸν δὲ εἶναι τῶν δρακόντων τὸ
 ἄρμα, διὰ τὰ ἄρμενα (sic!), ἐπεὶ καὶ Ἡσιόδῳ φησι πτερὰ
 νεῶς τὰ ἄρμενα². restat id quod Firmicus³ narrat: Ceres,
 illa mulier Hennensis, in Attica hospitio recepta incolis inco-¹⁵
 gnitum adhuc triticum dividit . . . sic quod ipsa dispensato quod
 attulerat frumento colligendarum frugum tradiderat disciplinam,
 post mortem ob beneficium, quod ex frugum copia nascebatur, et
 sepulta in loco est pariter et consecrata et divino cum filia ap-
 pellata nomine.²⁰

Agricultura monstrata leges quoque Cererem docuisse permulti commemorant, sed hoc nos, ne longi simus, relinqua-
 mus. aliud autem deae beneficium auctor hymni Homericī celebrandum sibi proposuit: Ceres, ut antea promiserat, θεμι-
 στοπόλοις βασιλεῦσι Δεῖξε, Τριπτολέμῳ τε Διοκλεῖ τε πληξίπ-²⁵
 πῳ Εὐμόλπου τε βίῃ Κελεῷ θ' ἡγήτορι λαῶν Ἀθημισσίνην ἱερῶν
 καὶ ἐπέφραδεν ὄργια πᾶσιν⁴. alii poetae alios antistites primos
 vocasse videntur, ut apparet ex hoc fragmento incerti auctoris⁵:
 Εὐμόλπος Δόλχος τε καὶ Ἱπποθόων μέγανθος, quo sacerdo-
 tes Cereris enumerari haud iniuria arbitratur Prellerus⁶. Eu-³⁰
 molpus Celei filiabus initia tradita esse cecinit⁷, quam ob
 causam bello Eleusiniarum confecto hoc Athenienses concessisse
 dicuntur ὡς Ἐλευσινίους ἐς τὰ ἄλλα Ἀθηναίων καθηκόους ὄν-
 τας ἰδίᾳ τελεῖν τὴν τελετήν. τὰ δὲ ἱερὰ τοῖν θεοῖν Εὐμόλπος
 καὶ αἱ θυγατέρες δρῶσιν αἱ Κελεοῦ⁸. Celeum ipsum cum Tri-³⁵
 ptolemo filio praeter fruges hoc quoque praemium indicii a
 Cerere accepisse dicunt, quod τὰ μυστήρια ἐτέλεσεν αὐτοῖς καὶ
 ἔδειξε πῶς δεῖ τελεῖν καὶ τελεῖσθαι⁹.

¹) Eus. l. I. Joann. Antioch. ap. Müller fr. hist. IV p. 538. ²) Philo-
 loch. ap. Schol. ad Aristid. Pan. 105, 12 (III p. 54 Ddf.) ³) 7, 5 sq.
⁴) Hom. 473 sq. cf. Paus. II, 14, (2) 3. supra p. 51, 20. ⁵) ap. Her.
 π. μον. λεξ. p. 10. ⁶) Dem. p. 287 n. 14. de Musaei carmine Ly-
 comidis facto cf. ib. p. 106 c. n. 69. ⁷) Suid. s. v. Εὐμόλπος· οὗτος
 ἔγραψε τελετάς Δημητρός καὶ τὴν εἰς Κελεὸν ἄφιξιν καὶ τὴν
 τῶν μυστηρίων παράδοσιν τὴν ταῖς θυγατράσιν αὐτοῦ γενομένην,
 quae verba errore omissis καὶ τὴν εἰς Κελεὸν ἄφιξιν repetit Eudo-
 cia s. v. Εὐμόλπος p. 167. de Eumolpi carmine cf. Paus. X, 5, 3. de
 Eumolpo mysteriorum praeceptore cf. Schol. ad Soph. Oed. Col. 1053
 (1049 Reis.) ⁸) Paus. I, 38, 3. cf. supra p. 51, 17 c. n. 8. ⁹) Nonn.

Αὐτὰρ ἐπειδὴ πάνθ' ὑπεδήματο δια θεῶν, Βάν δ' ἔμεν
 Οὐλυμπόνδε θεῶν μεθ' ὁμήγουρ' ἄλλων¹, vel λευκοπώλῳ ἄρ-
 ματι eo sunt vectae². Ἐνθα δὲ ναιετάουσι παρὰ Διὶ τερπι-
 κεραίνῃ Σεμναὶ αἰδοῦναι τε · μέγ' ὄλβιος ὅν τιν' ἐκεῖναι Προ-
 5 φρονέως φίλωνται ἐπιχθονίων ἀνθρώπων. Αἰψά τέ οἱ πέμ-
 πουσιν ἐφέστιον ἐς μέγα δῶμα Πλούτον, ὃς ἀνθρώποις ἄφενος
 θνητοῖσι δίδωσιν³.

---

ad Greg. XXXIX, 2 (II p. 1066 Migne). Eudoc. s. v. *Περσεφόνη* p. 337
 (cf. Schol. Bern. ad Verg. Georg. I, 165. Xen. Hell. VI, 3, 6. Nonn. XIII,
 189. Isocr. Pan. 6, 28. Himer. II, 5. Nonn. ad Greg. inv. I, 68. Aristid.
 Eleus. p. 416 Ddf). De mysteriis a Jasione pervulgatis cf. Arr. ap. Eu-
 stath. ad Od. ε, 125 p. 1528 et ap. Eudoc. p. 233 s. v. *Ἰασίων*. De
 Trisaule cf. supra p. 36, 6, de Cabarnis p. 37, 10, de Cabiris p. 37, 25,
 de Dysaule p. 42, 1, de Erechtheo p. 64, 17, de doctrina secreta Melissae
 male commissae cf. Serv. ad Aen. I, 430. ¹) Hom. 483 sq. ²) Schol.
 rec. ad Pind. Ol. VI, 156, vet. ad 160. cf. supra p. 58, 22. ³) Hom. 485
 sq. cf. Schol. ad Pind. l. l. de Pluto cf. supra p. 4, 10.

ADDITAMENTA.*)

1.) cf. p. 34, 15 sq. 2.) cf. p. 43, 1. 3.) cf. p. 21, 24, 42, 6 sq. 52, 22. 4.) de Jaccho cf. p. 4, 12 et 18, 28, 24, 48, 16, 59, 12, 5.) de Hecate cf. p. 4, 13, 16, 1. 32, 22, 55, 29 c. n. 9 (*nutrix*). 58, 18, 59, 6 et 9. 6.) de Cyane cf. p. 6, 33, 10 n. 16, 14, 4, 22, 8 sq. 26, 18, 53, 11. 7.) cf. p. 8, 6, 26, 12, 29, 5, 51, 11, 62, 7. 8.) de Electra cf. p. 8, 14, 10, 17 et n. 16, 14 n. 4, 26, 14. 9.) de regno inferno praedicato cf. p. 16, 16, 32, 28, 54, 8 et 28, 55, 11. 10.) de Sirenibus cf. p. 8, 15, 9, 5, 10, 22, 26, 19 sq. 11.) cf. p. 54, 4 sq. 12.) cf. p. 19, 13. 13.) cf. p. 21, 12 sq. 55, 18. 14.) cf. p. 7 n. 8, 21, 2, 15.) cf. p. 57, 8 sq. 16.) cf. p. 56, 26 c. n. 13. 17.) cf. p. 37, 37, 44, 12. 18.) cf. p. 55, 19. 19.) cf. p. 52, 22. 20.) de porcis cf. p. 21, 24, (22 n. 1), 30, 17, 62, 1. 21.) cf. p. 53, 13, 22.) cf. p. 20 n. 9, 36, 20. 23.) cf. p. 36, 12. 24.) cf. p. 36, 1, 25.) de indicibus raptoris cf. p. 23, 7 sq. (26, 16), 32, 22 et 25, 36, 9 et 17 et 22, 37, 3 et 8, 52, 22 sq. 53, 8 et 12, 54, 6. 26.) cf. p. 54, 8, 55, 8, 57, 1 et 15. 27.) cf. p. 57, 19. 28.) cf. p. 35, 10. 29.) de Cereris ieiunio cf. p. 27, 12 c. n. 12, 38, 10, 45, 17 sq. 46, 13, 47, 14, 49, 2 sq. 30.) cf. p. 54, 25. 31.) cf. p. 37, 30, 56, 22. 32.) cf. p. 41, 14. 33.) cf. p. 43, 7, 45, 23. 34.) cf. p. 53, 3 sq. 35.) cf. p. 50, 10. 36.) cf. p. 53, 17 c. n. 8. 37.) de oblivione doloris cf. p. 35, 8, 45, 20, 48, 23, 54, 20, 58, 7 et 10. 38.) cf. p. 63, 3. 39.) cf. p. 36, 28, 46 n. 2. 40.) cf. p. 61, 3. 41.) cf. p. 49, 10. 42.) cf. p. 52, 10. 43.) cf. p. 62 n. 2. 44.) cf. p. (41, 17 sq.) 51 n. 9, 61, 13, 45.) cf. p. 63, 25. 46.) cf. p. 51, 19 c. n. 9. 47.) cf. p. 65, 31 sq. 48.) de papavere cf. p. 45, 16 sq. 54, 30, 58, 10. 49.) cf. p. 64, 34 sq.

---

*) Haec additamenta, quae singulis adnotationibus oportebat adiungi, hoc loco colligere eo cogebar, quod, cum singulas plagulas ab operarum mendis liberandas curarem, aliter fieri non potuit, ut locos aliquos earum quae sequebantur paginarum significarem conferendos. itaque veniam morae volo petitam ab iis, qui illos locos erunt quaesituri.

